

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק א הלכה א

[דף א עמוד א] מתני': עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית? בית שמאי אומרים. כל זמן שהוא יפה לפרי. ובית הלל אומרים. עד עצרת. וקרובים דברי אלו להיות כדברי אלו:

גמ': **תנן**, עד אימתי חורשים כו'. כתיב [שמות כג יב] ששת ימים תעשה מעשיך, וביום השביעי תשבות. וכתיב בחריש ובקציר תשבות. מה אנן קיימין? אם לענין שבת בראשית? והלא כבר נאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. ואם לענין שבתות שנים? והלא כבר נאמר שש שנים תזרע שך, ושש שנים תזמור כרמך. אלא אם אינו ענין לשבת בראשית, ולא לענין שבתות השנים, תניהו ענין באיסור שני פרקים הראשונים על זה סמכו חכמים לאסור לחרוש בשנה השישית בשדה אילן מהעצרת, ובשדה לבן מהפסח. שדרשו. בחריש ובקציר תשבות. בחריש שקצירו כדרך הקוצרים אסור. ואיזה זה? זה חריש של ערב שביעית שהוא נכנס לשביעית. ובקציר שחרישו אסור. ואיזה זה? זה קציר של שביעית שהוא יוצא למוצאי שביעית. וא"כ למה נהגים היום להיות חורשים עד ראש השנה? אמר רבי קרוספי בשם רבי יוחנן. רבן גמליאל ובית דינו התירו באיסור שני פרקים הראשונים. רבי יוחנן בעי. לא כן תנינן, אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמנין? אמר רבי קרוספי בשם ר' יוחנן. **כך התנו בניהם מתחילה**, שאם בקשו לחרוש יחרשו. אם ר"ג ובית דינו ביטלום ויעקרו אותן מן המשנה? אמר רבי קרוספי בשם ר' יוחנן. שאם יבקשו לחזור יחזורו. התיב ר' יונה. הרי פרשת המילואים **דתנן**, המילואים היו באין כמצה שבתודה חלות ורקיקין ורביכה. הרי פרשת דור המבול **דתנן**, דור המבול אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר (בראשית ו') לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח. הרי אינן עתידין לחזור. מעתה יעקרו אותן מן המשנה? אלא כדי להודיעך. אף הכא כדי להודיעך. ר' מנא אמר. כ"י דתנינן תמן. למה נמנו דברי אלו שאן הלכה כמותן? שאם יאמר אדם כך אני מקובל. יאמרו לו, כדברי רבי איש פלוני שמעת. אף כאן כן, שאם יאמר אדם שמעתי שאסור לחרוש עד ראש השנה. יאמרו לו, באיסור שני פרקים הראשונים שמעת. רבי אחא אמר בשם רבי יונתן. בשעה שאסרו, למקרא סמכו. ובשעה שהתירו, למקרא סמכו. בשעה שאסרו למקרא סמכו **מדכתיב**, בחריש ובקציר תשבות. בחריש שקצירו אסור. ואי זה זה? זה חריש של ערב שביעית, שהוא נכנס לשביעית. ובקציר שחרישו אסור. ואי זה זה? זה קציר של שביעית, שהוא יוצא למוצאי שביעית. ובשעה שהתירו, למקרא סמכו. **דכתיב**, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. מה ערב שבת בראשית, את מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה. אף ערב שבתות שנים, את מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה של יום אחרון. **תנן**, ובית הלל אומרים. עד עצרת. ולמה עד עצרת? עד כאן הוא יפה לפרי. מכאן ואילך הוא מנבל פירותיו ואן דרך לחרוש לצורך הפירות ונראה שחורש לצורך שביעית. והא תנינן, אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל? והרי לאילן סרק אן פירות, ולמה התרנו לחרוש עד העצרת? עד כאן הוא מעבה את הכורת הגזע. מכאן ואילך הוא מתיש את כוחו. ויחרוש? מתוך שהוא יודע שהוא מתיש כחו של אילן, אם יחרוש אני אומר אף הוא מתכווין לעבודת הארץ. ולמה לא תניא מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה? **דפעמים** שאין הגשמים מצויין, ואין הליחה מצוייה. והוא עתיד להפסיק לחרוש קודם לעצרת כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים עד העצרת. נמצא שפעמים שב"ש מקילים ופעמים שהם מחמירים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק א הלכה ב

מתני': איזה שדה האילן? כל שלשה אילנות לבית סאה. אם ראויין לעשות לר"ש כל אחד מהעצים, ולרמב"ם כל העצים יחד ככר דבילה של ששים מנה באיטלקי כשלושים קילו, חורשין כל בית סאה בשבילן. פחות מיכן, אין חורשין להן אלא מלא האורה וסלו חוצה לו שתי אמות = מטר חוץ לשטח

האילן:

גמ': **תנן התם, הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו, לא קנה קרקע. הקונה שלשה אילנות, קנה קרקע.** אמר רב יהודה בשם שמואל, ורבי אבהו [דף א עמוד ב] **אמר בשם רבי יוחנן. הקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו. אם היו רחוקים עד מטע עשר לבית סאה שמונה עשרה אמות ורבע = 9.125 מטר בן אילן לאילן. ואם היו קרובים עד כדי שיהא הבקר עובר בכליו ארבע אמות = 2 מטר. קנה קרקע שתחתיהן, קרקע שביניהן, וקרקע שחוצה להן מלוא האורה וסלו. רב אמר, בעשויין **צובר כחצובה** ושמואל אמר. **אפילו בעשויין שורה קנה את הקרקע שבניהם.** אמר רבי יוסי. **מה שאמר שמואל שאפילו בעשויים כשורה, תמן איתאמרת בעניין קניין.** שהקונה שלושה אילנות אפילו בשורה קנה קרקע, והכא גבי שביעית לא איתאמרת, שגם שמואל מודה שלא יחרשו כל בית סאה אם האילנות עשויים כשורה. א"ר יונה. אפילו הכא איתאמרת, דאף שהאילנות קרובים זה לזה הם ממלאים את כל הבית סאה, שכיוון ששורשי אילן לא יכולים להתפשט לכיוון האילנות האחרים, הם מתפשטים לכיוון השטחים הרקים. א"ל רבי מנא. אך אתה אומר שאילנות קרובים שאינם יכולים להתפשט לכיוון אחד, מתפשטים הצידה. והא תנינן, עצים שנטועים פחות מארבע אמות שזה שיעור כדי שיהא הבקר עובר בכליו, לא חורשים כל בית סאה בשבילם, לפי שהם עומדים לעקירה. איתא חמי. בשעה שהבקר עובר בכליו, ויש לשורשים ארבע אמות להתפשט, אתה אומר שהשרשים מהלכין מן הצד. ובשעה שאין הבקר עובר בכליו, אין השרשים מהלכין מן הצד? שם היו הולכים לצד אחר, למה יעקרו? ר' אליעזר שאל. אם נטועים בשורה באמצע הבית סאה. יוצא שהמרחק בן אילן לאילן וכן אילן לקצה הבית סאה שנים עשרה וחצי אמות. וקשה אך האילן יודע שלכיוון גבול הבית סאה לאורך השורה, נשאר לו רק שנים עשרה וחצי אמות, ולצד רוחב השורה, נשאר לו עשרין וחמש אמות? שם היה מתפשט כ"ה אמות לכיון גבול הבית סאה, היה צריך לתת לו עוד תוספת מהצדדים. רבי שמואל בר רב יצחק בעי. היו נתונים בצד הגדר. האם כיוון שלכיוון הגדר השורשים לא יכולים להתפשט כלל, הם התפשטו חמישים אמה קדימה וחורשים כל בית סאה בשבילן? אמר רבי יוסי. אם תאמר שכאשר יש גדר והשורשים לא יכולים להתפתח לכיוון הגדר, הרי הם מתפתחים חמישים אמה לכיוון הנגדי. אם כך כאשר יש ארבע העצים דבוקים, למה לא נאמר שכל אילן יתפוס חמישים אמה לכיוון אחר, וניתן להן ארבע סאים. סאה מכאן וסאה מכאן וסאה מכאן וסאה מכאן? **תנן, פחות מיכן, אין חורשין להן אלא מלא האורה וסלו חוצה לו.** ר' ירמיה בעי. היתה גפן אחת מודלה על גבי שתי סאין. את חורש קרקע שתחתיה וקרקע שחוצה לו מלוא האורה וסלו חוצה לו באיסור שני פרקים הראשונים? **יוצא שאפילו על אילן אחד פעמים שחורשים יותר מבית סאה. היה בית סאה בשיפועה. היו אילנות מלמעלן, חורשין בו מלמטן. אילנות מלמטן חורשין בו מלמעלן. ניחא אם היו אלנות מלמעלן חורשין בו מלמטן. שדרך השורשים לצמוח למטה. אבל אם היו אלנות מלמטן, למה חורשין בו מלמעלן? נשמיענא ששורשים צומחים גם כלפי מעלה מן הדא דתנן, מרחיקים את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה. ותני [דף ב עמוד א] עליה. בין מלמעלן מהבור בין מלמטן מהבור. רואים שאפילו אם האילן למטה והבור למעלה חוששים ששורשי האילן יגדלו כלפי מעלה ויחריבו את הבור. אן מכאן ראייה. כי אולי נאמר, שכוונת הבריתא, בין שהאילן למעלן והבור מלמטן, בין שהאילן והבור מלמטן. אבל אם היה האילן למטה והבור למעלה לא חוששים. והתני במפורש, אילן מלמעלן והבור מלמטן, אילן מלמטן והבור מלמעלן. ניחא אילן מלמעלן והבור מלמטן. אילן מלמטן והבור מלמעלן למה חוששים? לא מפני שדרך השרשים לעלות למעלן? אמר רבי חנינא. לא מפני שהשרשים עולים, אלא שהן עושין עפר תיחוח, והן מלקין ארעיתו של בור. אתא עובדא קומי רבי יסא דבי רבי בון ואמר. התנא של הברייתא יחידי הוא, ולא סמכון עליו. דתני עלה, ר"ש אומר. כשם שאמרו מלמעלן, כך אמרו מלמטן. אבל לדעת רבנן **אם האילן למטה, לא חורשים למעלה:******

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק א הלכה ג

מתני': אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל, רואין אותן כאלו הן תאינים. אם עצי תאינים בכזה גודל היו ראוין לעשות ככר דבילה של ששים מנה באיטלקי, חורשין כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשין להן אלא צורכן. היה אחד עושה ככר דבילה, ושנים אין עושין. או שנים עושין, ואחד אינו עושה. אין חורשין להן אלא צורכן, עד שיהו שלשה. ומשלשה

ועד תשעה. היו עשרה, ומעשרה ולמעלה. בין עושין בין שאינן עושין, חורשין כל בית סאה בשבילן. שנאמר [שמות לד כא] בחריש ובקציר תשבות. אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית. אלא חריש של ערב שביעית, שנכנס לשביעית. וקציר של שביעית, שהוא יוצא למוצאי שביעית. רבי ישמעאל אומר, מה חריש רשות. אף קציר רשות. יצא קציר העומר:

גמ': תנן, אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל, רואין אותן כאלו הן תאינים. ולמה אמרו תאינים? ע"י שפירותיהן גסין והן עושות הרבה וקל לשאר בהם. הרי אתרוג? פירותיו גסין ואינו עושה הרבה. הרי זיתין? עושין הרבה ואין פירותיהן גסין. ואלו עושות הרבה ופירותיהן גסין. רבי חייא בר אדא אמר. כל אילניא עבדין שנה פרא שנה שנה כן שנה לא. והדא תאינתא עבדא כל שנה: תנן, היה אחד עושה ככר דבילה ושנים אין עושין. או שנים עושין, ואחד אינו עושה. אין חורשין להן אלא צורכן, עד שיהו שלשה. ומשלשה ועד תשעה. אמר רבי ביבי בשם רבי חנינא. ובלבד שלא יפחות מחשבון משולשים המשנה אמרה שצריך ששלושה אילנות יעשו כיכר, ובא ר"ח ומחדש שצריך שכל אילן יתן את חלקו שלישי כיכר. זעירא ב"ר חנינא אמר וכן על זה הדרך. שאם היו תשע ובלבד שלא יפחות מחשבון מתושעין. בית סאה שהיו בו ארבעה אילנות, שהבקר עובר בכליו בניהם. ועוד שנים שאין הבקר עובר בכליו בניהם. מכיון שאין הבקר עובר בכליו, את רואה אותן כאלו חמשה וצריך שכל אחד יתן לפחות חמישית כיכר. וזה שרואים אותם כאילו הם חמישה לא דברי הכל אלא תפלוגתא דר"ש ורבנן, דתנינן תמן. כרם שהוא נטוע על פחות מד' אמות. ר"ש אומר, אינו כרם שהכל עומד לעקירה. ורבנן אומרים כרם. ורואין את האמצעית כאילו אין. ואף כאן לר"ש שני העצים עומדים לעקירה, ואן כאן אלא ארבע אילנות וכל אחד צריך לתת רבע כיכר. תנן, ומעשרה ולמעלה. בין עושין בין שאינן עושין, חורשין כל בית סאה בשבילן. שנאמר [שמות לד כא] בחריש ובקציר תשבות. מה את שמע מינא? לא אתיא דא אלא על רישא. דתנן, עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית וכ"ו. ולמה ראו חכמים לאסור מלחרוש קדם ראש השנה? שנאמר, בחריש ובקציר תשבות. אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית. אלא חריש של ערב שביעית, שנכנס לשביעית. וקציר של שביעית, שהוא יוצא למוצאי שביעית. רבי ישמעאל אומר, מה חריש רשות. אף קציר רשות. יצא קציר העומר [דף ב עמוד ב] שלא בא הפסוק לאסור תוספת שביעית, אלא להתיר קציר העומר כדרכו בשביעית. ר' ישמעאל כדעתיה. דרבי ישמעאל אמר. אין העומר בא מסוריא, וצריך פסוק להתיר קצירת העומר בשביעית. וזה מה שאמר ר"י יצא קציר העומר שהיא מצוה: אבל לר"ע שסובר שעומר בא גם מסוריה, אין קצירת העומר דוחה שביעית. שהרי יכולים לקצור בסוריה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק א הלכה ד

מתני': שלשה אילנות של שלשה אנשים. הרי אלו מצטרפין וחורשין כל בית סאה בשבילן. וכמה היא ביניהן? רבי שמעון בן גמליאל אומר, כדי שיהא הבקר עובר בכליו

ארבע אמות = 2 מטר:

גמ': תני רבי חייא. אילנות של אדם אחד, וקרקע של אדם אחד. מצטרפין וחורשין כל בית סאה בשבילן. אמר רבי יוסי. אף אנן נמי תנינן להא דר"ח רבה, דתנן, שלשה אילנות של שלשה אנשים, הרי אלו מצטרפין וחורשין כל בית סאה. כשם שאם האילנות של שלושה בני אדם חורשים כל בית סאה בשבילם, הוא הדין אם אילנות של אחד וקרקע של השני.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק א הלכה ה

מתני': עשר נטיעות מפוזרות תוך בית סאה. חורשין כל בית סאה בשבילן עד ר"ה. היו עשויות שורה ומוקפות עטרה, אין חורשין להן אלא צרכן:

גמ': אמר רבי זעירא בשם רבי אילא, ורבי יוסי אמר בשם רבי יוחנן. **עשר נטיעות ערבה וניסוך המים**, הלכה למשה מסיני. ודלא כאבא שאול. דאבא שאול אמר, ערבה דבר תורה. דכתיב וערבי נחל. שתיים. חד ערבה ללולב, **וחד ערבה למקדש**. רבי אבא ורבי חייא אמרו בשם רבי יוחנן. **עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני**. ודלא כר"ע. דר"ע אמר, ניסוך המים דבר תורה. שבכל הימים כתוב ונסכו, חוץ מהיום השני והשישי והשביעי שנאמר בשני ונסכיהם, בששי ונסכיהם, בשביעי כמשפטם. מ"ם יו"ד מ"ם. רבי חייא בר אבא בעי קומי רבי יוחנן. ועכשיו למה הן חורשין בזקינות עד ר"ה? א"ל בשעה שניתנה הלכה למשה **מסני**, ניתנה שאם בקשו לחרוש יחרשו. אמר רבי אבא בר זבדי בשם רבי חוניה דבקעת חוורן. עשר נטיעות ערבה וניסוך המים, מיסוד הנביאים הראשונים. מה ופליג? אמר רבי יוסי ב"ר בון בשם לוי. כך היתה הלכה בידן ושכחוהו, ועמדו השנים נביאים ראשונים שהם שניים למשה רבנו והסכימו על דעת הראשונים. ללמדך שכל דבר שבית דין נותנין נפשם עליו, סופו להתקיים בידם כמה שנאמר למשה מסיני. ואתיא כ"י דאמר רבי מנא **כתיב** [דברים לב מז] כי לא דבר רק הוא מכם. ואם דבר רק, הוא מכם. למה שאין אתם יגיעין בו. כי היא חייכם. אימתי היא חייכם? בשעה שאתם יגיעים בו. רבי יוחנן אמר לרבי חייא בר ווא. בבלייא. תרין מילין סלקין בידכון. שתי דברים שנהגו בני בבל התפשטו בארץ ישראל מפשוטיתא דתעניתא השתחוואה בפשוט ידיים בתענית. וערבתא דיומא שביעיא חיבוט ערבות בהושענה רבא. ורבנן דקיסרין אמרין, אף הדא מקזתה שמדלגים בר"ח בהלל. ו"א ימים שלא מקיזים בהם דם. תני, נטיעה מעין עשר חורש כל בית סאה עבורן עד ר"ה, זקינה מעין שלוש חורש כל בית סאה עבורן עד העצרת. אתא חמי. נטיעה שהיא ניראית כזקינה, את נותן לה כזקינה שאם היו שלושה חורשים כל בית סאה בשבילם. ואת אמרת נטיעה מעין עשר? משמע אפילו נראת כזקינה, לא חורשים עד שיהיו עשר. אמר רבי חונה. מהו נטיעה מעין עשר? שאן נטיעה מעין שלוש. שלא תאמר שלש נטיעות שהן עושות **זקנות**, דינם כעשר שאינן עושות, וחורש עבורן עד ראש השנה. ודכוותה שלוש זקינות שהן עושות, דינם כעשר שאינן עושות. וחרש להן עד ר"ה. לפום כן צריך מימר, נטיעות מעין עשר. ללמד ששלוש נטיעות שעושות **זקנות**, הרי הם כשלוש זקנות, שחורשים עבורן עד העצרת, ולא כעשר נטיעות שאינן עושות, שחורשים עבורן עד ראש השנה. שדה קנים נידונות כנטיעות. אמר ר' אבהו בשם ר' יוסה ב"ר חנינה. לא לענין שביעית נאמר, אלא לענין שבת בסאתים שנו. כדתני, קרפף שהוא יותר מבית סאתים שהוקף לדירה, נזרע רובו הרי הוא כגינה, ואסור. נטע רובו הרי הוא כחצר, ומותר. דלענין זה נאמר שקנים כנטיעות [דף ג עמוד א] **תנן**, היו עשויות שורה ומוקפות עטרה אין חורשין להם אלא צרכן. לית הדא פליגי על שמואל? דשמואל אמר. אפילו בעשוין שורה, וא"ר יונה. אפילו הכא גבי שביעית איתאמרת שחורשים כל בית סאה בשבילן ולא רק לענין קניין? תמן בעצים גדולים. דעל ידי שהן מפוזרות בתוך בית סאה, את רואה כאלו מליאה אפילו בשורה. שהענפים שלהם מרובים. ברם הכא בנטיעות, כולן נתונים במקום אחד:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק א הלכה ו

מתני': הנטיעות והדלועין מצטרפין לתוך בית סאה. רבן שמעון בן גמליאל אומר. עשרה דילועין לתוך בית סאה, חורשין כל בית סאה עד ר"ה. עד אימתי נקראו נטיעות? רבי אליעזר בן עזריה אומר, עד שיחולו יהיו חולין בשנה חמישית. רבי יהושע אמר, בת שבע שנים. רבי עקיבא אמר, נטיעה כשמה עד שנה אחת. אילן שנגמם והוציא חליפין. מטפח ולמטן כנטיעה. מטפח ולמעלן כאילן. דברי ר"ש:

גמ': תנן, הנטיעות והדלועין מצטרפין לתוך בית סאה. והן שיהו נטיעות רבות על דילועין. רבי חנניא בריה דרבי הילל בעי. לא מסתברא בדלעת יונית? התיב ר' מנא. והתני, שלושה קישועין ושלושה דילועין וארבע נטיעות מצטרפין לעשר נטיעות וחורשין כל בית סאה בשבילן. ואמר רבי מנא. הן כל מקום דתנינן קישות ופול המצרי. אף דלעת מצרית בכלל. משמע שלא רק דלעת יונית מצטרפת? לא אתיא דא אלא על סיפא. דתנן, רשב"ג אומר. עשרה דילועין לבית סאה, חורשין כל

בית סאה עד ר"ה. עליה ר' חנניא בריה דרבי הילל בעי. לא מסתברא בדלעת יונית? **תנן**, עד אימתי נקראו נטיעות? רבי אליעזר בן עזריה אומר, עד שיחולו. מהו שיחולו? עד שיפדו בשנה הרביעית? או עד שיעשו חולין מאליהן? **בשנה החמישית?** אמר ר' אבא בר יעקב בשם רבי יוחנן. כיני מתניתין. עד שיעשו חולין מאליהן. **ומה שאמר רבי יוחנן שנחשבים נטיעות עד שיעשו חולין מאליהן, אתיא כרבי יהושע.** כדתני, ר' יהושע אומר. אף שאמרו **שנחשבים נטיעות עד שיהיו בנות חמש בנות שש בנות שבע.** אן הכוונה באותו מין לפי גודל האילן, אלא בגפנים בנות חמש. בתאנים בנות שש. בזתים בנות שבע. ור"א שאמר עד שיחולו מאליהן, דיבר על גפנים. **והא אבן חמיין הדא מרביתא דתאינתה דאתיא בפוריא ממהרת לתת הרבה פירות ולמה אמרנו שהיא מאחרת עד שש שנים?** אמר רבי יהודה בר טרפון, **מה שממהרת לתת פירות, זה רק כד טריפן לעוביה.** כאשר מחלקים את גזע התאנה לשנים היא ממהרת לתת פירות אבל באופן טבעי היא מאחרת. **תנן, אילן שנגמם והוציא חליפין. מטפח ולמטן כנטיעה. מטפח ולמעלן כאילן. דברי ר"ש: ר"ש** ור"א בן יעקב, שניהם אמרו דבר אחד. דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן בשם ר"א בן יעקב. הגומם את כרמו פחות מטפח, חייב בערלה מפני מראית עין. **לדברי חכמים, עד שיגום מעם הארץ:**

הדרן עלך פרק שדה אילן

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה א

מתני': עד אימתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית? משתכלה הליחה, כל זמן שבני אדם חורשין ליטע מקשעות ומדלעות. אמר רבי שמעון. נתת תורת כל אחד ואחד בידו. אלא בשדה לבן עד הפסח. ובשדה אילן עד העצרת:

גמ': **תנן**, עד אימתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית? משתכלה הליחה וכ"ו. מאן תנא ליחה? ר"מ הוא [דף ג עמוד ב] ורבי מאיר כבית שמאי דאמרי חורשים בשדה האילן כל זמן שהוא יפה לפרי. ורבי שמעון כבית הלל דאמרי עד העצרת. וכי אתינן מתניתין. סתם משנה דר"מ כב"ש, ור"ש כב"ה? אלא ר"מ כמשנה ראשונה דתוספת שביעית דאורייתא ומשתכלה ליחה אסור לחרוש. ור"ג ובית דיונו לא יכולים להתיר לחרוש עד הפסח, שהרי לעיתים כלתה הליחה קודם הפסח. ולא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה. ור"ש כמשנה אחרונה. דתוספת שביעית דרבנן. ור"ג ובית דיונו התירו. ונחלקו ב"ש וב"ה בדבר. ור"ש כב"ה שהתירו לחרוש עד הפסח. וכי אתינן מתני ר"מ כמשנה ראשונה ור"ש כמשנה אחרונה? אלא ר"מ שנאה כדברי הכל, דסבר דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה בשדה לבן אלא רק בשדה אילן. ורבי שמעון שנייה במחלוקת וסבר כב"ה. הוי, מאן תנא עד אימתי חורשין שדה הלבן ערב שביעית? ר"מ כדברי הכל. ברם לר"ש, כב"ה עד העצרת. **תנן, כל זמן שבני אדם חורשין ליטע מקשעות ומדלעות.** לא סוף דבר כשיש מוקשה ומודלה. אלא אפילו מאחר שבני אדם עתידין ליטע במוקשיות ובמודלעות ואפילו אם הוא לא מתכוון ליטע מוקשיות ומודלעות, **מותר. תנן**, אמר ר"ש. נתת תורת כל אחד ואחד בידו. זה אומר כלה ליחה שלי. וזה אומר לא כלה ליחה שלי. אלא בשדה לבן, עד הפסח. ובשדה אילן, עד עצרת. מה בין שדה לבן לשדה אילן? שדה הלבן על ידי שהוא עתיד לזרעה בתחילה, צריך שתהא הליחה קיימת ואם חורש אחר הפסח שרוב הליחה אינה קיימת, מסתמא חורש לזריעה של שביעית. אבל שדה האילן. על ידי שהיא נטועה מכבר, אינו צריך שתהא רוב הליחה קיימת:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה ב

מתני': מזבלין ומעדרין במוקשאות ובמודלאות עד ר"ה. וכן בבית השלחים שדה שצריך להשקות אותה. מיבלין מסירין יבלת ומפרקין ענפים להקל על האילן ומאבקין לכסות השורשים הגלויים ומעשנין להבריח התולעים עד ר"ה. ר"ש אומר. אף נוטל הוא את העלה הפוצע את האשכול או מסתיר את השמש מן האשכול בשביעית שלא אסרו אלא אברויי אילן. אבל אוקמי אילן למנוע הפסד מותר. מסקלין עד ר"ה. מקרסמין מסירים ענפים יבשים ומזרדין מסירים ענפים לחים לא רצויים ומפסלין נוטלין הפסולת מהאילן עד ר"ה שמהתורה לא אסור בשביעית, אלא זריעה

זמירה קצירה ובצורה. וחכמים גזרו שאר מלאכות ואף בתוספת שביעית, והקלו באלו לפי שהם צורך גדול. ר' יהושע אומר, כזירודה וכפיסולה של חמישית שניכנס קצת לשנה שישיית, כן של ששית ויכול להמשיך אף שנכנס לשביעית. ר"ש אומר. כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן רק עד העצרת, אני רשאי בפיסולו:

גמ': **תנן**, מזבלין ומעדרין במוקשאות ובמודלאות עד ר"ה. מהו לחרוש להם לאלו שמותר לעדור עבורם עד ר"ה? תני, כל זמן שאת מותר לחרוש, את מותר לזבל ולעדור. אם אין את מותר לחרוש, אין את מותר לא לזבל ולא לעדור. מכאן שמותר לחרוש עד ראש השנה. ומה שאמרה המשנה שחורשים רק כל עוד יש ליחה, זה בשדה בעל שהחריש הוא לצורך זריעה בשביעית. אבל שדה שלחין שיכול לזרוע בשישית מותר לחרוש עד ראש השנה. אמר רבי יוסה. ומתניתא אמרה [דף ד עמוד א] כן. **דתנן**, מזבלין ומעדרין במקשיות ובמדלעות עד ר"ה, וכן בבית השלחין. ותני עלה, חורשים בית השלחין עד ר"ה. רבי אומר, עד לפני ר"ה שלשה ימים. כדי שיזרע וישרש. ויטע וישרש. ואילן עושה שרשים לשלשה ימים? **אלא** רבי אומר. עד לפני ר"ה ג' ימים. כדי שיזרע אורז וישריש. ויטע אורז וישריש. **תנן**, מיבלין ומפרקין מאבקין ומעשנין, מיבלין, מעבירין את היבולת. מפרקין בעלין, שתולשים ממנו עלים להקל מעל האילן. מאבקין, עושין לה אבק לכסות השרשים הגלויים. מעשנין מתנינן לה, שמעשנין תחת הגפן להרחיק ממנה התולעים. תני, מכוונין ומצדדין. מכוונין מכוונין לה. מצדדין, חברייא אמרי, עושין לה דוקרין להעמידה ישר. רבי יוסה אומר, תולה לה אבן שהמשקל יטה את האילן שיגדל ישר. תני, מוותרין ומשמטין. כיני מתניתא. מוותרין מדלל בגפנים, משמטין מדלל בקנים. מקום שנהגו לוותר ולשמט קודם לחג, מוותרין ומשמטין קודם לחג. לאחר החג, מוותרין ומשמטין לאחר החג. שאף בשביעית מותר, שזה אוקומי אילנה. ר"ש אומר. ובלבד מן הבקעה פקק הראשון ולמעלה אבל לא עוקר הכל. אמר ר' ירמיה בשם ר' הושעיה, נוטל את הקבוצין שצמחו עמה אף למטה מהפקק. **תנן**, ר"ש אומר. אף נוטל הוא את העלים שפוצעים את האשכול ושסתירים את השמש מן האשכול בשביעית. מחלפא שיטתיה דר"ש? תמן תנינא ממרסין משקין הרבה את האורז בשביעית, דברי רבי שמעון, אבל לא מכסחין את העלים המיותרים. והכא הוא אומר אכין שאפילו נוטל את העלים? שנייא הוא הכא, שהוא כמציל מן הדליקה, שאן זה אלא מניעת הפסד: **תנן**, מסקלים עד ר"ה כו'. תמן תנינן. המסקל בשביעית, נוטל את העליונות ומניח את הנוגעות בארץ. והכא את אמר הכין שאסור לסקל בכלל אחרי ר"ה? א"ר יונה. כאן מה שהתירו את העליונות בשביעית בתלוש, כאן שאסור לגמרי לסקל בשביעית, במחובר לאדמה. **תנן**, ר' יהושע אומר, כזירודה וכפיסולה של חמישית, כן של ששית. דכשם שזירודה ופיסולה של חמישית נמשכת לשישית, כך של ששית מותרת בשביעית. ר"ש אומר. כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן, אני רשאי בפיסולו. אמר רבי יוסי. הוינן סברין מימר דר"ש כרבנן בקירסום. דאינון תרין תנאין. דרבנן אמרי. מסקלין עד ר"ה. מקרסמין ומזרדין מפסלין עד ר"ה. רבי יהושע אומר כזירודה וכפיסולה של חמישית, כן זירודה ופיסולה של ששית, שמותר אף בשביעית. ורבי שמעון אומר, כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן מהתורה, אני רשאי בפיסולו. ולא היא אלא תלתא תנאין אינון. רבנן אמרי. מסקלין עד ר"ה, מקרסמין ומזרדין ומפסלין עד ר"ה. רבי יהושע אומר, כזירודה וכפיסולה של חמישית וכן של ששית, דאפילו יותר מכאן דאפילו בשביעית מותר. ר"ש אומר. כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן, רשאי אני בפיסולו. רק עד העצרת:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה ג

מתני': מזהמין את הנטיעות, שמורחים זבל במקום הגדם וכורכין אותן, וקוטמין אותן, ועושין להם בתים להגן עליהם מסביב, ומשקין אותן עד ר"ה. ר"א ב"ר צדוק אומר. אף משקה הוא את הנוף בשביעית, אבל לא את העיקר שלא יעשה כדרך שעושה בשאר שנים. סכין את הפגין, ומנקבין אותן שיבשילו מהר עד ר"ה. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית. ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית. לא סכין ולא מנקבין אותן. רבי יהודה אומר. מקום שנהגו לסוך, אין סכין, מפני שהיא עבודה. מקום שלא נהגו לסוך, סכין. ר"ש מתיר באילן במוצאי שביעית. אף שיש בפירות קדושת שביעית, מפני שהוא רשאי בעבודת האילן:

גמ': **תנן**, מזהמין את הנטיעות, וכורכין אותן, וקוטמין אותן, ועושין להם בתים, ומשקין אותן עד ר"ה. מתניתין דרבי. ברם כרבנן, מזהמין ומתליעין אפילו בשביעית, אבל לא במועד [דף ד עמוד ב] כאן וכאן אין מגזמין. אבל אף במועד נוטל הוא את התולעת שרואה. רבי יוסה אמר. ר' אבונה בעי. מה בין המזהם שאף רבנן התיירו, לעושה לה בית שאסרו? המזהם אינו אלא כמושיב שומר. בית, עושה לה צל והיא גדילה מחמתן. תמן תנינן. המבקע בזית. לא יחפה בעפר, אבל מכסה הוא באבנים וקש. רבי יונה אמר. רבי אבונה בעי. מה בין קשין מה בין עפר? קשין אינן אלא כמושיב שומר. עפר עושה לה טינא והיא גדילה מחמתה. **תנן**, ומשקין אותן עד ר"ה. ר"א ב"ר צדוק אומר. אף משקה הוא את הנוף בשביעית, אבל לא את העיקר. תני. רבי יוסי בן כיפר אמר משום ר' אלעזר בן שמוע. ב"ש אומרים, משקה על הנוף ויורד על העיקר. ב"ה אומרים. משקה בין על הנוף בין על העיקר. דבית רבי ינאי משקה בסלא שהיו שופכים את המים לתוך סל והמים יוצאים מהנקבים כדי להשקות בשינוי. רבי יצחק בר טבלייא, משקה בסלא. אמר רבי חייא בר אבא. רבי יודן בר גורייא, משקה בסליא ועדר כדי שהמים יחדרו לאדמה. והיה אומר וכי מתכווין אני לעבודת הארץ? ביומי דרבי חייא בר אבא, הוון משקין דיקלייא, בכנישתא חדתא דחרוותא שהיו טובלים את הענפים בדלי ומעבירים לדקל. **תנן**, סכין את הפגין. אגן תנינן סכין את הפגין. אבל פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית. ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית, לא סכין ולא מנקבין אותן. תניי דבי רבי. סכין את הפגין. ואילו הן פגין שהתיירו לסוך. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית. אבל של שביעית שיצאו למוצאי שביעית. לא סכין ולא מנקבין אותן. ר"א כמתניתין דפגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית אסור לסוך אותן. רבי יוחנן כהדא דתניי דבית רבי שמותר. **תנן**, רבי יהודה אומר. מקום שנהגו לסוך, אין סכין, מפני שהיא עבודה. מקום שלא נהגו לסוך, סכין. על דעתיה דר"א, לא בא רבי יהודה אלא להקל. ע"ד דר' יוחנן, לא בא ר' יהודה אלא להחמיר:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה ד

מתני': אין נוטעין, ואין מבריכין, ואין מרכיבין, ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ר"ה. ואם נטע או הבריך או הרכיב, יעקור. רבי יהודה אומר. כל הרכבה שאינה קולטת לג' ימים, שוב אינה קולטת. רבי יוסי ור"ש אומרים, לשתי שבתות:

גמ': אין נוטעין ואין מרכיבין כו'. אמר רבי אלעזר בשם רבי יוסי בר זימרא. מה שאמרנו שאם נטע או הבריך או הרכיב, פחות משלושים יום יעקור. בסתם שאינו יודע אם השתרש או לא. הא דבר ברי שנשתרש, מותר. **תנן**, אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ר"ה. ואם נטע או הבריך או הרכיב, יעקור. שגזרו מפני שישראל חשודים על השביעית, או מפני שמונים שנות ערלה יחשבו שנטע בשביעית. לא עקר, פירותיו מה הן? רבי אבא ורבי אילא הוו יתבין בצור. אתא עובדא קומיהון. הורי רבי אילא ישפכו פירותיו. אמר ר' אבא. אני לא נמנית עמהן בעלייה ואני לא יודע אם גזרו גם על הפירות. אמרין, נצא לחוץ נלמוד. נפקון ושמעון שרבי יונה ורבי יצחק בר טבלייא אמרו בשם רבי אלעזר, אין מחדשין על הגזירה. רבי יוסה ורבי יצחק בר טבלייא אמרו בשם רבי אלעזר. אין מוסיפין על הגזירה. וכיוון שהגזרה הייתה רק על האילן, הפירות מותרים. נטעו ומת. בנו מהו שיהא מותר לקיימו? תני ר' יעקב בר אבבי דברדליה. נטעו ומת, בנו מותר לקיימו. ואתיא כמ"ד מפני החשד, דנחשדו ישראל על השמיטה ולכן גזרו שיעקור. עליו גזרו, על בנו לא גזרו. אבל למ"ד דגזרו מפני המיניין, שכשמונים שנות ערלה יחשבו שנטע בשביעית. לאב ולבנו מונה מנין אחד. ואותו חשש קים וצריך הן לעקור. תני, הנוטע המבריך המרכיב שלשים יום לפני ר"ה. עלתה לו שנה תמימה, ומותר לקיימו בשביעית. פחות משלושים יום לפני ר"ה. לא עלתה לו שנה תמימה, ואסור לקיימו בשביעית. ואף שאמרנו שאם נטע חדש לפני ר"ה עלתה לו שנה תמימה, אבל אמרו פירות נטיעה זו אסורין עד חמשה עשר בשבט. ומה טעם? אמר רבי יוסא בשם רבי יוחנן, דכתיב [ויקרא יט כג כד] שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל, ובשנה הרביעית. ובשנה. מה את ש"מ? אמר ר"ז [ויקרא יט כג כד] שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל ובשנה הרביעית. שפעמים שאף בשנה רביעית אסורים משום ערלה עד ט"ו בשבט [דף ה עמוד א] אמר רבי אבא בר ממל קומי רבי זעירא. מה שאמרנו צריך להמתין עד ט"ו בשבט, נראין

הדברים, כשנטעו לפני ר"ה שלושים יום. הא אם לא נטעו שלושים יום לפני ר"ה אלא קדם ט"ו בשבט. משעברו שלוש שנים מותרים מיד. דאיתא חמי. שנה שלימה עלתה לו, ואת אמרת הכן? שצריך להמתין עד ט"ו בשבט. א"ל ואין כיני שאם השלים שלוש שנים מותר מיד. ומשמע שהסיבה להמתנה עד ט"ו בשבט, זה כי צריך להשלים לשלוש שנים. אם כך אם נטעו שלשים יום לפני ר"ה, למה לא יהיה אסור עד שלשים יום לפני ר"ה? מיי כדון? אמר רבי מנא. באמת משהגיע ראש השנה מלאו לו שלוש שנים, דשלושים יום בשנה כשנה. וחכמים תקנו שמכיון שעומד בתוך שנתו של אילן, משלים שנתו. שט"ו בשבט הוא ראש השנה לנטיעות.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה ה

מתני': האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני ר"ה. מתעשרין לשעבר, ומותרין בשביעית. ואם לאו, אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה. ר"ש שזורי אומר. פול המצרי שזרעו לזרע בתחילה, כיוצא בהן. ר"ש אומר. אפונים הגימלונים כיוצא בהן. ר"א אומר. אפונים הגימלונים לא שהשרישו אלא שתרמלו לפני ר"ה:

גמ': תנן, האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני ר"ה, מתעשרין לשעבר, ומותרין בשביעית. ואם לאו, אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה. בפירות ותבואה הלכו אחר שלישי. ובאורז אחר השרשה. ובירק בשעת לקיטתו איסורו. מניין שהילכו בפירות אחר השלישי? דכתיב [דברים טז ג] חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספיך מגרנך ומיקביך. מגרנך, ולא כל גרנך. מיקביך, ולא כל יקביך. הכיצד? הביא שלישי חייב. לא הביא שלישי, פטור. מעתה אפילו פחות משלישי יהיה חייב? ולמה החלטנו ששלישי הוא נקודת הזמן לענין חיוב מעשרות. אמר ר"ז. כתיב [שם יד כב] עשר תעשר את כל תבואת זרעך. דבר שהוא נזרע ומצמיח. יצא פחות משלישי, שאינו נזרע ומצמיח. מעתה למה הכל מתעשר לפי השנה הקודמת שבא הביא שלישי? אולי שלישי הראשון יתעשר לשעבר, ושני שלישי השניים להבא? אמר רבי יוחנן. מחג הסוכות. דכתיב. ויצו משה אותם לאמר. מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות. וכי מה ענין חג הסוכות לשמיטה? והלא בשמיני הוא. אלא גמירי דכל תבואה הנקצרת בסוכות, גידלה שלישי לפני ראש השנה, ואף שהמשיך לגדול עוד שני שלישי, הכל הולך לפי השנה שעברה. וכוונת הפסוק שמה שאתה קוצר בסוכות בשנה השמינית, חל עליו קדושת שביעית כיוון שהביא שלישי קדם ראש השנה. אף באילו השני שלישי הנוספים, את מהלך בהן לשעבר. ולמה לא נאמר אף באורז ובדוחן ופרגין ובשומשמין כן? אמר רבי חונא בר חייא. לפי שאינם מבשילים כאחת, וכל אחד מביא שלישי בזמן אחר וא"א לעמוד עליו, לפיכך קבעו שהולכים בהם אחר השרשה. מתיבין לחונא בר חייא. והתני, פול המצרי שזרעו לזרע ולירק. שהדין הוא, שאם זרעו לזרע, הולכים אחר הבאת שלישי. ואם זרעו לירק הולכים אחר לקיטה, צובר את גורנו לתוכו. ומערבם היטב ומפריש מהתערובת ומתנה שהחדש יהיה מעשר על החדש והישן על הישן שאן מפרישים משנה לחברתה. ואם הייתה שנה שניה ושלישית. מפריש מעשר שני מהכל, וחוזר ופודה אותו, ונותן לעניים כמעשר עני. ונמצא מעשר מזרעו על ירקו, ומירקו על זרעו. ולמה לא נעשה כן באורז, ונלך אחר שלישי ונצבור גרנו לתוכו ונפריש? אמר רבי יוסה. קיימא חונה בר חמא. ורבי יונה אמר, חונה בר חייא בשם שמואל. דכתיב [שם יד כב] עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא שנה שנה. מעשר אחד את מעשר בשנה אחת. ואין את מעשר שתי מעשרות בשנה אחת. ואם תאמר שאף בקטניות יצבור את גורנו לתוכו. ויערבם היטב ויפריש מהתערובת, יוצא שמפריש גם מעשר שני וגם מעשר שני באותה שנה. התיבין הרי פול המצרי שזמן ההשרשה שלו חל בסביבות ראש השנה. כך שחלק משריש קדם ראש השנה וחלק משריש אחר ראש השנה. הרי הוא שני מעשרות בשנה אחת? [דף ה עמוד ב] רבי זעירא אמר מדכתיב, [ויקרא כה ג] שש שנים תזרע שדך ואספת. שש שנים זורעין וששה אוספין. ולא ששה זורעין ושבעה אוספין. ואם נלך בקטניות אחר שלישי, יהיו שש שנים בהם זורעים ושבע שנים בהם אוספים. אמר רבי יונה. בשיתה לית אנן יכלין קיימן, שהרי אם הולכים אחר הבאת שלישי, מה שזורעים בשישית, יהיה אסור לאסוף בשביעית שמא הביא שלישי בשביעית. נמצא שרק חמש שנים מותר לאסוף. ולמה דרש רבי זירא שישה זורעים ושישה אוספים, ולא ששה זורעין ושבעה אוספין? אלא כיני. ששה זורעין ושישה אוספין.

ולא ששה זרעין וחמשה אסיפין. לכן חייבים ללכת אחר השרשה. התיבון הרי פול המצרי שזמן ההשרשה שלו חל בסביבות ראש השנה. כך שחלק משריש קדם ראש השנה וחלק משריש אחר ראש השנה. הרי ששה זרעין וחמשה אסיפין? שהרי מה שזרע בשישית אסור לאסוף משום שהוא ספק שמא השריש בשביעית. מניין שהילכו בירק אחר לקיטתו עישורו? דכתיב מגרנך ומיקבך. מה גורן ויקב שהן חיינ ממי השנה שעברה, ואת מהלך בהן לשעבר. ואילו, הואיל והן חיינ ממי השנה הבאה, את מהלך בהן להבא. התיבון. הרי פול המצרי דזרעו לזרע מתעשר לשעבר. זרעו לירק מתעשר להבא. וכי קסמיה בידיה לידע מה כוונת הזרע, האם לירק או לזרע. לאמר שאם זרעו לזרע, הוא חיי ממי השנה שעברה. זרעו לירק, הוא חיי ממי השנה הבאה? תנן, ר"ש אומר. אפונים הגימלונים כיוצא בהן. ר"א אומר. אפונים הגימלונים שתרמלו לפני ר"ה. מהו תרמילו? עבדון קנקולין. אמר רבי אבא בר זבדי בשם ר"ש בן לקיש. הלכה כר"ש השזורי שפול המצרי שזרעו לזרע דינו כקטניות והולכים אחר השרשה. זרעו לירק דינו כירק והולכים אחר לקיטה. אמר רבי יוסה. הורי רבי אלעזר לרבי שובתי דצרוקי, כהדא דר"ש שזורי. תני. שש מידות אמרו חכמים בפול מצרי. א. זרעו לזרע הולכים אחר השרשה. ואם השרישו לפני ראש השנה, מתעשר לשעבר אפילו על הירק. ב. זרעו לירק, הולכים אחר לקיטה ומתעשר להבא אפילו על הזרע. ג. זרעו לזרע ולירק, או שזרעו לזרע ונימלך וחישב עליו לירק. מעשר מירקו על זרעו ומזרעו על ירקו. ושניהם מתעשרים לשעבר. בשנלקט לפני ר"ה. אבל אם נלקט לאחר ר"ה, זרעו מתעשר לשעבר. וירקו מתעשר בשעת לקיטתו עישורו. בשהביא שלישי לפני ר"ה. אבל אם הביא שלישי לאחר ר"ה. בין זרעו בין ירקו, מתעשר להבא. ד. זרעו לזרע וחישב עליו לירק. באין במחשבה. ודי במחשבה לגרום שהירק לא יהיה טפל לזרע. אבל גם הזרע לא בטל כיוון שמתחילה חשב עליו לזרע. ואף שכבר הזכירה מדה זו במידה הקודמת כאן מקומה. ורק מפני שדינם שווה הזכיר אותה שם. וכאן הוסיף שדי במחשבה ולא צריך אזה מעשה לשם כך. ה. זרעו לירק וחישב עליו לזרע. כיוון שעיקרו לירק לעולם אין מחשבת זרע חלה עליו, אלא אם כן מנע ממנו שלושה מורביות היינו פעולות שהיו רגילים לעשות לירק בזמנים קבועים. כגון השקיות או ליקוט שלושה פעמים. ואז אן הזרע טפל לירק, אבל הירק לעולם יהיה חשוב. ההבדל יהיה כשהביא שלישי לפני ר"ה. אבל אם הביא שלישי לאחר ר"ה, אפילו מנע ממנו שלושה מורביות, בכל מקרה מתעשר להבא. ו, זרעו לירק, ועשה כולו קצצין יבשין גמורין לפני ר"ה שהניחו להתיבש. הרי זה מעשה מוכיח, וזרעו מתעשר לשעבר, וירקו מתעשר בשעת לקיטתו עישורו. מקצתן עשה קצצין גמורים, ומקצתן לא עשה. כיצד אפשר להפריש? שהרי חלק שעשה קצצין, צריך להפריש כזרע לשעבר. ועל הירק להבא. ובחלק שלא עשה קצצין, הזרע טפל לירק. הדא הוא דתנן, צובר גורנו לתוכו, ונמצא מעשר מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו. תני רבי אבדומי דחיפה. אפילו לא עשה כולו קצצין גמורין לפני ר"ה אלא רק חלק. כל זרעו מתעשר לשעבר, וירקו בשעת לקיטתו עישורו. דמה שהניח מקצתו להתיבש, הוכיח על כולו, כאילו זרע לירק ולזרע. איתמר, מקצתן עשה קצצין גמורים, ומקצתן לא עשה. כיצד אפשר להפריש? הרי על החלק שעשה קצצין, צריך להפריש כזרע לשעבר. ועל הירק להבא. ובחלק שלא עשה קצצין, הזרע טפל לירק. הדא הוא דתנן, צובר גורנו לתוכו, ונמצא מעשר מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו. אמר רבי יוסי. כל מה שאמרנו שיכול לצבור גורנו ונמצא מעשר מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו, זה רק במקרה שהביא שלישי לאחר מחשבת זרע. דאז המחשבה הראשונה בטלה לגמרי, ונעשה כאילו זרעו מתחילה לזרע. והירק בטל באותו חלק שעשה קצצין. ומה שלא עשה קצצין, נידון כירק שהולכים אחר לקיטה. וצובר גורנו לתוכו. כי אז הכמות של מה שניידון כזרע, ומה שניידון כירק קרוב, ובילה מועילה. אבל אם הביא שלישי במחשבת ירק, ורק אח"כ חשב לזרע. לא בטל שם ירק ממנו. וזרעו מתעשר לשעבר, וירקו, בשעת לקיטתו עישורו [דף עמוד א] והרי כל הירק מתעשר להבא. והזרע, חלק מתעשר להבא וחלק לשעבר. ואת אמרת צובר את גורנו לתוכו. ונמצא מתעשר מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו? הרי בילה לא מועילה כשמאחד יש הרבה ומאחד מעט. פול המצרי שזרעו לזרע לפני ראש השנה שביעית, ונכנסה שביעית. בין זרעו בין ירקו מותר, שהירק בטל לזרע. ולפי ר"ש שזורי הולכים אחר השרשה ולת"ק אחר הבאת שלישי ואן לו קדושת שביעית. זרעו לירק לפני ר"ה שביעית, ונכנסה שביעית. בין זרעו בין ירקו אסור, שהולכים אחר לקיטה. זרעו לזרע ולירק לפני ר"ה השביעית, ונכנסה שביעית. זרעו מותר, ירקו אסור. זרעו לזרע לפני ר"ה השמינית והביא שלישי, ונכנסה שמינית. בין זרעו בין ירקו אסור. זרעו לירק לפני ר"ה השמינית, ונכנסה שמינית.

בין זרעו בין ירקו מותר. זרעו לזרע ולירק לפני ר"ה שמינית, ונכנסה שמינית, זרעו אסור שהולכים אחר השרשה. וירקו מהו? תני רבי חייא אסור. תני רבי חלפתא בן שאול מותר. מאן דאמר מותר דבר תורה שהולכים אחר לקיטה. מ"ד אסור, מפני מראית עין. ואפילו כמ"ד אסור מצד מראית עין. היה לוקט דבר מותר ונמצא בתוכו ירק מותר. ואפילו למ"ד מותר ללקוט, לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו. ולא יאכיל את בהמתו. מפני מראית עין. ולא יהא לוקט על האומן הרבה. כהדא בר נש עאל טעון עשר מיסרין פול המצרי מעשר לרבי ירמיה. א"ל, לא תיעבד כן. לא תלקוט אלא צורכה דאלפסה. א"ר יוסה ב"ר בון. אם נעקרו הנימה הענף מותר שמוכח שלזרע התכוון

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה ו

מתני': בצלים הסריסים ופול המצרי שזרעו לירק, שמנע מהן מים שלושים יום לפני ר"ה. מתעשרים לשעבר, ומותרין בשביעית שההשרשה הייתה בשישית. ואם לאו, אסורין בשביעית ומתעשרין להבא. ושל בעל שמנע מהם מים שתי עונות, דברי ר"מ. וחכמים אומרים, שלוש:

גמ': מהו בצלים הסריסין? אילין בצלייא כופרייא דלא עבדון זרע. אמר רבי מנא. כיון שמנע מהם מים שלושים יום לפני ר"ה, נעשו כזרען לזרע וכשאר גידולי בעל שמתעשרין אחר הבאת שליש ובקטניות אחר השרשה. ר' יונה בעי. למפרע הוא נעשה זרע, או מכן ולהבא? מה נפק מביניהון? לקט בתוך שלושים, ולאחר שלושים. אין תימר למפרע הוא נעשה זרע, מעשר מזה על זה. אין תימר מכן ולהבא, אינו מעשר מזה על זה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ב הלכה ז

מתני': הדילועין שקיימן לזרע. אם הוקשו לפני ר"ה ונפסלו מאוכל, מותר לקיימו בשביעית. ואם לאו, אסור לקיימו בשביעית. התימרות שלהן, אסור בשביעית. מרביצין בעפר לבן דברי ר"ש. ראב"י אסור. ממרסין באורז בשביעית, דברי ר"ש. אבל לא מכסחין:

גמ': תנן, הדילועין שקיימן לזרע. אם הוקשו לפני ר"ה ונפסלו מאוכל, מותר לקיימו בשביעית. ואם לאו, אסור לקיימו בשביעית. למה לי הוקשו אפילו לא הוקשו אם מנע מהם מים שלושים יום קודם ר"ה? מכיון שהוקשו נעשו כשאר זירעוני גינה שאינן נאכלין. אבל קדם לכן אפילו אם מנע מהם מים חשישין שימלך עליהם לאכלם כיצד הוא בודק? רבי יוסי בן חנינא אומר, עוקצו. אם נתאחה, אסור. ואם לאו, מותר. רבי יונה בוצרייא אמר. קרמולין צמח הליפה. פטורין מן המעשר. הדא דתימר, עד שלא עשו דילועין. אבל אם עשו דילועין, כירק הן. הורי רבי יוסי, באילין עלי קולקסייא לוף בר, שאסור לגמות בהן מים בשביעית, מפני שהצבאים אוכלין אותן ועל ידי שהוא שואב בהם מים הם מתקלקלים ואסור להפסיד אוכלים בשביעית. תנן, מרבצין בעפר לבן [דף ו עמוד ב] דברי ר"ש. ראב"י אסור. אתיא דר"ש כרבנן. ודראב"י בשיטתיה. דתנינן תמן. רבי אליעזר בן יעקב אומר: מושכין את המים מאילן לאילן בבית הבעל, ובלבד שלא ישקה את כל השדה. זרעים שלא שתו לפני המועד לא ישקם במועד. וחכמים מתירין בזה ובזה. רבי מנא אמר לה סתם. רבי אבין אמר בשם שמואל, בסתם חלוקים. מה אנו קיימין מה הכוונה? אם במרווחין, דברי הכל אסור. אם ברצופין? דברי הכל מותר. אלא כי אנו קיימין, בנטועין מטע עשר לבית סאה. רבי אליעזר בן יעקב עבד לון כמרווחין. ורבנן עבדין לון כרצופין. גופא, רבנן אמרי, במרווחין אסור להשקות את כל השדה. מהו להמשיך מאילן לאילן?. נילף הדא דרבנן מן דרבי אליעזר בן יעקב. כמה דר' אליעזר בן יעקב אמר, במרווחין, אסור להשקות ומותר להמשיך. כן רבנן אמרי במרווחין, אסור להשקות ומותר להמשיך. ולא כן סברינן מימר, במרווחין דברי הכל אסור אפילו להמשיך?. והן עפר לבן, לא כמרווחין הוא? שיש בו מעט עצים ור"ש מתיר, וקי"ל דרבנן כר"ש אז

למה רבנן אוסרים? אלא כאן בשביעית וכאן במועד. מה בין שביעית ומה בין מועד? שביעית על ידי שהוא מותרת במלאכה, התירו בין דבר שהוא טריח בין דבר שאינו טריח. מועד ע"י שהוא אסור במלאכה, לא התירו אלא דבר שהוא אבד, ובלבד דבר שאינו טריח. ואית דבעי מימר נישמענה מן הדא. שביעית על ידי שזמנה מרובה, התירו. מועד על ידי שזמנו קצר, אסור. אותן שבעת ימים האחרונים של השביעית. לא מסתברא מיעבדינון כשבעת ימי הרגל ויהיו אסורין? אשכח תני, מרבצין בעפר לבן בשביעית אבל לא במועד דברי ר"ש, ור"א אסור. **ולא חילק בן ימים אחרונים לשאר שנה:**

הדרן עלך פרק שדה לבן

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה א

מתני': מאימתי מוציאים זבלין לאשפתות? משיפסקו עובדי עבודה, דברי ר"מ. רבי יהודה אומר, משיבש המתוק לחות האדמה ואן זה זמן הזיבול. רבי יוסי אומר, משיקשור שהזבל יבש ונעשה קשרים ולא ראוי לזיבול עד שיפורר. עד כמה מזבלין? עד שלוש אשפתות לבית סאה של עשר עשר משפלות, של לתך חצי כור = 124.4 ליטר לתך. מוסיפים על האשפלות ואין מוסיפין על האשפתות. ר"ש אומר, אף על האשפתות:

גמ': **תנן**, מאימתי מוציאים זבלין לאשפתות? משיפסקו עובדי עבודה, דברי ר"מ. עד שלא פסקו עובדי עבודה, מהו שיהא מותר לעשות אשפה על פתח חצירו? שאן זה מקום זריעה. סילני שאל לר' חנינא ואסר ליה. רבי אמר, שרא ליה. והוון אמרין, שהתיר לו כיוון דו נסב ליה מעשרות שהיה לוי. והורי על גרמיה לצאת לחוץ לארץ, דלא למיסב מעשר. ואם היה נשאר בארץ ולא לוקח מעשרות היה נראה כמבזה את המעשרות. מעתה אפילו משפסקו עובדי עבודה יהא אסור מפני מראית עינין. שלא יהו אומרים לתוך שדה בית השלחין שלו הוא מוציא שמזבלין אותה כל השנה. לא יחשדו בו שמוציא לבית השלחין, דידועין הן בני עירו אם יש לו בית השלחין אם אין לו. ומה שהתירו כאן, בשאן לו בית השלחין. אמר רבי יוסי. הדא אמרה, לא חשו לעוברין ושבין מפני מראית עינין. שהרי מי שאינו בן עירו, לא יודע שאן לו בית שלחין, ואעפ"כ לא אסרו. באיסור ב' פרקים, בשדה הלבן מהפסח, ובשדה האילן מן העצרת. מהו שיהא מותר לעשות כסדר הזה ולהוציא שלוש אשפתות לבית סאה, של עשר עשר משפלות אף שלא פסקו עובדי עבודה? האם זה כמו שביעית ואסור. או שזה קל יותר ומותר? נישמענא מן הדא דתנן. מוכרין ומוציאין זבלים עם החשודים להיות עושין בשביעית עד ר"ה. עם העכו"ם ועם הכותי, אפילו בשביעית. ובלבד שלא יפרוק את המשפלות ונמצא מזבל. לא אמר אלא ובלבד שלא [דף ז עמוד א] יפרוק את המשפלות. הא להוציא, מוציא. הדא אמרה שהוא מותר. דאין תימר שהוא אסור, יהא אסור מלהוציא עם החשוד על השביעית. תנן, רבי יהודה אומר, משיבש המתוק. מהו משיבש המתוק? פקועה. א"ר מנא. כההן פקועה דבקעתא. שהאדמה כשנעשת יבשה פוקעת ונהית סדקים, ואם אז מוציא זבלים, לא יחשדו שהולך לזבל את הקרקע שהרי לא מועיל לה הזבל עוד. **תנן**, רבי יוסי אומר, משיקשור. מהו משיקשור? משיבש הזבל ויעשה קשרין קשרין ולא ראוי לזיבול. אמר רבי חנניא. מכיון שנתקשר בו קשר העליון, מיד הוא יבש. ותני עלה, קרובים דבריהם של רבי מאיר של רבי יהודה ושל רבי יוסי להיות שווין. שהזמן שפוסקים עובדי עבודה הוא הזמן שהאדמה מתבקעת והזבל נקשר. **תנן**, עד שלוש אשפתות לבית סאה של עשר עשר משפלות, של לתך חצי כור = 124.4 ליטר. מוסיפים על האשפלות ואין מוסיפין על האשפתות. א"ר ירמיה מה שנאמר שאן מוסיפים על האשפתות, זה דווקא בפוחת מן המשפלות כגון שעשה תשע במקום עשר. אבל אם בכל אשפה נתן עשר משפלות יכול להוסיף על האשפות. רבי יוסי בעי. אם בפוחת מן האשפלות, אפילו שלוש אסור. אלא אסור להוסיף על האשפתות אפילו אם לא פוחת מן המשפלות. כהדא דתני. אין מוסיפין לא על המשפלות ולא על האשפתות דברי ר"מ. וחכ"א. מוסיפין על המשפלות, ואין מוסיפין על האשפתות. ומוסיפין על המשפלות, לא שכבר היה כשיעור? ודכוותה אין מוסיפין על האשפתות אפילו בכשיעור:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה ב

מתני': עושה אדם את שדהו שלש שלש אשפתות לבית סאה. יותר מכאן מותר דברי ר"ש כמו שאמר במשנה הקודמת. וחכ"א. עד שיעמיק שלושה או עד שיגביה שלושה. עושה אדם את זבלו אוצר שיכול להוסיף על המשפלות כמה שרוצה. ר"מ אומר. עד שיעמיק שלושה או עד שיגביה שלושה דאין מוסיפין לא על המשפלות ולא על האשפתות. היה לו דבר מועט, מוסיף עליו והולך. ר"א בן עזריה אומר. עד שיעמיקו או עד שיגביה שלושה, או עד שיתן על הסלע:

גמ': ולמה תניתה תריין זימנין הרי כבר למדנו את זה במשנה הקדמת? כאן בפוחת מן מאשפלות. ברם התם במשנה הקדמת בעושה כשיעור והיתי חושב שכל מה שהתיר רבי שמעון להוסיף על האשפתות, זה דווקא אם עשאו כשיעור של עשר משפלות. באה משנתנו ומלמדת שלרבי שמעון יכול להוסיף על האשפתות, אפילו אן בהן עשר משפלות. ותני כן על דרבי שמעון. ובלבד שלא יפחות לאשפה משלש משפלות. וחכמים אוסרין [דף ז עמוד ב] **תנן, עושה אדם את זבלו אוצר. ר"מ אומר. עד שיעמיק שלושה או עד שיגביה שלושה.** בעושה יותר מכשיעור. שרוצה לתת יותר שלושים משפלות לבית סאה. אבל בכשיעור שרוצה לתת את כל השלושים באשפה אחת או שתיים במקום בשלוש, בשלשה מקומות מותר. במקום אחד לא כל שכן? **תנן, היה לו דבר מועט, מוסיף עליו והולך. ר"א בן עזריה אומר. עד שיעמיקו או עד שיגביה שלושה, או עד שיתן על הסלע.** פתר לה תרין פתרין. הסבר אחד **בשהיה לו דבר מועט בתוך ביתו מערב שביעית, ובשדה לא היה כלום. והוא מבקש להוציא מביתו לתוך שדהו בשביעית. שרבנן אמרי, שיכול להוציא את המעט שיש לו והרי זה מוסיף עליו והולך משיפסקו עוברי עבירה כמו שאדם שיש לו עשרה משפלות, אינו מוציאם בבת אחת אלא כל פעם קצת, ורבי אלעזר בן עזריה אוסר. מה טעמא דרבי אלעזר בן עזריה? שמא לא ימצא לו זבל שצריך לתת עשר משפלות בכל אשפה, ואם יתן רק מעט ונמצא מזבל את אותו המקום. פתר לה פתר חורין, כשהיה לו דבר ממועט בתוך ביתו בערב שביעית והוא מבקש להוציא לתוך שדהו בשביעית למקום שכבר היה שם מעט זבל. ה"ז מוסיף והולך משיפסקו עוברי עבירה. רבי אלעזר בן עזריה אוסר. מ"ט דרבי אלעזר בן עזריה? שמא לא ימצא לו זבל ונמצא מזבל את אותו מקום. ולא כבר הוא מזובל מערב שביעית? ר' ירמיה ור' בון חייה אמרו בשם ר' אבא בר ממל, מפני מראית העין. שיחשבו שמוציא לזבל, לכן אסור עד שיוציא עשר משפלות כאחת. ולית לרבנן מפני מראית עין? א"ר אידי דחוטרא, סלו ומגריפו מוכיחין עליו שהוא עושה אשפה. ר' יוסי בי ר' בון אמר, אילין שמועתא דהכא, דאמרנו שר"א אוסר משום מראית עין, כבר נאמרו במסכת מועד קטן. דתנינן רבי אלעזר בן עזריה אומר. אין עושין את האמה בתחילה במועד ושביעית. אמר רבי ירמיה מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה. ר' ירמיה ור' בון בר חייה אמרו בשם ר' אבא בר ממל, מפני מראית העין. הוון בעיי מימר, מאן דאמר תמן מפני מראית העין, ניחא. שזו שיטת ר"א, דאף הכא מראית העין, מ"ד תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, והכא מה אית לך? לית לך אלא כהדא דאמרין, שמא לא ימצא לו זבל ונמצא מזבל את אותו המקום. מה נפק מן ביניהון? חפר לעשות אמה של בנין שמסלק את העפר. הוון בעיי מימר, מ"ד תמן מפני מראית העין, אף הכא מפני מראית העין. מאן דאמר תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, הרי אינו מכשיר את צדדיה לזריעה. **תנן, ר"א בן עזריה אומר. עד שיעמיקו או עד שיגביה שלושה, או עד שיתן על הסלע.** הכל מודין שאם היה לו שם אבנים, או צורות, או סיד או גיבסס שסורו לרואים הקרקע לא ראויה לזריעה, מותר**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה ג

מתני': המדייר את שדהו, עושה סהר לבית סאתים. עוקר שלש רוחות ומשייר את האמצעיות, נמצא מדייר בית ארבעת סאין. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמונת סאין. היתה כל שדהו בית ארבעת סאין. משייר ממנו מקצת מפני מראית עין. ומוציא מן הסהר ונותן לתוך שדהו כדרך המזבלין:

גמ': **תנן, המדייר את שדהו, עושה סהר לבית סאתים.** והא תמן תנינן. שדה שנתקווצה, תזרע למוצאי שביעית. ניטייבה או שנידיירה, לא תזרע למוצאי שביעית. משמע שאסור לדייר שדהו ואך התרנו כאן? א"ר יונה. כיני מתניתין. הרוצה להעמיד צאן בתוך שדהו. עושה סהר בית סאתים אף שיוצא שמדייר שדהו אבל לא שהתכוון לכך בפירושו. בכל עושין סיהרין. במחצלאות, ובקש, ובאבנים, אפילו שלשה חבלים זה למעלה מזה. ובלבד שיהא בין סהר לסהר [דף ח עמוד א] כמלוא סהר שלא יעברו הבהמות לבן שני הסהרים ונמצא מזבל יותר מארבע סאין. אותו המקום **שבן שני הסהרים** אף שאסור לדייר בו, חולב בו, גוזז בו, ומוליך ומביא את הצאן דרך עליה. תני, ר"ש בן אלעזר אמר. אם רצה, תוקע את היתד בארץ ועושה סהרין בארבע רוחותיה של שמונת סאין. אין מדיירין, לא בשבתות, ולא בימים טובים, ולא בחולו של מועד, אפילו בטובה. ואינו רשאי להושיב שומר, ולא לנער את הצאן. ואם באו מאיליהן, אין מסייעין אותן. ואם היו גויים ועושין עמו בשבתות ובימים טובים בהבלעה, הוא רשאי להושיב גוי שומר ולנער את הצאן. ואם באו מאיליהן, מסייעין אותן. תני. רשב"ג אומר. על ידי גוי בשבת מדיירין בטובה, וביום טוב במזנות. ובחולו של מועד אפילו בשכר. תני, השוכר את הצאן, אסור לנערה. מהו לנערה? מוליכה ממקום למקום. **שעל ידי כך מוציאים גללים לפני הזמן.** הדא אמרה, בששכרה לזמן מועט, ועל ידי שמוליכם גורם להם להוציא מה שהיו מוציאים למחרת בבית הבעלים. אבל בששכרה לזמן מרובה, מותר. אותו היום האחרון, אסור. **אמר רבי חונה בשם רבי נחמן בר יעקב.** ההן דאזל ליה לעשות צרכיו ולא מתעני מצליח לעשות צרכיו. ייזיל מן אתר לאתר, והוא מתעני. **אמר רב בשם מר עוקבן.** חפריה נראה צמח הכרית שזה ממשפחת החלמית עיקר השורש, טב למעייא. **תנן, ומוציא מן הסהר ונותן לתוך שדהו כדרך המזבלין.** רבי חייא בר אבא שאל. עד שלא פסקו עובדי עבודה מהו שיהא מותר להוציא מן הסהר וליתן בתוך שדהו כדרך המזבלין?:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה ד

מתני': לא יפתח אדם מחצב בתחילה לתוך שדהו. עד שיהא בו שלוש מורביות, שהן שלוש על שלוש על רום שלוש. שיעורן עשרים ושבע אבנים. גדר שיש בו עשר אבנים של משוי שנים שנים, הרי אילו ינטלו. שיעור גדר עשרה טפחים. פחות מכאן, חוצב וגוממו עד פחות מן הארץ טפח. בד"א? מתוך שלו. אבל מתוך של חבירו, מה שהוא רוצה יטול. בד"א? בזמן שלא התחיל בו ערב שביעית. אבל אם התחיל בו מערב שביעית, מה שהיה רוצה יטול:

גמ': **תנן, לא יפתח אדם מחצב בתחילה לתוך שדהו. עד שיהא בו שלוש מורביות, שהן שלוש על שלוש על רום שלוש. שיעורן עשרים ושבע אבנים.** היאך עבידא? תלתא זמנין מן תשע, או תשע זמנין מן תלת? **העיקר שיהיו עשרין ושבע.** תני. מחצב שבינו לבין חבירו, ופתח בו חבירו בהיתר, מותר. ואם היתה ריקה, אסור. תמן תנינן. הזיז מעין קורה מעל הפתח לנוי מביא את הטומאה בכל שהוא. הגזרה קורה מעל הפתח לא לנוי והגובלית קורה בצורת חצי עיגול מעל הפתח, מביא את הטומאה בפותח טפח. **במה אמרו הזיז מביא את הטומאה בכל שהו? בזיז שהוא גבוה מן הפתח ג' נדבכין, שהן שנים עשר טפח שרק שם זה נוי.** אמר ר"ח בר אבא. הדא אמרה. זה שהוא מקבל לבנות נדבך לחבירו, צריך לעשות לו ארבעה טפחים כדי מקום. א"ר יוסי. **מתניתין אמרה כן. דתנן, ובמה אמרו הזיז מביא את הטומאה בכל שהוא? בזיז שהוא גבוה מן הפתח ג' נדבכין, שהן שנים עשר טפח. רואים שנדבך ארבע טפחים. ולמה תנינן נדבכין? הרי יכל לאמר שנים עשר טפחים סתם? למדת הדין. ללמד שהמקבל מחברו לבנות לו נדבך, בונה ארבעה טפחים.** ר"ח בר אבא שאל. אינון שיעורין שנאמרו לגבי הגדר, כאינון שיעוריא שנאמרו גבי **טומאה? וכל נדבך בגדר צריך שיהיה של ארבעה טפחים?** אמר רבי חזקיה בר יעקב בר אחא בשם ר' יוסי ב"ר חנינא. אילין שיעוריא כאינון שיעוריא. הכא את אמר שיעור גדר עשרה טפחים, פחות מכאן חוצב וכ"ו. והכא את אמר הכין שכל נדבך ארבעה טפחים ואך זה מסתדר? מה אנון קיימין? אם כשהיו ב' נדבכין, ניתני שמונה טפחים. אם כשהיו ג', ניתני שנים עשר טפחים? א"ר יוסי. צא חצי טפח לסיתות מכאן, וחצי טפח לסיתות מכאן, וכן לחבריה. במקום חיבור כל שני נדבכים, נמצא [דף ח עמוד ב] ג' נדבכים של עשרה טפחים. פחות מכאן אינו לא גדר ולא מחצב ואסור לקחת את כל האבנים, אלא גומם עד פחות מן הארץ טפח. תני.

א"ר יודא. בד"א? בזמן שנתכוין לתיקון שדהו. אבל אם לא נתכוין לתיקון שדהו, אפילו יותר מכאן מותר. רשב"ג אמר. בד"א? בזמן שלא נתכווין לתיקון שדהו. אבל אם נתכווין לתקן שדהו, אפילו פחות מכאן אסור. א"ר ביבי. הורי רבי יוסי כהדא תניא לקולא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה ה

מתני': אבנים שזיעזעתן המחרישה, או שהיו מכוסות ונתגלו. אם יש בהן שתיים של משוי שנים שנים, הרי אלו ינטלו. והמסקל את שדהו. נוטל את העליונות, ומניח את הנוגעות בארץ. וכן גרגיר של צרורות, או גל של אבנים. נוטל את העליונות ומניח את הנוגעות בארץ. אם יש תחתיהן סלע או קש, הרי אלו ינטלו:

גמ': **תנן**, אבנים שזיעזעתן המחרישה, או שהיו מכוסות ונתגלו. אם יש בהן שתיים של משוי שנים שנים, הרי אלו ינטלו. לא סוף דבר בשזיעזעתן המחרישה, אלא אפילו שהמחרישה עתידה לזעזען. אמר רבי יוסי. מתניתא אמרה כן, דתנן. אבנים שהמחרשה מזעזעתם משמע שעדין לא זעזעתן, אם יש בכל א' וא' של משאוי שנים שנים, הרי אלו ינטלו. **תנן**, נוטל את העליונות ומניח את הנוגעות בארץ. אם יש תחתיהן סלע או קש, הרי אלו ינטלו. אמר רבי יעקב בר בון בשם ר"ש בן לקיש. ממה שאמרה המשנה וכן גרגר של צרורות נוטל את העליונות ומניח את התחתונות, כיוון שכל עוד התחתונות קימות לא נראה כמכשיר את השדה לזריעה. זאת אומרת, אסור ללקט צרורות מתוך שדה חבירו. **שן** בעל השדה רוצה בכך. שכיוון שכל עוד נשארו הצרורות, אן השדה ראויה לזריעה. ומותר לבעל השדה לנכש את שדהו ויהב עיסביה עליהן. שן הניכוש מכשיר את השדה לזריעה. אבל אם יטול את האבנים, יהיה אסור לבעל השדה לנקש את העשבים. הדא דתימא, בבקעה. אבל בהרים וטרשים, לטיבו יחשב ליה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה ו

מתני': אין בונין מדריגות טרסות ו"א מדריגות כדי לרד לגיא. על פי גיאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנו לשביעית. אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים, מפני שהוא מתקינו למוצאי שביעית. ולא יסמוך בעפר, אבל עושהו חייץ. כל אבן שהוא יכול לפשוט את ידיו וליטלה, הרי זו תינטל:

גמ': **תנן**, אין בונין מדריגות על פי גיאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנו לשביעית. אמר רבי קריספא בשם רבי יוחנן אמר חנני בן גמליאל, באיסור שני פרקים היא מתניתא. אבל אחר שר"ג נימנה עליהם וביטל אותם, מותר. דתנן, אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים, מפני שהוא מתקינו למוצאי שביעית. ותני עליה, רבי יהודה ורבי נחמיה אוסרין. ואיכא דתני רבי יהודה ורבי נחמיה מתירים. מאי לאו בשני פרקים וכאן קדם שהתירו כאן לאחר שהתירו? ר' שמאי בעי. אם באיסור שני פרקים, בהדא תנינן אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים, מפני שהוא מתקינו למוצאי שביעית? הרי כשם שיש תוספת שביעית בערב שביעית, כך יש תוספת שביעית במוצאי שביעית. ולמה המשנה התירה? [דף ט עמוד א] אלא בהיתר שני פרקים. אם בהיתר שני פרקים, בהדא תנינן אין בונין מדריגות על פי גיאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנו לשביעית? לחרוש מותר דאן איסור שני פרקים, לבנות אסור? אמר רבי מנא. יאות אמר רבי שמאי. דבהתר שני פרקים היא מתניתא. ולא קשיא הדא קמייתא, לחרוש מותר, מפני שהוא מתקין למוצאי שביעית. לבנות אסור, מפני שהוא מתקין לשביעית. מתניתא אמרה כן דתנן. אבל בונה הוא בשביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקין למוצאי שביעית.

לא יסכך בעפר, אבל עושהו חייץ. מהו חייץ? חייץ ליה אבנים בלי עפר. כמה דתימר [יחזקאל יג י] והוא בונה חייץ:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ג הלכה ז

מתני': אבני כתף באות מ"מ. והקובלין מביאין מ"מ. ואילו הן אבני כתף, כל שאינה יכולה לינטל באחת יד דברי ר"מ. רבי יוסי אומר, אבני כתף כשמן. כל שהן ניטלות שלוש או שתיים על הכתף. הבונה גדר בינו ובין ר"ה, מותר להעמיק עד הסלע. מה יעשה בעפר? צוברו ברשות הרבים ומתקינו, דברי רבי יהושע. רבי עקיבא אומר. כדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים, כך לא יתקן. מה יעשה בעפר? צוברו בתוך שדהו כדרך המזבלין. וכן החופר בור ושיח ומערה:

גמ': **תנן**, אבני כתף באות מ"מ אפילו מתוך שלו. והקובלן מביא מ"מ. אפילו פחות מאבני כתף. אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן. לא שנו אלא בינו לבין ר"ה שאן דרך לזרוע שם. הא בינו לבין חבירו, אסור. **ומה שהתרנו לגדור בינו לבין ר"ה, זה דווקא בשביעית, אבל במועד, אפילו בינו לבין ר"ה אסור. ומה שאסרנו בשביעית, זה רק בפירצה שהיא סגה את העפר מגודרת סביב שדה שעומדת לזריעה.** אבל בפירצה שאינה סגה את העפר, כגון של חצרות, מותר לגודרה בשביעית. ותני כן. כל פירצה שהיא סגה את העפר, אסור לגודרה בשביעית. ושאינו סגה את העפר, מותר לגודרה בשביעית. **ודווקא בשאינה מכשלת את הרבים.** אבל אם היתה מכשלת הרבים כגון שיש שם טומאה, אף על פי שהיא סגה את העפר, מותר לגודרה בשביעית. **תנן, רבי עקיבא אומר. כדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים, כך לא יתקן. והא כתיב [תהילים נ כג] ושם דרך אראנו בישיע אלהים. ולמה ר"ע אוסר לתקן ר"ה? שנייא היא הכא, שהוא תיקון וסופו לקלקול.** שפעמים שרוצה לתקן, וצובר אבנים וחול בר"ה, ומזיק את הרבים. ופעמים שאף מתחרט ולא מתקן. ונמצא מקלקל יותר משהיה קדם. **אמר ר"ש בן לקיש.** שאול לא זכה [דף ט עמוד ב] למלוכה, אלא ע"י שהיה זקינו מדליק נר לרבים, ולפיכך נקרא שמו נר. דכתוב אחד אומר [דברי הימים א ח לג] ונר הוליד את קיש. וכתוב אחד אומר [שמואל א ט א] וקיש בן אביאל. והלא אביאל היה שמו? אלא ע"י שהיה זקינו מדליק נר לרבים, נקרא שמו נר. רבי אבין בעי. עד שלא פסקו עובדי עבודה, מהו לצבור עפר בתוך שדהו כדרך המזבלין?:

הדרן עלך פרק מאימתי מוציאין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה א

מתני': בראשונה היו אומרים. מלקט אדם עצים ועשבים מתוך שלו, כדרך שהוא מלקט מתוך של חבירו, את הגס הגס. ומשרבו עוברי עבירה, התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה, וזה מלקט מתוך של זה. שלא בטובה, ואין צריך לומר שיקצץ להן מזונות:

גמ': **תנן, בראשונה היו אומרים. מלקט אדם עצים ועשבים מתוך שלו, כדרך שהוא מלקט מתוך של חבירו, את הגס הגס.** אמר רבי יונה הכין צורכה מיתני. בראשונה היו אומרים מלקט אדם עצים ועשבים מתוך שלו, את הגס הגס. כדרך שהוא מלקט בשל חבירו. בין דקים וגסים. נחשדו להיות מלקטין דקים והן אומרים בגסין ליקטנו. התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה, וזה מלקט מתוך של זה שלא בטובה. נחשדו להיות מלקטין בטובה, והן אומרים שלא בטובה ליקטנו. התקינו שיהו מביאין מן הקרוב ומן המצוי מהפקר. **ולמה לא שנינו תקנה זו במשנה?** אמר רבי זעירא. משום דתקנה ראשונה ראשונה מתקיימים שניה לא התקימה, וחזרו לתקנה הראשונה, שיהא זה מלקט מתוך של זה וזה מלקט מתוך של זה שלא בטובה. היתה בהמתו שם, בהמתו מוכחת עליו. היתה כירתו שם, כירתו מוכחת עליו. ליקט בגסין, מהו שיחזור וילקט מן הגסים שבדקים? אם אמר את כן, אף

הוא מלקט כל שדהו בשביעית. שכל פעם יחזור וילקט את הגסים יחסית שנשארו. היתה שדהו מליאה רק גסין. תרתין מתניין. חדא אמרי, שרי. וחדא אמרה, אסור. **דתנן**, המסקל שדהו, נוטל את העליונים ומניח את הנוגעות בארץ. הדא אמרה אסור. **ותנן**, המידל בזיתים ב"ש אומרים יגום וב"ה אומרים ישרש. **ומודים במחליק עד שיגום. ואיזהו המידל? אחת או שתיים. הדא אמרה מותר** דהלכה כב"ה. אף במועד כן שמותר לקחת מתוך שדהו הגס הגס? אשכח תני מלקט אדם עצים ועשבים מתוך שלו, את הגס הגס כדרך שהוא מלקט מתוך של חברו בין דקין בין גסין. בשביעית אבל לא במועד. אף באבנים כן? אשכח תני אף באבנים **נוטל את הגס**, ובלבד שלא יתכוון לתיקון הקרקע [דף י עמוד א] הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות. אמר רבי יוסי בשם מנחם. רבי עקיבא עבד כשיטתיה. **דר"ע** חמא חד איזמר כרמא, א"ל. ולית אסור? א"ל לעקלין אנא בעי. אמר, הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ב

מתני': שדה שנתקווצה, תיזרע למוצאי שביעית. שניטייבה, או שנידיירה לא תזרע למוצאי שביעית. שדה שניטייבה. ב"ש אומרים, אין אוכלין פירותיה בשביעית. וב"ה אומרים, אוכלין. ב"ש אומרים, אין אוכלין פירות שביעית בטובה. ובית הלל אומרים, בטובה ושלא בטובה. רבי יהודה אומר, חילוף הדברים. זה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה:

גמ': **תנן**, שדה שנתקווצה, תיזרע למוצאי שביעית. שניטייבה, או שנידיירה לא תזרע למוצאי שביעית. מאי נתקווצה? תמן אמרין, בשניטלו קוציה. ורבנן דהכא אמרין, בשחרש להסיר הקוצים. על דעתיהו דרבנן דהכא, איזהו הטיוב? כל העם חורשין פעם א', והוא חורש שני פעמים. ואך התירו לכתחילה לחרוש פעם אחת בשביעית להוציא את הקוצים? אמר רבי יוסי ב"ר בון. תמן אין המלכות אונסת ברם הכא, המלכות אונסת לשלם מיסים גבוהים אף בשמיטה. ואם לא יהיה יבול טוב יבואו לידי סכנה. בראשונה כשהיו המלכות אונסת, הורי רבי ינאי שיהו חורשין חרישה ראשונה. חד רשיעא הוה עבר, חמיתון רמיין קובעתא מסקלים אבנים. אמר לון, האיסטו האישה הזה שרא לכון מירדי לחרוש, וכי שרא לכון רמיין קובעתא לסקל? אמר רבי יעקב בר זבדי קומי רבי אבהו. לא כן אמר רבי זעירא ורבי יוחנן בשם רבי ינאי. ורבי ירמיה ורבי יוחנן אמרו בשם ר"ש בן יוצדק. נמנו בעליית בית נתזה בלוד. על כל התורה. אם יאמר עכו"ם לישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה. חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים, יעבור ולא יהרג. הדא דתימר, בינו לבין עצמו. אבל ברבים, אפילו מצוה קלה לא ישמע לו. כגון לזלינוס ופפוס אחיו. שנתנו להם מים בכלי זכוכית צבועה באדום שיראה כאילו הם שותים יין נסך, ולא קיבלו מהן. ואך התירו לחרוש אף שזה ברבים? אמר רבי אבהו, התם מתכוין משמדתון, הכא לא איתכווין אלא מיגבי ארנונין. כמה הם רבים? רבנן דקיסרין אמרי, עשרה. דכתיב [דף י עמוד ב] [ויקרא כב לב] **ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכתוב הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת. מה התם עשרה, אף הכא עשרה.** רבי אבונה זעירא, חמנוניה פרי חורי חמרא בשבתא. שחייבוהו הרומאים לחמר בשבת. רבי יונה ורבי יוסי, הורון למפי לארסקינס בשובתא. אמר רבי מנא. קשיתי קומי רבי יונה אבא. לא כן אמר רבי זעירא, אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי. ורבי ירמיה אמר, שרבי יוחנן אמר בשם ר"ש בן יוצדק. נמנו בעליית בית נתזה בלוד על כל התורה כולה, אם יאמר עכו"ם לישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה. חוץ מן העבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים, יעבור ולא יהרג. הדא דתימא, בינו לבין עצמו. אבל ברבים, אפילו מצוה קלה לא ישמע לו. כגון לזלינוס ופפוס אחיו שנתנו להם מים בכלי זכוכית צבועה בצבע אדום כדי שיראו העם יוחשבו שהם שותים יין נסך ולא קיבלו מהן. ואך התירו לאפות בשבת אף שזה ברבים? אמר, התם אתכווין משמדתון. הכא לא אתכווין אלא מיכל פיתא חמימה. כמה הם רבים? רבנן דקיסרין אמרין, עשרה. דכתיב [ויקרא כב לב] **ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכתוב הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת. מה התם עשרה, אף הכא עשרה.** רבי אבונה בעי קומי רבי אימי. עכו"ם, מהו שיהו מצווין על קידוש השם? א"ל כתיב, ונקדשתי בתוך בני ישראל. ישראל מצווין על קידוש השם, ואין העכו"ם מצווין על קידוש השם. אמר ר' נסא, ר' אלעזר שמע לה מן הדא דכתיב [מלכים ב ה יח] לדבר הזה יסלח ה' לעבדך וגו'. ישראל מצווין על קידוש השם, ואין העכו"ם מצווין על קידוש השם.

רבי אבא בר זמינא הוה מחייט גבי חד ארמאי ברומי. אייתי ליה בשר דנבילה, א"ל. אכול. אמר ליה, **לית אנא אכיל. א"ל. אכול דאי לא כן**, אנא קטילנא לך. א"ל. אין בעית מיקטל, קטיל. דאנא **לית אנא** מיכל בשר דנבלה. א"ל. מהן מי מודע לך. דאילו אכלת, הוינא קטיל לך? או יהודי יהודי. או ארמאי ארמאי. אמר ר' מנא. אילו הוה ר' אבא בר זמינא שמע מיליהון דרבנן, מיכל הוה **והיה נהרג: תנן**, **שניטיבה, או שנידיירה לא תזרע למוצאי שביעית**. טיבה ומת. בנו מהו שיהא מותר לזרעה? ר' יעקב בר אחא ור' אימי אמרו בשם רבי יוסי בי ר' חנינא. טיבה ומת, בנו מותר לזרעה. טיבה ומכרה, אסור לזרעה. עבר זרעה, הפירות מותרים. שלא גזרו, אלא על הגדר שהוא יכול לעמוד בו. ואן הציבור יכולים להזהר שלא התערבו הפירות הללו באחרים. טיבה חרש בזמן הזה **אחר שרבי ינאי התיר לחרוש מפני הסכנה** מהו? **האם קנסו אותו שלא יזרע כיוון שכבר בטלה הסכנה, או לא קנסו?** רבי ירמיה סבר מימר, שרי. אמר ר' יוסי. ולא שמיע רבי ירמיה שהוא לוקה? לא שמיע שהוא פסול מן העדות? חזר ואמר. אין, דהוא שמיע. אלא כאינש דשמע מילה ומקשי עלה **שהיא נוגדת את הסברה**. אמר רבי חזקיה. אתותבת קומי רבי ירמיה, **אך הוא מתיר הרי כבר אן סכנה? והשיב**. וכי אי זה בית דין עמד וביטל את ההיתר של רבי ינאי? חייליה דרבי ירמיה מן הדא. **דתנן**, בת ישראל שבאת להדליק מן הכהנת, טובלת את הפתילה בשמן שריפה ומדלקת. **ואמר רבי חונא בשם דבית רבי ינאי**, שעת משלחת זאבים היתה. והתירו לבת ישראל להדליק נר בשמן תרומה טמאה כדי להאיר מפחד הזאבים. ואף שכבר בטלה הסכנה, מותר, **כיוון שלא עמד בית דין וביטל**. כמה דתימר תמן, לא עמד בית דין וביטל. אף הכא לא עמד בית דין וביטל את ההיתר של רבי ינאי. וכשם שרבי ירמיה ורבי יוסי חולקים כאן, ודכוותה חלקו מאימתי אדם זוכה בפירותיו בשביעית? **דתנן התם, מי שמת והניח אשתו ובעל חוב ויורשין וכ"ו**. הניח פירות התלושין מן הקרקע, כל הקודם בהן זכה. רב ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין, **בצבורין בסורקי בשוק**. אבל אם צברן בביתו, זכה לו ביתו. רבי יוחנן אמר, ואפילו צבורין בתוך ביתו לא זכה לו ביתו. דהוה סבר דאינון דידיה, ולית אינון דידיה. ואימתי בעל הבית זכה בפירותיו בשביעית? ר' ירמיה סבר מימר משיתנן בתוך כליו, שאף שאסור לאדם לאסוף כדרך שאוסף בשאר שנים, אם אסף זכה בהם. רבי יוסי סבר מימר, אפילו נתנן לתוך כליו לא זכה בהו. דהוה סבר דאינון דידיה, ולכן לא התכוון שיזכו לו כליו, ולית אינון דידיה. **תנן, ב"ש אומרים, אין אוכלין פירות שביעית בטובה. ובית הלל אומרים, בטובה ושלא בטובה**. כהדא רבי טרפון ירד לאכול קציעות מתוך שלו שלא בטובה, כבית שמאי [דף יא עמוד א] חמוניה סנטוריה השומרים, ושרון חבטון עלוי. כד חמא גרמיה בסכנה, אמר לון. בחייכון אמרין גו בייתיה דטרפון עתדין ליה תכריכין. כד שמעון כן, אישתטחון על אפיהון. אמרין ליה, רבי שרי לן. אמר לון. ייתי עלי. על כל חוטרטא וחוטרא דהוה נחית עלי, הוינא שרי לכון על קדמייא. באילין תרתין מילייהו נהג רבי טרפון כב"ש, וסכין. בהדא, ובקריאת שמע. אמר ר' אבהו בשם רבי חנינא בן גמליאל. כל ימיו של ר' טרפון היה מתענה על הדבר הזה ואמר. אוי לי שנתכבדתי בכתרה של תורה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ג

מתני': חוכרין נירין **שדה חרושה** מן העכו"ם בשביעית על מנת לזרעה במוצאי שביעית, אבל לא מישראל. ומחזיקים ידי עכו"ם בשביעית, אבל לא ע"י ישראל. ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום:

גמ': **כיצד מחזיקים ידי עכו"ם בשביעית?** רבי חייא ורבי אימי. חד אמר **שמותר לאמר לגוי חרש** בה טבאות ואנא נסב לה מנך בתר שמיטתא. וחרנא אמר, **שאומר לו אישר. מ"ד שאומר לו חרוש** בה טבאות ואנא נסב לה מינך בתר שמיטתא, מהו שואלין בשלומן? אישר. מ"ד **מחזקין ידי עכו"ם בשביעית הכוונה שאומר לו אישר**, מהו שואלין בשלומן? בשלום ישראל. **שאומר לישראל הנובד בשביעית שלום עליכם**. דלמא. רבי חנינא בר פפא ורבי שמואל בר נחמן עברון על חד מחורשי שביעית. אמר ליה רבי שמואל בר נחמן, אישר. א"ל רבי חנינא בר פפא. לא כן אולפן רבי [תהילים קכט ח] ולא אמרו העוברים ברכת ה עליכם. מכאן שאסור לומר לחורשי שביעית אישר? א"ל, לקרות אתה יודע, לדרוש אין אתה יודע. ולא אמרו העוברים, אלו עובדי כוכבים שהן עוברין מן העולם, ולא אמרו לישראל ברכת ה' עליכם. מה ישראל אומרים? ברכנו אתכם בשם ה'. לא דייכם כל הברכות

הבאות לעולם בשבילנו, ואין אתם אומרים לנו בואו וטלו לכם מן הברכות הללו. ולא עוד, אלא שאתם מגלגלין עלינו פיסים וזימיות גולגליות וארנוניות. הורה רבי אימי **שמותר** לרדות עם העכו"ם **דבש מן הכוורת בשביעית. ולא חוששים לר"א שאמר שהרודה דבש חייב משום קוצר:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ד

מתני': המידל בזיתים. ב"ש אומרים יגום. וב"ה אומרים ישרש. ומודים במחליק, עד שיגום. ואיזהו המידל? אחד או שנים. המחליק, שלושה זה בצד זה. במה דברים אמורים? מתוך שלו. אבל מתוך של חברו, אף המחליק ישרש. המבקייע בזיתים, לא יחפהו בעפר. אבל מכסהו באבנים או בקש. אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה. רבי יהודא אומר. כדרכו אסור. אלא או מגביה עשרה טפחים, או גומם מעם הארץ:

גמ': **תנן**, המידל בזיתים. ב"ש אומרים יגום. וב"ה אומרים ישרש. ואיזהו המידל? **אחד או שנים. מה הכוונה? האם** נוטל אחד ומניח שנים, או אפילו נוטל שנים ומניח אחד? תני דבית רבי. נוטל **אחד** ומניח שנים. והא תנינן המחליק בגפנים, שלושה זה בצד זה. הא מידל, אפילו נוטל שנים ומניח **אחד**? אמר רבי יונה, **הבריתא שמתירה להדל שנים ולהשאיר אחד, עוסקת במידל בה בתחילה.** ומה דתני דבית רבי **שמותר להדל רק אחד ולהשאיר שנים**, במידל מכבר. *שקודם שביעית כבר הדל שניים. לכן לא התירו לו אלא אחד.* אין מציתין את האור באישת של קנים, מפני שהיא עבודה, **שעל ידי כך יגדלו קנים עבים.** רשב"ג מתיר. וכן היה רשב"ג אומר. נוטעין אילן סרק בשביעית *שכיוון שאינו מתכוון לעץ אלא לעשות גדר. לפי החזון איש, כיוון שבעץ אין קדושת שביעית, מותר גם עבודה בשביעית. אבל להלכה פסק כהרמב"ם שאסור מדרבנן.* ואין מלמדין את הפרה לחרוש, אלא בחולות, *אדמה שאינה ראויה לזריעה, שלא יחשדוהו.* רבן שמעון בן גמליאל אומר, אפילו בתוך שדה מותר, ובלבד שלא יסמוך את המענה למענה *תלם אל תלם* **שלא יראה כמכשיר את הקרקע לזריעה.** תני, אבא שאול אומר, מברין חרשים, וגומם עם הארץ. ובלבד שלא יקוץ בקורדום. אין בודקין את הזרעים באדמה בעציץ, אבל בודקין אותן בגללים בעציץ. ושורין אותן בשביעית, **כדי לזרעם** למוצאי שביעית. ומקיימין את האלווי *צמחים שעלו בראש הגג.* ולא משקין אותן. [דף יא עמוד ב] אין תולין תוכין ענף בתאנה לסגולה. כיצד הוא עושה? מייתי יחור מתאנה **משובחת וכותב** שטר ותולה בה ואמר לה *בשטר.* הדא עבדת ואת לית את עבדת? ולא כן תנא, אילן שהוא מנבל פירותיו, סוקרין אותו בסקרא, ומטעינן אותו אבנים, ומבהתין ליה דיעבוד **אפילו בשביעית. ולמה כאן אסור? אמרי,** תמן שהתירו, דלא יתן פירותיו **מוקדם וירקבו. שזה למנוע נזק ומותר.** והכא, דיעבוד לכתחילה **שזה להשביח ואסור.** אין מרכיבין דקלים מפני שהיא עבודה. שלא תאמר הואיל וחזי *רואים* **דרובם של הדקלים עבדי בלאו הכי, אן זה עבודה, ושרי הוא.** לפום כן צריך מימר אסור. **תנן, אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית, מפני שהיא עבודה. תנן, רבי יהודא אומר. כדרכו אסור. אלא או מגביה עשרה טפחים, או גומם מעם הארץ. מהו כדרכו? משלשה ועד תשעה היא מתניתא:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ה

מתני': המזנב בגפנים, והקוצץ בקנים, רבי יוסי הגלילי אומר, ירחיק טפח. ור' עקיבא אומר. קוצץ כדרכו, בקרדום במגל ובמגירה ובכל מה שירצה. אילן שנפשח, קושרין אותו בשביעית. לא שיעלה, אלא שלא יוסיף:

גמ': תני, הקוצץ בקנים **בשביעית.** ר' יודה אומר. מקום שנהגו לקוץ בכלי, יתוק **בידו.** לתוק, יקוץ. ומגביה טפח וקוצץ. הקוצץ בקורות **שקמה,** לא יהא מחליק את האמצע ומדריג *שעושה מדרגה מסביב כדי שהקורות יצאו לצדדים ויהיה להם מקום להתעבות,* ומדריג ומחליק. אלא מתכווין שיהא קציצתן שווה. תני, רשב"ג אומר.

מקום שנהגו להחליק, ידריג. לדרג, יחליק. וגומם עם הארץ, ובלבד שלא יקוץ בקורדם. **תנן, המזנב בגפנים, והקוצץ בקנים, רבי יוסי הגלילי אומר, ירחיק טפח. ור' עקיבא אומר. קוצץ כדרכו. ותנן, המידל בזיתים. ב"ש אומרים יגום. וב"ה אומרים ישרש. ר' יוסי הגלילי כב"ש, ורבי עקיבא כב"ה.** וכן אתיבן מתניתין, ר"י כב"ש שחוששים משום מראית עין. ור"ע כב"ה? אלא רבי יוסי הגלילי חשש שמא זה מעבודת האילן, ולא משום מראית עין. ואפילו לב"ה אסור:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ו

מתני': מאימתי אוכלין פירות האילן בשביעית? הפגין משהזריחו, אוכל בהן פתו בשדה. ביחלו, כונס לתוך ביתו. וכן כיוצא בהן בשאר שני שבוע חייבין במעשרות. הבוסר משהביא מים, אוכל בו פיתו בשדה. הבאיש, כונס לתוך ביתו. וכן כיוצא בו בשאר שני שבוע חייבין במעשרות:

גמ': מהו ביחלו? רבי חייא בר אבא אמר חייתה בשלו. כמה דאת אמר [זכריה יא ח] וגם נפשם בחלה בי [דף יב עמוד א] כתיב [ויקרא כה ז] ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול. וכתיב [שם יב] מן השדה תאכלו את תבואתה. **רבי חייא בר אבא אמר, שתי זמנים ניתנו לאכילת פירות שביעית. אחת מן הבית, ואחת מן השדה.** רבי יוסי בן חנינא בעי. פגין מהו לעשות מהן מלוגמא רפואה? מאחר שהוא אוכל בהן פתו בשדה, יהא אסור. או מאחר שאן הוא מכניסן לתוך הבית, אן זה אוכל גמור, יהא מותר? תמן תנינן. הפגין והבוסר. ר"ע אומר, מטמא טומאת אוכלין. ר"י בן נורי אומר, אינם מטמאים טומאת אוכלין, אלא משיבואו לעונת המעשרות. תני כאן הפגין והבוסר, ר"ע אומר, מטמא טומאת אוכלין. משמע מיד. אבל באמת לית כאן מיד, אלא הפגין משהזריחו והבוסר, משהביא מים. כמו שנאמר במשנתנו. שקדם לכן אן להם דין אוכל כלל. אמר רבי חנינא בשם ר"ל. בפגי תאנים היא מתניתא. הא בשאר כל הפגין, אן דרך לאכול אפילו בשדה קדם שהגיעו לעונת מעשרות ולכן אפילו לר"ע, אינן מטמאין טומאת אוכלין עד שיבאו לעונת המעשרות. אמר רבי יוחנן. מתניתין אמרה כן דתנן, הפגין משיזריחו אוכל בהן פתו בשדה. ותנן בסיפא, ושאר כל פירות האילן, כעונתן למעשרות, כך עונתן לשביעית. אמר ר' פדת בשם ר"י. הכל מודין בשביעית. מהו הכל מודים בשביעית? חברייא אמרין, שפגים ובוסר מטמאין טומאת אוכלין. שכיוון שלא מצויים פירות בשביעית, דרך לאכול אפילו פגים ובוסר. הקור לבבות דקל כעץ לכל דבר, אלא שהוא נלקח בכסף מעשר. וכפניות כאוכלין לענין טמאה, ונפטרינן מן המעשרות. דרש רבי יודה בן פזי בבית מדרש. הקור אין קדושת שביעית חלה עליו. רבי יוסה מקפיד על שואלייה אם הקור אין קדושת שביעית חלה עליו. אמר לון, מן אמר לכון מימר כן? והוון אמרין, הוא רבי יודה בן פזי. אמר להם רבי יוסה, מתניתא פליגא על רבי יודה בן פזי, דתני. הפגין של שביעית, אין שולקין אותן. ובמסויפות מותר, מפני שהוא דרך מלאכתן, שרגילים לאכלם מבושלים. קור וכפניות מותר לבשל. לשיטת רבי יהודה בן פזי מה חדשה המשנה שאמרה שקור וכפניות מותר לבשל. וכי כן אנו אומרין עץ אסור לשולקו? אלא בגין דקדושת שביעית חלה עליו, לפום כן צריך מימר מותר. תנן, הבוסר, משהביא מים, אוכל בו פיתו בשדה. ניחא פגין דרך לאכלם ארעי משיזריחו. גבי בוסר מה אית לך מימר? אמר רבי אבון, שכן דרך הקיהות דבר חמוץ אוכלים אותו, לטבל מאכלם:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ז

[דף יב עמוד ב] מתני': זיתים שהכניסו רביעית לוג שמן כ 346 סמ"ק, לסאה כ 8.3 ליטר, פוצע ואוכל בשדה. הכניסו חצי לוג כ 692 סמ"ק, כותש וסך בשדה. הכניסו שליש ממה שרגילים להוציא מסאה, כותש בשדה וכונס לתוך ביתו. וכן כיוצא בזה בשאר שני שבוע חייבין במעשרות. ושאר כל פירות האילן, כעונתן למעשרות כך עונתן לשביעית:

גמ': **תנן**, הכניסו שלישי, **כותש בשדה וכונס לתוך ביתו. מהו שלישי? שהכניס לוג לסאה.**
דמתניתא בזיתים שהן עושין שלושת לוגין לסאה. כתיב [ויקרא כה יב] כי יובל היא קודש תהיה לכם
 וגו' מה תבואתה קודש אף היא הארץ קודש *כל השנים*. רבי יוסי בן חנינא מנשק לכיפתא דעכו, **אמר** עד
 כה היא ארעא דישראל. ר"ז **כשהגיעה לארץ ישראל** עבר ירדנא במנוי. רבי חייא בר אבא מתעגל
 בהדא אליסוס אבנים דטבריא. רבי חייא רבא, מתקל *מרים בידו* כיפי. רבי חנניא מתקל גושייא, לקיים מה
 שנאמר [תהילים קב טו] כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ד הלכה ח

מתני': מאימתי אין קוצצין את האילן בשביעית? ב"ש אומרים, כל האילן משיוציא. וב"ה
 אומרים. החרובים משישלשלו, והגפנים משיגרעו, והזיתים משיניצו, ושאר כל האילן
 משיוציא, וכל האילן כיון שבא לעונת המעשרות מותר לקוצצו. וכמה יהא בזית ולא
 יקצנו *בשאר שנים*? רובע קב זיתים. רשב"ג אומר, הכל לפי הזית:

גמ': תני רבי חנינא בר פפא. חרובין, שילשולן היא חנטן לענין מעשר שהולכים אחר חנטה. **תנן**, גפנים
 משיגרעו. אמר רבי יונה, משיזחילו מים. כמה דאת אמר [איוב לו כז] כי יגרע נטפי מים יזקו מטר
 לאידו. **תנן**, זיתים משיניצו. אמר ר' יונה, משהכניסו רובע. מה רובע נץ? או רובע זיתים? **אמר** רבי
 יונה. לאי דו לא זה ולא זה אלא? **נץ** שהוא עושה רובע זיתים. אמר רבי יונה, כתיב [דברים כח מ] כי ישל
 זיתך. **שרק** חד לתלת מאה וארבעין *גמטריה של ישר* **ישאר** קיים בה. א"ר יונה כתיב [יואל ב כב] כי עץ
 נשא פריו. מגיד שלא נשא פריו בעולם הזה. וגפן ותאינה נתנו חילם. מגיד שלא נתנו חילם בעה"ז.
 א"ר יונה בשם ר' חמא בר חנינא. המת בשבע שני **מלחמת** גוג, אין לו חלק לעתיד לבא. סימנא
 דאכיל פרוטגמיא המוזמן לסעודה שעושים לפני החתונה אכיל משתייתא מוזמן לסעודת חתונה. **כך מי שיחיה במלחמת**
גוג ומגוג, יחיה לעולם הבא. ומי שלא, לא. שמע רבי יוסי ואמר. ויאות?. הרי עד כדון גם במלחמת גוג
 ומגוג אית תותבה *תשובה* לעלמא דאתי. **ומי שמת התכפרו עוונותיו ויש לו חלק לעולם הבא.** **אמר** רבי
 יונה בשם ר' חייא בר אשי. עתידין הן חבירין להתייגע מבתי [דף יג עמוד א] כנסיות לבתי מדרשות.
 מה טעם? **דכתיב** [תהילים פד ח] ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון. רבנן דקיסרין אמרי. קטני
 עכו"ם וחיילותיו של **נבוכדנצר** לא חיין ולא נידונין. ועליהן הוא אומר [ירמיה נא לט] וישנו שנת עולם
 ולא יקיצו. מאימתי קטני ישראל חיין? רבי חייא רובה ור"ש ברבי. חד אמר, משילדו. וחד אמר,
 משידברו. מ"ד משילדו **דכתיב** [תהילים כב לב] יבאו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה. מ"ד משידברו
דכתיב [שם לא] זרע יעבדנו יסופר לה' לדור. **זרע שיכול לספר**. תני בשם ר"מ. משהוא יודע לענות
 אמן בבית הכנסת. מ"ט? **דכתיב** [ישעי' כו ב] פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים. **אל תקרא**
שומר אמונים, אלא שאומר אמנים. תמן אמרי, משימולו **דכתיב** [תהילים פח טז] נשאתי אימך *אימת*
מילה אפונה. ורבנן דהכא אמרין, משילדו **דכתיב** [שם פז ה] ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, והוא
 יכוננה עליון. רבי אלעזר אומר. אפילו נפלים. מה טעם? **דכתיב** [ישעי' מט ו] ונצורי ישראל להשיב.
אל תקרי נצורי אלא ונצירי ישראל להשיב. משנוצרו:

הדרן עלך פרק בראשונה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ה הלכה א

מתני': בנות שוח, שביעית שלהן שנייה. שהן עושות לשלוש שנים. רבי יהודא אומר.
 הפרסאות *מן תאנה שעושה לשנתים*, שביעית שלהן מוצאי שביעית. שהן עושות לשתי שנים.
 אמרו לו. לא אמרו אלא בנות שוח:

גמ': מהו בנות שוח? פיטוריה מן תאנה. מה פירוש שהן עושות לשלוש שנים?. בכל שנה ושנה הן עושות, אלא שההבשלה מסתימת עד אחר שלוש שנים, או אחת לשלוש שנים היא עושה פירות? אם בכל שנה ושנה הן עושות, אלא שאין פירותיהן נגמרין אלא עד לאחר שלוש שנים. כיצד הוא יודע אזה פרי חנט בשביעית? רבי יונה אמר, משיקשר עליו חוט. תני שמואל, תוחב בהן קיסמין. תני רבן שמעון בן גמליאל אומר. אילן שחנט קודם חמשה עשר בשבט, מתעשר לשעבר. לאחר חמשה עשר בשבט, מתעשר להבא. תני אמר רבי נחמיה. בד"א? באילן שהוא עושה שתי גורנות או יותר בשנה. שכיוון שאן לו זמן לקיטה אחד, הלכו רבנן בתר חניטה. אבל באילן שהוא עושה גורן א' בשנה, כגון זיתים ותמרים וחרובין. אף על פי שחנטו קודם לזמן הזה, הרי הן כלעתידי לבא שהולכים אחר לקיטה. אמר רבי יוחנן. נהגו בחרובין כרבי נחמיה. מותיב ר"ל קומי רבי יוחנן. והא תנינן, בנות שוח שביעית שלהם שנייה. שהן עושות לשלש שנים. והרי בנות שוח עושין גורן אחד, ואעפ"כ הולכים אחר חנטה וכיוון שחנטו בשביעית אסורים בשניה. על דעתך שהלכה כרבי נחמיה שפירות שעושים גורן אחת הולכים אחר לקיטה, היה צריך להיות, שרק מה שעשו ולקטו בשביעית יהו שביעית. והוא מקבל מיניה. א"ר בון בר כהנא. ותמיהא אנא, איך היה מותיב ר"ל קומי רבי יוחנן והוא מקבל מיניה? ויתביניה, אנא אמר חרובין, ואת אמר בנות שוח? אנא אמר מנהג, ואת אמרת הלכה? אנא אמר ר' נחמיה, ואת אמר משנתנו שהיא דעת רבנן? אלא ממה שלא ענה רבי יוחנן כך, משמע שהוא סובר, שהיא חרובין היא בנות שוח. היא מנהג היא הלכה. היא ר' נחמיה היא רבנן. שלא בא רבי נחמיה אלא לפרש דברי חכמים. תמן בבבא אמרין דרבי נחמיה מודה שהולכים אחר חניטה אף באילן שעושה גורן אחת, לא בא אלא לאמר שאילן שעושה גורן אחת, ראש השנה שלו זה ראש השנה של עולם, ולא אילן כזה שחנט קודם ראש השנה של עולם, מתעשר לשעבר. ולאחר ר"ה של עולם, מתעשר להבא. נמצא שאילן שחנט בן קדם ט"ו בשבט, בן אחר ט"ו בשבט. מתעשר להבא. התיב רבי יודן בר פדיא קומי רבי יונה. הרי רבי נחמיה אמר שבאילן שהוא עושה גורן א' בשנה, כגון זיתים ותמרים וחרובין הולכים אחר לקיטה. והרי חרובין חונטין קודם ר"ה של עולם, ואעפ"כ לדעת רבי נחמיה הן מתעשרין להבא? ולא שמיע דא"ר חנינא בר פפא [דף יג עמוד ב] חרובין שלשולן שהוא אחר ר"ה היא חנטן. רבי יוסא אמר. לשיטת רבי נחמיה, אילן שעושה גורן אחת בשנה לא הולכים אחר חנטה, אלא אחר הבאת שלישי. וראש השנה שלו זה ראש השנה של עולם לכן. הביא שלישי לפני ר"ה של עולם, מתעשר לשעבר. אחר ר"ה של עולם, מתעשר להבא. התיב ר' זעירא קומי ר' יוסא. הרי פעמים שהשנים מאפילות. ותמרים מטילות שאור שזה מקביל להבאת שלישי אחר ר"ה של עולם, ואעפ"כ הן מתעשרות לשעבר? והרי הביאו שלישי רק אחר ראש השנה. א"ר זעירא. לא מן דעתיה אמר רבי יוסא הדא מילתא, אלא מן הדא ממה שהוא שמע. מרבי יוחנן ור"ש בן לקיש. רבי יעקב בר אחא אמר בשם שמואל בר אבא. לרבי נחמיה גם באילן שעושה גורן אחת ראש השנה זה ט"ו בשבט. אלא שבאילן כזה לא הולכים בתר חנטה, אלא בתר הבאת שלישי. לכן, הביא שלישי קודם ט"ו בשבט, מתעשר לשעבר. אחר ט"ו בשבט, מתעשר להבא. אמר ר"ז. ויאות. הרי אתרוג שבמעשר הולכים אחר לקיטה, עקרתה חנטו לגמרי שלא הולכים כלל על שלב בגידול אלא בתר לקיטה, ולא עקרתה שנתו. שראש השנה שלו נשאר כשאר אילנות בט"ו בשבט, וכאן שלא עקרתה חנטו לגמרי, אלא אמרתה שהולכים בתר שלישי שהוא שלב בגידול, ק"ו שלא תעקור שנתו. רבי בון בר חייא בעי קומי רבי זעירא. מעתה למה לא נאמר ששלישי הראשון התעשר לשעבר, שלישי השני התעשר להבא? א"ל, שלישי הראשון קשה לבא. מכיון שהוא בא, מיד הוא גדל. כך ששלישי זה עיקר הגידול. אמר רבי אבא. כאריס אומן יליף לה רבי זעירא. כדשמואל דאמר שמאל. שיתין יומין ראשונים הוא מביא, שיתא עליים. שיתא יומין אחר כך הוא מביא, שיתין עליים. תני רשב"ג אומר. מן צאת עלין ועד הפגין, נ' יום. מן הפגין ועד השיתין הנובלות, נ' יום. מן שיתין הנובלות עד התאינים, נ' יום. רבי אומר. כולהן ארבעים ארבעים ארבעים ולא חמישים חמישים חמישים. ליקט תאנה ואינו יודע אימתי חנטה. אמר רבי יונה, מונה מאה יומין למפרע, אם חל לתוכן חמשה עשר בשבט, והוא יודע אימתי חנטה. תנן, רבי יהודא אומר. הפרסאות, שביעית שלהן מוצאי שביעית. שהן עושות לשתי שנים. אמרו לו. והרי עמך בטבריא, והן עושות לשנה אחת? אמר להן, והרי עמכם בציפורין והן עושות לשתי שנים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ה הלכה ב

מתני': הטומן את הלוף בשביעית. רבי מאיר אומר. לא יפחות מסאתים, עד גובה שלושה טפחים. וטפח עפר על גביו. וחכמים אומרים. לא יפחות מארבעה קבין, עד גובה טפח. וטפח עפר על גביו. וטומנו במקום דריסת בני אדם. לוף שעברה עליו שביעית. רבי אליעזר אומר. אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, יעשה חשבון עם העניים כרבי יהודה, שאחר הביעור מותר רק לעניים לאכול מפירות שביעית. רבי יהושע אומר. אם לקטו עניים את עליו, לקטו. ואם לאו, אין לעניים עמו חשבון. שאחר הביעור מותר אף לעשירים ובעל הבית זוכה בהם. לוף של ערב שביעית שנכנס לשביעית. וכן בצלים הקיצונים שנזרעים בקיץ. וכן פואה של קרקע עידית. ב"ש אומרים. עוקרין אותן במארופות של עץ שיהיה שימי. ובית הלל אומרים. בקרדומות של מתכות. ומודים בפואה של צלעות הגדלה בשטח סלעי, שעוקרין אותן בקרדומות של מתכות. מאימתי מותר אדם ליקח לוף במוצאי שביעית? רבי יהודה אומר, מיד. וחכמים אומרים, משירבה החדש:

גמ': **תנן**, הטומן את הלוף וכ"ו. עד כדון לוף. מה הדין בבצלים? א"ר יונה. היא לוף היא בצלים. אמר רבי יוסה. מסתברא בבצלים, אפילו פחות מכאן מותר. דאינון שפין שהבצלים חלקים וכמות גדולה של בצלים תופסת מעט מקום ואפילו בפחות ניכר שאינו זורע: **תנן**, לוף שעברה עליו שביעית. רבי אליעזר אומר. אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, יעשה חשבון עם העניים. רבי יהושע אומר. אם לקטו עניים את עליו, לקטו. ואם לאו, אין לעניים עמו חשבון. אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. אתיא דרבי יהודה, כרבי אליעזר. ודרבי יוסי, כרבי יהושע. דתנינן תמן. העניים אוכלין אחר הביעור, אבל לא עשירים דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר, אחד [דף יד עמוד א] עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור. רבי אימי בעי קומי רבי יוחנן. מתניתין עד שלא גזרו על הספיחים? שאם לא כן, מאי נ"מ? הרי הכל אסור משום ספיחים. א"ל, וכי בעליה הייתה כשגזרו על ספיחים? מכאן סבר רבי אימי דרבי יוחנן כרבי עקיבא שאיסור ספיחים אינו מגזרת חכמים אלא מהתורה. א"ר ירמיה. בעלי לוף שוטה היא מתניתא שמתקיים כמה שנים בארץ. ודבר שמתקיים בארץ כמה שנים לא נאסר משום ספיחים. אייתי רב הושעיא מתניתין דבר קפרא מן דרומא, דתני. שאותו דין קים גם בעלי לוף ועלי בצלים. אית לך מימר עלי בצלים השוטיין? הרי אן בצלים שוטים שמתקיימים כמה שנים. מילתיה דרבי ירמיה אמרה. דבר שיש לו ביעור שנמצא בתוך דבר שאין לו ביעור, יש לו ביעור ואינו בטל. שהרי לעיקרו של לוף שוטה, אן ביעור ולעליו יש ביעור, ואינם בטלים. מה עבד לה ר' ירמיה? פתר לה בששיקף תלש בעלין קדם שהגיעה זמן הביעור ולא היו מחוברין לעיקר אבל אם היו העלים מחוברים לעיקר בזמן הביעור אולי כן היו בטלים. ר' יוסי פתר לה מתניתא הסביר את המחלוקת בן ר"א ורבי יהושע במשנה, בנטעו לפני ר"ה השביעית. וכך היה המעשה נטעו לפני ר"ה השביעית ועשה ביצים פקעת לפני שביעית, ודיכנו שריסק את הפקעת שממנה יוצאים העלים בשביעית, ועקרו במוצאי שביעית. אין תימר דיכון כעיקור, כולו לעניים. שהרי הולכים אחר לקיטה, וזה נלקט בשביעית. אין תימר אין דיכון כעיקור, אין כולו לעניים אלא לבעלים שהלקיטה היתה בשמינית. רבי יהושע סובר שאן דיכון כעיקור והכל לבעל הבית. ר"א מסתפק אי דיכון כעיקור או לא. ומספק יעשה חשבון עם העניים. רבי חזקיה פתר מתניתין, ערב ר"ה שביעית. וכך היה המעשה נטעו לפני ערב ר"ה שביעית, ועשה ביצה פקעת בתחילת שישיית ודיכנו שריסק את הפקעת שממנה יוצאים העלים בשישיית, ועקרו בסוף שביעית. אין תימר דיכון כעיקור, כולו לבעל הבית, שהרי נעקר בשישיית. אין תימר אין דיכון כעיקור, כולו לעניים. ר"י סבר דיכון כעיקור והכל לבעל הבית. ור"א מסתפק אי דיכון כעיקור או לא. ומספק יעשה חשבון עם העניים. **תנן**, רבי אליעזר אומר. אם לקטו העניים את עליו, לקטו. ואם לאו, יעשה חשבון עם העניים כיצד? עשה בארץ שלש שנים חוץ מהשמיטה, נותן לעניים רובע. שתי שנים חוץ משמיטה, נותן לעניים שליש. שנה אחת חוץ משמיטה, נותן לעניים מחצה. רבי יוסה פתר מתניתין שזרע לפני ר"ה שביעית ודכן בשביעית ושלוש שנים או שנתים או שנה אחר כך עקר. רבי חזקיה פתר מתניתא ערב ר"ה שביעית. שנטע שלוש שנים או שנתים או שנה קדם שמיטה, ודכן קדם שמיטה, ובשמיטה עקרו. רבי בון בר חייא בעא קומי ר' זעירא. אף בשאר [דף יד עמוד ב] שני שבוע כן? שר"א ורבי יהושע חולקים האם דיכון כעיקור לענין קביעת שנת המעשר? והא תני, היתה שנייה נכנסת לשלישית. אינו מדכנו, ואינו מונע ממנו מים שהמונע מים שלוש עונות מתעשר לשעבר, בשביל שיהא מעשר עני והעניים ירוחו. היתה שלישיית נכנסת לרביעית

מדכנו ומונע ממנו מים בשביל שיהא מעשר עני. **הדא אמרה שדיכון כעיקור. אמר רבי יוסי בשם רבי אילא. תפתר, שעקרן עד שלא צימחו. כגון שדכן ערב ראש השנה, ולקטן במוצאי ראש השנה, שלא הספיק להוסיף כלום דהוי גמר פרי בשעת דיכה ונחשב כאילו נלקט אז: תנן, בצלים הקיצונים. מאי בצלים הקיצונים? קיטנאי שחרעים בקיץ. תנן, מודים בפאיאה של צלעות. מאי פאיאה של צלעות? פיטרה שגדלים בן הסלעים. ותני עלה. מקום שנהגו לעקור על ידי שיחרוש, יחרוש. לנכש, ינכש: תנן, מאימתי מותר אדם ליקח לוף במוצאי שביעית? רבי יהודה אומר, מיד. וחכמים אומרים, משירבה החדש. מ"ט דרבי יהודה? כיוון שגזרו על הלוף שלא יקטפו אלא במארופות של עץ. כיוון שיש טירחה רבה, לא חששו שיעקור לוף בשביעית כדי למכור במוצאי שביעית. ומסתמא עקר כדרכו במוצאי שביעית. אבל בשאר ירקות. לפי שלא גזרו על הירק ואף בשביעית עוקר כדרכו, חששו שמא יעקור בשביעית כדי למכור במוצאי שביעית. מעתה שלא חששו שיעקור לוף בשביעית, אז אפילו בשביעית יהא מותר? מה שרבי יהודה התיר מיד במוצאי שביעית, כשמביא מהטמון בביתו אבן קיימין. שלא חששו שיעקור בשביעית ויטמין לצורך מוצאי שביעית, אבל בשביעית שהמחיר של הירקות יקר ודאי חששו שלא ילך ויביא מן האיסור ויאמר מן הטמון הבאתי. תני, אמר ר' יהודה. מעשה שהיינו בעין כושין, ואכלנו לוף על פי רבי טרפון במוצאי החג של מוצאי שביעית. אמר לו רבי יוסי. עמך הייתי. ולא היה אלא מוצאי הפסח: תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית**

פרק ה הלכה ג

מתני': אלו כלים שאין האומן רשאי למכרן בשביעית. מחרשה וכל כליה, העול, והמזרה, והדקר. אבל מוכר הוא מגל יד, ומגל קציר, ועגלה וכל כליה. זה הכלל. כל שמלאכתו מיוחדת לעבודתו, אסור. לאיסור ולהיתר, מותר. היוצר מוכר חמש כדי שמן, וחמש עשרה כדי יין. שכן דרכו להביא מן ההפקר. אם הביא יותר מכאן, מותר. ומוכר לעכו"ם בארץ, ולישראל בחו"ל. בש"א. לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית. ובית הלל מתירין, מפני שיכול לשוחטה. ומוכר לו פירות, אפילו בשעת הזרע. ומשאל לו סאתו, אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן. ופורט לו מעות, אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלין. וכולן בפירוש אסורה:

גמ': **תנן, אלו כלים שאין האומן רשאי למכרן בשביעית.** אמר רבי יונה כיני מתניתא. אילו כלים שאין האומן רשאי למכרן בשביעית לחשוד על השביעית. **אבל למי שאינו חשוד, מותר.** סתמן מהו? ממה דתני לאיסור ולהיתר מותר. **הדא אמרה, סתמן מותר: תנן, היוצר מוכר חמש כדי שמן, וחמש עשרה כדי יין, שכן דרכו להביא מן ההפקר.** [דף טו עמוד א] וחש לומר שמא החליף והשתמש בכדים של היין לשמן ונמצא מוכר יותר מחמש? אמר רבי יונה. **ניכרות הן אלו של יין ואלו של שמן.** אמר רבי עולא. **אדרא הצורה דאילן חכימא, ואדרא דאילן חכימא: תנן, ומוכר כדים לעכו"ם בארץ ולישראל בחו"ל. מוכר לעכו"ם בארץ ואפילו יותר מכאן. ולישראל בחו"ל, אפילו אם ידוע שיש לו שמן ויין מן הקנוי בארץ: תנן, בש"א. לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית. ובית הלל מתירין, מפני שיכול לשוחטה.** תני, המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן. רב אמר, מקח טעות הוא. ושמואל אמר, יכול הוא מימיר לשחיטה מכרתיו לך. מה אבן קיימין? אם בשמכרו לאריס, ד"ה לחרישה מכר. אם בשמכרו לטבח, ד"ה לשחיטה מכר. אלא כי אבן קיימין, בשמכרו לסירסור. רב אמר, מקח טעות הוא, שהרוב קונים לחרישה. שמואל אמר, יכול הוא מימיר לשחיטה מכרתיו לך. מחלפא שיטתיה דרב? מחלפא שיטתיה דשמואל? דאיתפלגון. **מכר לו שדה ביובל עצמו.** רב אמר, קנה ויוצא מידו ביובל. שמואל אמר, לא קנה. מחלפא שיטתיה דרב? תמן בקרקע הוא אמר קנה. **והכא בנמצא נגחן הוא אמר לא קנה?** תמן ביובל מפורסם הוא. **דהכל יודעים שהשדה תצא ביובל, וכשקנה ידע שיצטרך להחזיר את הקרקע למוכר, ואולי רצה לתת לו את הכסף במתנה.** ברם הכא, מקח טעות הוא. מחלפא שיטתיה דשמואל? תמן גבי הקונה שדה ביובל הוא אמר, לא קנה. **והכא גבי הקונה שור ונמצא נגחן הוא אמר קנה? קרקע לאיזה דבר מכרה לו, לא לזריעה? וודאי מקח טעות היה.** ברם

הכא, יכול הוא מימר ליה, לשחיטה מכרתיו לך. **רב** שאומר אם נמצא נגחן הרי זה מקח טעות **כב"ש** שאמרו שלא ימכור לו פרה חורשת בשביעית. **ושמואל** שאמר שהמקח קיים שיכול לאמר לו לשחיטה מכרתי, **כב"ה**. דאמרי שמוטר למכור פרה בשביעית מפני שיכול לשוחטה. רב **כב"ש**? ואפילו אם יסבור **כב"ה** שמוטר למכור פרה בשביעית, כשמכר לסרסור שור נגחן, גם **ב"ה** יודו שזה מקח טעות, שהרי אפילו אם מכר לו לשחיטה, וכי לית אורחא משאתה תלתין יומין לפני שיבא לוקח ויקנה את השור לשחיטה? בהני תלתלתי יומין, לא מקח טעות? שהרי עכשיו שיתברר שהשור נגחן הוא חייב לשוחטו מיד. ו**שמואל** **כב"ה**. ואפילו יסבור **כב"ש**. דמה שאסרו **ב"ש** למכור שור שעומד לחרישה, זה מכיוון דלית אורחא דבר נשא מיכוס תורא רדייא. אבל בבירתא שמוכר שור לסרסור, מודים **ב"ש** שפעמים שהסרסור קונה פרה לשחיטה. **תנן**, ומשאיל לו סאתו, אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן. ר' אחא ורבי תנחום בר חייא אמרו בשם ר' יוחנן. השאיל לו סאתו ובא ומצאו מודד בה, אינו זקוק לו. **כ"ש** במשכירה לו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ה הלכה ד

מתני': משאלת אשה לחבירתה החשודה על השביעית, נפה וכברה וריחיים ותנור. אבל לא תבור ולא תטחון עמה. אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה, ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה. אבל משתטיל את המים, לא תגע אצלה. שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה. וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום. ומחזיקין ידי עכו"ם בשביעית, אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום:

גמ': **תנן**, משאלת אשה לחבירתה החשודה על השביעית, נפה וכברה וריחיים ותנור. רבי זעירא בעי קומי רבי מנא. מתניתא בסתם. אבל במפרש לא? א"ל וסתמו לאו כפירושו הוא? שהרי אזה שימוש אחר יש לנפה כברה רחים ותנור? אני אומר נפה לספור בו מעות. כברה לכבור בה חול. ריחיים לטחון בו סממנין. תנור לטמון בו אונין של פשתן. רבי פנחס בעי. במה קנסו? האם במקום שזורעין או אוכלין? גם במקום שחשודים להיות זורעין וגם במקום שלא חשודים להיות זורעים, אבל חשודים להיות אוכלין. או דוקא במקום שזורעין, ולא במקום שרק אוכלין? שלא גזרו במקום שלא נחשדו להיות זורעים, אפילו אם נחשדו להיות אוכלין [דף טו עמוד ב] מה נפק מביניהון? ראו אותו לוקח מן הסירקי סוחר. אין תימר שגזרו במקום שזורעין או אוכלין. ראו אותו לוקח מן הסירקי אסור. שהסוחר חשוד. אין תימר במקום שזורעין ולא אוכלין. ראו אותו לוקח מן הסרקי מותר להשאיל לו נפה וכברה כיוון שודאי את מה שקנה מהסרקי שומר לזריעה. **תנן**, וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום. רבי יוסי בר חנינא בעי. על כל פרקא איתאמרת גם על ההלכות הקודמות, או רק על הדה הלכתא איתאמרת? שההלכות הקודמות מותרות מפני שיש במה לתלות. אבל כאן אן במה לתלות שכלים אלו מהותם למלאכת איסור ולא התירו אלא מפני דרכי שלום. רבנן דקיסרין אמרי בשם רבי יודא בר סוטס. מן מה דבגיטין מנה את כל מה שהתירו משום דרכי שלום, ולא תנינן אלא הדה הלכתא. הדה אמרה, על הדה הלכתא אתאמרת. תמן תנינן נחתום שהוא עושה בטומאה. לא לשין ולא עורכין עמו. ותני עלה, לא בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין עמו. והכא הוא אמר הכין שבאשת עם הארץ מותר? אמר רבי אילא. כאן באשת עם הארץ שעושה בחולין. כאן בנחתום שעושה בתרומה. אית לך מימר נחתום בתרומה? חברייא אמרי, כאן בנחתום שלותת והחייטים הוכשרו. וכאן באשת עם הארץ שאינה לותתת. מתניתא מסייע לחברייה דתנן, אבל משתטיל מים לא תגע אצלה, שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה. **תנן**, ומחזיקין ידי עכו"ם בשביעית., אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום. כיצד מחזיקין ידי עכו"ם? רבי חייא ורבי אימי. חד אמר, שיכול לאמר לו חרוש לה טבאות ואנא נסב לה מנך בתר שמיטתא. וחרנא אמר, שיכול לאמר לו איישר. מאן דאמר טבאות, מהו שואלין בשלומן? איישר. מאן דאמר שאומר לעכו"ם איישר, מהו שואלין בשלומן? זה לא נאמר על גוי אלא על ישראל שאומרים לישראל שלום עליכם. דלמא רבי חנינא בר פפא ור' שמואל בר נחמני עברון על חד מחורשי שביעית. א"ל רבי שמואל בר נחמן איישר. א"ל רבי חנינא בר פפא. ולא כן אולפן רבי [תהילים קכט ח] ולא אמרו העוברים ברכת ה' עליכם, שאסור לומר לחורשי שביעית איישר? א"ל. לקרות אתה יודע. לדרוש אין אתה יודע. ולא אמרו העוברים. אלו עובדי כוכבים שעוברין מן העולם, ולא אמרו לישראל ברכת ה' עליכם. מה ישראל

אומרים לה? ברכנו אתכם בשם ה'. לא דייכם שכל הברכות הבאות לעולם בזכותנו, ואין אתם אומרים לנו באו וטלו לכם מן הברכות האילו. ולא עוד אלא שאתם מגלגלין עלינו פיסים וזימות וגלגוליות וארנוניות:

הדרן עלך פרק בנות שוח

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ו הלכה א

מתני': שלש ארצות לשביעית. כל שהחזיקו עולי בבל מארץ ישראל עד גזיב, לא נאכל ולא נעבד. כל שהחזיקו עולי מצרים מגזיב ועד הנהר ועד אמנה, נאכל אבל לא נעבד. מן הנהר ומאמנה ולפנים, נאכל ונעבד:

גמ': כתיב [דברים יב א] אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ. בארץ אתם חייבים לעשות, ואי אתם חייבים לעשות בחוצה לארץ. עדיין אנו אומרים, מצות שהן תלויות בארץ, אינן נהגין אלא בארץ. יכול אפילו מצות שאינן תלויות בארץ לא יהו נהגות אלא בארץ? ת"ל [שם יא טז] השמרו לכם פן יפתה לבבכם וחרה אף ה' בכם וגומר. **ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה** שהעונש יהיה גלות. ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם. **וקשרתם אותם וכ"ו ולמדתם אותם וכ"ו. מכאן שאף בגלות אתם חייבים בהם.** מה אית לך בפרשה? כגון תפילין ותלמוד תורה. מה תפילין ותלמוד תורה שאינן תלויות בארץ, נהגין בין בארץ בין בחו"ל. אף כל דבר שאינו תלוי בארץ, יהא נהג בין בארץ בין בחו"ל. מעתה משגלו, יהו פטורין מהמצוות התלויות בארץ אף לאחר שחזרו? כתיב [נחמיה ח יז] ויעשו כל הקהל הבאים מן השבי סוכות וישבו בסוכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון. ולמה ישוע בכתוב **חסר? אמר רבי הלל בריה דרבי שמואל בר נחמן.** פגם הכתוב צדיק בקבר, מפני כבוד צדיק בשעתו. הקיש ביאתן בימי עזרא לביאתן בימי יהושע. מה ביאתן בימי יהושע, פטורים היו ונתחייבו. אף ביאתן בימי עזרא, פטורים היו ונתחייבו. ממה נתחייבו *מדאורייתא או מדרבנן?* רבי יוסי בר חנינא אמר, מדבר תורה נתחייבו. הדא הוא דכתיב [דברים ל ה] והביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה. הקיש ירושתך לירשת אבותיך. מה ירושת אבותיך, מדבר תורה. אף ירושתך, מדבר תורה. והטיבך והרבך מאבותיך. אבותיך פטורים היו ונתחייבו. ואתם פטורים הייתם ונתחייבתם. אבותיכם לא היה עליהם עול מלכות. ואתם אף על פי שיש עליכם עול מלכות. אבותיכם לא נתחייבו אלא לאחר ארבע עשרה שנה. שבע שכיבשו ושבע שחילקו. אבל אתם כיון שנכנסתם נתחייבתם. אבותיכם לא נתחייבו עד שעה שקנו כולה. אבל אתם, ראשון ראשון קונה ומתחייב [דף טז עמוד א] א"ר אלעזר. מאליהן קיבלו עליהן את המעשרות. מה טעם? **דכתיב** [נחמיה י א] בכל זאת אנו כורתים אמנה וכותבים. ועל החתום, שרינו לוינו וכהנינו וכ"ו. **ולהביא את ביכורי אדמתנו וכ"ו. וכתבי ואת ראשית עריסותינו ותרומותינו נביא לכהנים ומעשר אדמתנו ללוים וכ"ו.** מה מקיים ר"א ואת בכורות בקרנו וצאנינו? שהרי מצוות אלו אינן תלויות בארץ, והיו חייבים עליהם גם כשהיו בגלות? מכיון שקיבלו עליהן דברים שלא היו מחוייבים עליהן. אפילו דברים שהיו מחוייבים עליהן, העלה עליהן כאילו מאליהן קבלו עליהן. מה מקיים רבי יוסי בר חנינא ובכל זאת **כרתים אמנה** דמשמע שמעצמן קיבלו עליהם? מכיון שקיבלו עליהן בסבר פנים יפות, העלה עליהן הכתוב כאילו מאליהן קיבלו עליהן. מה מקיים ר"א, **והטיבך והרבך** מאבותיך הרי לשיטתו הארץ לא התקדשה בימי עזרה ומאליהם קיבלו את המצוות? פתר לה לעתיד לבא. דאמר רבי חלבו אמר שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן. אבותיך ירשו ארץ של שבעת עממין, ואתם עתידין לירש של עשר עממים. תלתי חורנייתא, אילן אינון. את הקיני, ואת הקניזי, ואת הקדמוני. **רבי יהודה** אומר. **ערבייה**, שלמייא, נבטייא. רבי שמעון אומר. אסיא ואספמיא ודמשק. ראב"י אומר. אסייא וקרתיגנא ותורקי. רבי אומר. אדום ומואב וראשית בני עמון. **והטיבך** מאבותיך. אבותיך אף על פי שנגאלו, חזרו ונשתעבדו. אבל אתם **משאתם** נגאלים, עוד אין אתם משתעבדין. מה טעם? **דכתיב** [ירמיה ל ו] שאלו נא וראו, אם יולד זכר. כשם שאין הזכר יולד, כך אתם, משאתם נגאלין עוד אין אתם משתעבדין. המהלך מעכו לכזיב. מימינו למזרח, הדרך טהורה משום ארץ העמים. וחייבת במעשרות ובשביעית, עד שיוודע לך שהיא פטורה. משמאלו למערב. הדרך טמאה משום ארץ העמים, ופטורה מן המעשרות ומן השביעית, עד שתוודע לך שהיא חייבת. עד שהוא מגיע לכזיב. **אמר רבי ישמעאל** בר"י משום אביו. עד **לבבלו** שהוא

צפונה מאכזיב. עכו עצמה מה היא? **אמר רבי אחא בר יעקב בשם רבי אימי**. מן תרין עובדוי דרבי, אנן ילפין דעכו יש בה א"י ויש בה חו"ל. **דרבי** הוה בעכו. חמתון אוכלין פיתא נקייה. אמר לון. מה אתון **לותתין?** מי התיר לכם שכיוון שאתם עמי הארץ ולא בקיאים בטהרה נמצא שאתם מפרישים חלה טמאה. אמרו ליה, תלמיד אחד בא לכאן והורה לנו על מי ביצים שאין מכשירין. ואנן שלקין ביעין **ולותתין במימהן**. הם סברין מימר, מי שלק של ביצים. ולא אמר אלא מי ביצים עצמן. אמר רבי יעקב בר אידי. מאותה שעה גזרו, שלא יהא תלמיד מורה הוריה. **ומזה שהיו צריכים להפריש חלה בטהרה, משמע שיש חלק בעכו שהוא מארץ ישראל. אמר רבי חייא בשם רב הונא**. תלמיד שהורה, אפילו כהלכתא, אין הוראתו הוריה, ויכול לשאול אחר ואן חייב לעשות כדבריו. תני. תלמיד שהורה הלכה לפני רבו, חייב מיתה. תני בשם ר"א. לא מתו נדב ואביהו, אלא שהורו בפני משה רבן. מעשה בתלמיד אחד שהורה לפני רבי אליעזר רבו. אמר לאימא שלום אשתו, אינו יוצא שבתו. ולא יצא שבתו עד שמת. אמרו לו תלמידיו. רבי. נביא אתה? אמר להן. לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי. אלא כך אני מקובל. שכל תלמיד המורה הלכה בפני רבו, חייב מיתה. תני, אסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו, עד שיהיה רחוק ממנו י"ב מיל כמחנה ישראל. ומה טעם? **דכתיב והיה כל מבקש ה' בא אל משה**. ולא הלכו לשאול אחד מתלמידיו. **וכתיב** [במדבר לג מט] ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השיטים. וכמה הן **מבית הישימות עד אבל השיטים?** י"ב מיל. כהדא. רבי תנחום בר חייה הוה בחפר. והוון שאלין ליה והוא מורה. שאלין ליה והוא מורה. אמרין ליה, ולא כן אולפן רבי, שאסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו עד שיהא רחוק ממנו י"ב מיל כמחנה ישראל? והא רבי מנא רבך יתיב בציפורין? אמר לון. ייתי עלי דלא ידעית. מן ההיא שעתה לא הורי. **וראיה שיש חלק בעכו שהוא מארץ העמים**. **דרבי** הוה בעכו. חמי חד בר נש **סליק** מן כיפתא סלע ולעיל. א"ל, ולית את בריה דפלן כהנא? לא הוה אבוך כהן, **ואך אתה לא נזהר מטמאת ארץ העמים?** א"ל. עיניו של אבא היו גבוהות, ונשא אשה שאינה הוגנת לו, וחילל את אותו האיש. תחומי א"י. כל שהחזיקו עולי בבל. פרשת הדרכים שהולכה לאשקלון. חומת מגדול שיר. ושינא דרור שן הסלע שבחוף דור, היא טנטורא של היום. ושורא דעכו. וקציריא דגלילא חרבת גליל. וכברתה כברי. ובית זנייתה זוייניתה, שנמצאת צפון מזרח לכברי וקובעיא אשעב שבדרום לבנון ומילתא דכור העירה אבל על חורבת כוריא, צפונית לכפר עין בלבנון וביריא רבתא חורבת אל כורא תפנית תבנין בלבנון וספנתה מחרתה דיייתיר מערת יעטר וממציא מוצא מעיין דאבהתא, וראש מי געתן. וגעתן עצמה. מי ספר עין ג'רפה ומרחשת ברעשית בלבנון ומגדול חרוב מג'ל אסלים ואולם רבתא כפר חולה, ליד מושב מרגליות ונוקבתא דעיון עיון ותיקרת ברכה רבא ובר סנגדא מבצר לרגלי החרמון ותרנגולא עילאה דלמעלן מקיסרין. וטרכונא דמתחם לבוצרה חבל ארגוב ומלח דזרכאי בדרום הטרקון שבבשן ונימרין נמיר ובית סכל סככה, מדרום לטרקון וקנת קנת, דרומית מזרחית לטרקון ורפיח דחגרא תלול אל רפיט ודרך הגדולה ההולכת למדבר חשבון הדרך מקדש ברנע עד לחשבון, ויבקא, ונחלא דזרד, ויגר שהדותא, ורקם דגועה פטרה וגניא דאשקלון. אשקלון עצמה. אמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי זעירא. מן מה דתני, גנייא דאשקלון. הדא אמרה, אשקלון כלחוץ. אמר רבי סימן בשם חולפייא. רבי ורבי ישמעאל ב"ר יוסי ובן הקפר. נמנו על אויר אשקלון וטיהרוהו מפי רבי פנחס בן יאיר. אף שאשקלון פטורה מן המעשרות ומן השביעית. דאמר. יורדין היינו לסירקייא שוק של [דף טז עמוד ב] אשקלון, ולוקחין חיטין, ועולין לעירנו וטובלין, שמא נגע בהם גוי, ואוכלין בתרומתינו. ואם היה עליה טמאת ארץ העמים, היו צריכים הזאת שלישי ושביעי כטמאת מת. למחר נמנו עליה לפוטרה מן המעשרות, כיוון שלא כבשה עולי בבל, משך רבי ישמעאל ב"ר יוסי את ידיו. מסתמך היה רבי ישמעאל על בן הקפר. א"ל בני. למה לא אמרת לי מפני מה משכת את ירך ממנו? הייתי אומר לך. לעניין טמאת ארץ העמים שהיא גזרת חכמים. יכולתי להסכים אתמול לטהר את אשקלון שטמאת ארץ העמים דרבנן. דאני הוא שטמאתי אני הוא שטהרתי. ועכשיו שדנו להתירה ממעשרות, משכתי את ידי. שאני אומר שמא נתכבשה על ידי עולי בבל וחיובה מדבר תורה, והיאך אני פוטרה מדבר תורה? משנימנו להתירה, חזרו וגזרו על מדורי עכו"ם שבה, כמו בארץ ישראל. מאימתי היא טמאה משום מדור עכו"ם? שגזרו בארץ ישראל שבית שגר שם גוי ארבעים יום, הבית טמא כיוון שהם חשודים לקבור את הנפלים שם. אמר רבי סימון. משתשהא הגזירה ארבעין יומין כמו בית שגוי מתחיל לגור בו שהרי קדם לא גזרו עליהם משום מגורות עכו"ם. א"ר ירמיה. ולא בטעות היינו מחזיקין שהיא טהורה? אלא מיד היא טמאה משום ארץ העמים שהרי כבר עברו יותר מארבעים יום מאז שהגויים גרו בבתי הלל. אמר רבי מנא. לא כן אמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי זעירא. מן מה דתני גנייא דאשקלון כארץ ישראל, הדא אמרה אשקלון כלחוץ. ולמה היה צריך להימנות עליה לפוטרה ממעשרות? אמר לו וכי צור אינו אסור לילך שם שהיא מארץ העמים? ואעפ"כ הקונה שם מתחייב? דלא תסבור מימר אוף הכא כן, לפיכך נמנו עליה לפוטרה מן

המעשרות. ר' סימון ורבי אבהו הוון יתיבון אמרי הא כתיב [שופטים א יח] וילכוד יהודה את עזה ואת גבולה, **משמע שעזה מארץ ישראל וכ"ש אשקלון וקי"ל שכל מקום שכבש יהושע בדרום ובמזרח כבשו עולי בבל. ורק בצד צפון לא כבשו את הכל, א"כ למה אשקלון פטורה ממעשרות? לית היא עזה של ימינו. את אשקלון ואת גבולה? לית היא אשקלון. מעתה ההן נחל מצרים. לית היא נחל מצרים? אמר ריב"ל כתיב [שם יא ג] ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב. זו סוסיתא. ולמה נקרא שמו טוב. שפטורה מן המעשרות. ר' אימי בעי. ולא ממעלי מיסין הן ולמה פטורים ממעשרות? סבר רבי אימי מעלה מיסים כמי שנתכבשו. דאמר רבי שמואל. שלש פרסטיניות איגרות שלח יהושע לארץ ישראל עד שלא יכנסו לארץ. מי שהוא רוצה להפנות, יפנה. להשלים, ישלים. לעשות מלחמה, יעשה. גרגשי פינה והאמין לו להקב"ה והלך לו לאפריקי לפיכך זכה לארץ טובה כארצו. דכתיב [מלכים ב יח לב] עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם, זו אפריקי. גבעונים השלימו דכתיב [יהושע י א] וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל. שלושים ואחד מלך עשו מלחמה ונפלו. אחר שקבענו שאשקלון כחוצה לארץ, מפני מה לא גזרו טמאת ארץ העמים על אותו הרוח שבגדריקו גר שהוא דרומית לאשקלון? אמר ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי. מפני שנוויה רע ואינו מיושב, ולא היה צריך לגזור טמאת העמים. עד היכן לא גזרו טומאה? אמר רבי חנן בשם רבי שמואל בר רב יצחק, עד נחל מצרים ואדי אל עריש. והרי עזה שהיא מדרום לאשקלון ונויה יפה, ומדוע לא גזרו עליה טמאת העמים? אמר ליה פשפשה ותמצא שאן נויה יפה. אמר רבי יוסי. שאלית לרבי אחא לגבי עזה, ושרא. ר' זעירא הוה אזיל לחמתא דפחל. והוה חמי גרמיה יהב מבר מדקלייא דבבל. ולא ידע האם הוא נטמא או לא. שלח שאול לר' חייא בר ווא שישראל לתרי בנויה דר' אביתר דדמא שהיו בקיאים בגבולות הארץ. אמרין ליה. נהיגין כהנייא מטיא עד תמן. כהנייא שאלון לרבי יוחנן, אהן חוטא רצועה דנייא מה היא? אמר לון ר' יוחנן בשם ר' חונייה דברת חוורין. נהיגין כהנייה מטיא עד דריי שהוא יותר רחוק, וההן חוטא רצועה דבוצרייא, עד דפרדיסא. אמר ר' אבהו. יש עיירות של כותים שנהגו בהן היתר מימי יהושע בן נון, והן מותרות. רבי יוסי בעי. מעתה, לא יחושו כהנים על חלתן? ואנן חמיין רבנן חששין שמא חלתן טמאה משום טמאת ארץ העמים. אמר רבי יודה בן פזי. מה שחששו משום טמאה. זה לא בגין מילתא דאת אמרת, שחשבתה שהם חו"ל כיוון שלא נכבשו, הם ודאי נכבשו אלא בגין דלא חלטתון מלכותא בידן, שהרי הגויים נשארן לשבת שם. רבי יוסי הכהן שמע דאתת אימו לבוצרה. שאל לרבי יוחנן מהו לצאת? א"ל. אם [דף יז עמוד א] להגן על אמך מפני סכנת דרכים, צא. אם משום כבוד אמך, איני יודע. אטרח עלוי פעם נוספת ואמר לו רבי יוחנן. אם גמרת לצאת, תבא בשלום. אמר רבי שמואל בר רב יצחק. אן זה התר שעוד היא צריכה לרבי יוחנן שהוא מסתפק ולא נתן פסק להתיר. שמע רבי אליעזר ואמר, אין רשות גדולה מזו. ר"ש בן לקיש שאל לרבי חנינא. הקונה בעמון ומואב, מהו במעשרות ובשביעית? אמר ליה. אני לא שמעתי מר"ח הגדול, אלא מפרשת אשקלון ולחוץ. וקשיא דהוא שאל ליה הדא, ואמר ליה הדא? אלא בגין דלית רבי חנינא אמר מלה דלא שמע מן יומיו. ובגין דלא מפיקתיה ריקן, בגין כן שאל ליה הדא, ומגיב ליה הדא. ר"ש בן לקיש אזיל לבוצרה. אתון לגביה. אמר ליה, חמי לן בר נש, דריש, דיין, סופר, חזן, דעביד כל צורכינן. חמי חד בבלייא, א"ל. חמית לך חד אתר טב לפרנסתך. אתא אותו בבלי לגבי רבי יוחנן לשאול אם מותר לו. א"ל. לך מותר שאתה יוצא מן בבל לבבל. אמר רבי יעקב בר אבא. מן מה דאמר רבי יוחנן מן בבל לבבל. הדא אמרה. הקונה שם בבצרה, אינו מתחייב. מה כאן ראייה? והרי צור אסור לילך שם שהיא מארץ העמים. ואעפ"כ, הקונה שם מתחייב. אשכח תני. סמוך לעמון ומואב ולארץ מצרים, הכוונה לגבול הדרומי והמזרחי של ארץ ישראל יש רק שתי סוגי ארצות. אחת שלא נכבשה לא על ידי יהושע ולא על ידי עולי בבל, והיא נאכלת ונעבדת, ואחת שנכבשה על ידי יהושע וגם על ידי עולי בבל, והיא לא נאכלת ולא נעבדת. מכאן שעמון ומואב עצמן דינם כחו"ל. ר"ל רצה להביא מכאן ראייה שבוצרה פטורה ממעשרות דסבר ר"ל מימר כתיב את בצר במדבר. ובצר זה בוצרה. שאל לרבי יוחנן. א"ל בצר לאו בוצרה היא. אמר רבי יצחק בר נחמן. ר"ש בן לקיש שאל לרבי חנינא. הקונה מעמון ומואב מהו? אמר רבי זעירא. קשיתה קומי רבי יסא. במה הסתפק ר"ל? לית עמון ומואב דמשה? שאמר לו הקב"ה אל תתגר במלחמה משמע שלא נכבשו כלל אז במה הסתפק ר"ל. אמר רבי מנא. קשיתה קומי רבי חגי. אפילו אם תאמר לית עמון ומואב דמשה שאן אנו יודעים אם זה ממה שכבש משה או לא וכי לית עמון ומואב דרבי אליעזר בן עזריה? ששנינו (מסכת ידים פרק ד משנה ג), בו ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיאות, נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית. ומאחר והתירו להם לזרוע בשביעית**

מפני שלא נתקדשו על ידי עולי בבל, ברור הדבר שהקונה שם אינו מתחייב בשביעית. א"ר יוסי בר בון. משום דכתיב [במדבר כא כו] כי חשבון, עיר סיחון מלך האמורי היא. צריכה לרבי שמעון, אי טהרה ביד סיחון ועוג, אי לא טהרה. אין תימר טהרה, חייבת. אין תימר לא טהרה, פטורה. אבל מה שלא כבש סיחון ודאי פטורה ממעשר. ופשיטא לר"ל שאינא מארץ ישראל. ועל אותו חלק שלא כבש משה נאמר שבו ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיאות, נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית. א"ר תנחומא כתיב [דברים ב לא] החל רש לרשת את ארצו. עשיתי את ארצו חולין לפניך. רבי חונה בעי משרי ההן יבלונה. אתא לגביה רבי מנא א"ל. הא לך, חתום. ולא קיבל עילוי מיחתם. למחר קם עמיה רבי חייא בר מדייא. א"ל יאות עבדת דלא חתמת. דרבי יונה אבוק הוה אמר. אנטונינוס יהבה לרבי תרין אלפין שנין באריסות. לפיכך גבי שביעית נאכל, אבל לא נעבד כסוריא. ופטור מן המעשרות אף שבסוריא שדות של ישראל חייבות במעשרות, מפני שהיא כשדות עכו"ם, שלא ניתנו לרבי אלא באריסות. תנן, כל שהחזיקו עולי מצרים מכזיב ועד הנהר ועד אמנה, נאכל אבל לא נעבד. מן הנהר ומאמנה ולפנים, נאכל ונעבד. רב הונא אמר. כיני מתניתין מכזיב עד הנהר לכוון מזרח. ומכזיב עד אמנה לכוון מערב. תני, איזו היא ארץ ואיזה הוא חו"ל? כל ששופע מטורי אמנה לפנים, ארץ ישראל. מטורי אמנה ולחוץ, חו"ל. הניסים שבים, את רואה אותן כאלו חוט מתוח מטורי אמנה עד נחל מצרים. מהחוט ולפנים, ארץ ישראל. מהחוט ולחוץ, חוץ לארץ. רבי יודה אומר. כל שהוא כנגד א"י, הרי הוא כא"י. שנאמר [במדבר לד ו] וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול. האיים שבצדדין מהן. את רואה אותן כאלו חוט מתוח מקלפריא שבראש טור אמנה. ועד ים אוקיינוס. מחוט ולפנים א"י. מחוט ולחוץ, חו"ל. אמר רבי יוסטא בר שונם. לכשיגיעו הגליות לטורי אמנה, הן עתידות לומר שירה. מה טעם? דכתיב [שיר השירים ד ח] תשורי מראש אמנה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ו הלכה ב

מתני': עושין עם עם החשוד בתלוש בסוריא, אבל לא במחובר. דשים וזורין ודורכין ומעמרין, אבל לא קוצרים ולא בוצרים ולא מוסקין. כלל אמר רבי עקיבא. כל שכיוצא בו מותר בארץ, עושים אותו בסוריא ובתלוש יש מקרים בהם מותר אפילו בארץ כגון בפירות שיטית.

גמ': תנן, עושין בתלוש בסוריא, אבל לא במחובר. מ"ט? אמר רבי אבהו. שלא יהו הולכים ומשתקעין שם. אם כך בתלוש למה הוא מותר? משום שאם תאסור עליו גם בתלוש הוא ילך לחו"ל ממש. ועכשיו שהתרתנו לו בתלוש מן גו דהוא חמי רווחא קריב, לא נפק לחו"ל. רבי יוסי ב"ר בון בעי קומי רבי מנא. מהו לטחון עם העכו"ם בארץ? א"ל, מתניתא אמרה שהוא אסור. דתנינן עושים בתלוש בסוריא אבל לא במחובר. הא בארץ, אפילו בתלוש יהא אסור. והרי בסוריא רוב האדמות של גוים, ולא התירו אלא בתלוש. מכאן שבארץ אפילו באדמות של גוי אסור אפילו בתלוש. מקום שהוא נאכל ולא נעבד מהו להשכיר בהמתו שם לחשוד? רבי לוי צובריא שאל לרבי יצחק ולרבי אימי, ואסרון. רבי הושעיא [דף יז עמוד ב] יהב לעממיא פריטין שלא יקחו בהמתו לעבודת המלך. לא משום דהוא אסור אלא שלא ליחד בהמתו עם העכו"ם. תנן, עושין בתלוש בסוריא, אבל לא במחובר. מה אנן קיימין? אם בפירות ששית שנכנסו לשביעית, אפילו בארץ מותר שהרי חנטו בששית. אם בפירות שביעית שיצאו למוצאי שביעית, לחרוש מותר ולקצור אסור? אלא כי אנן קיימין, בפירות שביעית בשביעית. תנן, כלל אמר רבי עקיבא. כל שכיוצא בו מותר בארץ, עושים אותו בסוריא. רבי חנינא אזל לצור ואסר לון הדא אשקייתה. שמע רבי יוסי ואמר ויאות. והדא השקיה לא במחובר היא? והרי למדנו שבמחובר אסור. והא תנינן משקין בית השלחין במועד ובשביעית וכל שמותר בצד מסוים בארץ מותר בסוריה? אמר רבי יודן מה שהתירו בארץ ישראל זה לא לצורך האילנות, אלא לזרעים שבו. וגם רבנן שמתירים זה רק כאשר יש עשרה נטעות לבית סאה. רבי מנא בעי הרי השקאה תולדה של חורש, מעתה כשם שמותר להשקות לצורך הזרעים יהא מותר לחרוש להן?

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ו הלכה ג

מתני': בצלים שירדו עליהם גשמים וצימחו. אם היו העלין שלהן שחורין אסורים. הוריקו, הרי אלו מותרים. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר. אם אינן יכולין להתלש בעלין שלהן אסורים. כנגד כן מוצאי שביעית מותרין:

גמ': **תנן, בצלים שירדו עליהם גשמים וצימחו. אם היו העלין שלהן שחורין אסורים. הוריקו, הרי אלו מותרים.** כיני מתניתא. שחורין אסורין וירוקין *מש* מותרין. אמר. רבי יוסי בשם רבי יוחנן. בצל שעקרו עישרו ושתלו. מכיון שהשחיר, מתעשר לפי כולו שהגידולים שהם הרוב, מבטלים את העיקר. רבי זירא ורבי אילא ורבי אמי פליגי, ולא שנייא לדעתם, בין שעקרו בשביעית ושתלו במוצאי שביעית ורבו הגידולים, בין עקר בערב שביעית שתל בשביעית וחזר ועקר בשביעית וחזר ושתל בשמינים ומה שגדל בשישית ובשמינית רבה על האיסור. רבי זירא אמר. מכיון שרבה עליו החדש, מותר. רבי אילא ורבי אמי, תרוויהו אמרין. אסור. מתניתא פליגא על רבי אילא ועל רבי אמי. דתני, זה הכלל שהיה ר"ש אומר משום רבי יהושע. כל דבר שיש לו מתירין. כגון טבל ומע"ש והקדש וחדש, לא נתנו להן חכמים שיעור. אלא מין במינו בכל שהוא ושאינו במינו בנותן טעם. וכל דבר שאין לו מתירין, כגון תרומה וחלה וערלה וכלאים, נתנו להן חכמים שיעור. מין במינו בכל שהוא, ושלא במינו בנותן טעם. וכל דבר שאין לו מתירין, יבש ביבש, מין במינו ברוב. לח בלח, בנותן טעם. תרומה וחלה במאה. ערלה וכלאים מין במינו במאתים, שלא במינו בנותן טעם. התיבון הרי שביעית, הרי אין לה מתירין ולא נתנו לה חכמים שיעור? אמר להן. לא אם אמרתם בשביעית שאינה אוסרת כל שהו אלא רק קדם זמן הביעור. שנחשב כיש לה מתירין, שהרי יכול לאכלם בקדושת שביעית. אבל לאחר הביעור, שאין לה מתירין לאכילה, בטלה בנותן טעם. מה עבדין לה רבי אילא ורבי אמי? והרי מפורש שביעית אינה אוסרת בכל שהו? פתרון לה, שהברייתא מדברת בעירובין פירות שביעית שהתערבו באחרים וגם הם מודים שבטל. אבל בגידולין לא בטל, חומר הוא בגידולין שהגידולים עצמם באו מהצמח האסור וגידולי אסור כאיסור. דאמר רבי זעירא בשם רבי יונתן. בצל של כלאי הכרם שעקרו ושתלו. אפילו הוסיף כמה, אסור. שאין גידולי אסור מעלין את האיסור. אבל לרבי זעירא בשביעית הדין שונה. כיוון שהאיסור הוא הקרקע, ולכן כשהקרקע הותרה הגידולים מותרים. מתניתא פליגא על רבי זעירא. דתנינן. גידולי תרומה תרומה. וגידולי גידוליהן חולין. אבל טבל, ומעשר ראשון, וספיחי שביעית, ותרומת חו"ל, והמדומע, והביכורין. גדוליהן חולין. ותני עלה. במה דברים אמורים? בדבר שזרעו כלה. אבל בדבר שאין זרעו כלה, גידולי גידולין אסורין. רואים שאף בשביעית גידולי אסור אסורים. מה עבד לה ר' זעירא? פתר לה בקדושת שביעית קדם ביעור. דהוה דבר שיש לו מתירין ולא בטל. שהרי יכול לאכלם בקדושת שביעית. אבל לאחר הביעור, כיון שרבה עליו החדש, מותר. רבי אבהו על לארבל, ואתקבל גבי אבא בר בנימין. אתון ושאלין ליה באילין בוצלייא שנעקרו בשביעית ונשתלו במוצאי שביעית, והורי לון הדא דר' זעירא, מכיון שרבה עליו החדש מותר. חמתון סמיכין עלוי. אמר לון. אני לא אמרתי, אלא במורכנין שנידוכו שלא זרעו אלא את החלק הפנימי של הבצל דהוה דבר שזרעו כלה. אמר רבי יודא בן פזי. אנא ידע ראשה וסופה. כד דשמע רבי אילא דרבי אמי פליגין, שרע מינה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ו הלכה ד

[דף יח עמוד א] מתני': מאימתי מותר אדם ליקח ירק במוצאי שביעית? משיעשה כיוצא בו. עשה הבכיר, התיר האפל. רבי התיר ליקח ירק במוצאי שביעית מיד. אין מוציאין שמן שריפה ופירות שביעית מהארץ לחוצה לארץ. אמר רבי. שמעתי בפירוש שמוציאין לסוריא ואין מוציאין חוצה לארץ. ואין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר רבי. שמעתי בפירוש שמביאין מסוריא ואין מביאין מחוצה לארץ:

גמ': בראשונה היה ירק אסור במוצאי שביעית גם בספרי ארץ ישראל. התקינו שיהא הירק מותר מיד במוצאי שביעית בספרי ארץ ישראל. אעפ"כ היה אסור להביא ירק מחוץ לארץ לארץ שמא יהיה שם גוש אדמה מארץ העמים. התקינו שיהא מותר להביא ירק מחוצה לארץ לארץ. אעפ"כ היה אסור ליקח ירק במוצאי שביעית מיד. רבי התיר ליקח ירק במוצאי שביעית מיד, בר מן קפלוטא. מה עבדין ליה

ציפוראי? אלבשוניה סקא וקיטמא ואייתוניה קומי רבי. אמרין ליה, מה חטא דין מן כל ירקא? ושרא ליה לון. **אמר** עולא בר ישמעאל בשם רבי חנינא. רבי ורבי יוסי בר רבי יהודה נחתון לעכו, ואתקבלון גבי רבי מנא. אמרו ליה רבי. עשה לנו לפס אחד של ירק. עבד לון תרנגולתא. אמר רבי. ניכר הוא זה שהוא מפתח **מדרשו** של שמואל לפס אחד של ירק. עבד לון תרנגולתא. אמר רבי. ניכר הוא זה שהוא מפתח **מדרשו** של שמואל אינו. ולמה עבד כן? דהו תלמיד מן תלמידוי דרבי יודא. דרבי יודא אמר, הירק אסור בספרי ארץ ישראל **מחשש ספיחים שבאו מארץ ישראל**. כד אתא **רב מנה** לגביה **דרבי**, תני לה עובדא **שחשש לאיסור ספיחין**. א"ל, צריך הויתה עביד כוותין שכיוון שהותר להביא ירקות מחו"ל אן חוששין לספיחין שיבואו מארץ ישראל, שבטלו ברחב. תמן תנינן. הנודר מן הירק, מותר בירקות השדה, שהוא שם לווי. ותני עלה. הנודר מן הירק בשביעית, אסור אף בירקות שדה. **שהרי אן ירקות אחרות בשביעית ומסתמא כשנדר התכוון גם עליהם**. תני רבי קריספא בשם רבי חנינא בן גמליאל ואמר. **מאי טעמא? היות ובשביעית לא מצויים ירקות גינה**. הדא דתימר, עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ. אבל משהתיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ, היא שביעית היא שאר שני שבוע. רבי יוסי בר חנינא אמר. עולשין **שדה** חשובות הן לטמא טומאת אוכלין בשביעית דכיוון שעולשי גינה אינם מצויות אוכלים גם אותם אף שהם קצת מרים. הדא דתימר, עד שלא התיר רבי. אבל משהתיר רבי, היא שביעית היא שאר שני שבוע **שהרי עולשי גינה מחו"ל מצויים**. **תנן**, אין מוציאין שמן שריפה ופירות שביעית מהארץ לחוצה לארץ. אמר רבי. **שמעתי בפירוש שמוציאין לסוריא ואין מוציאין חוצה לארץ**. הוון בעון מימר, לא פליגין. אשכח תני, **דפליגי על דברי ת"ק**, רבי יודה אמר, **מותר להוציא עד גזיב מקום שכבשו גם עולי בבל**. ר"ש אומר, עד אמנה **שמותר להוציא אף למקום שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל**. ואילו רבי **מקל עוד יותר ומתיר אף לסוריא שזה כיבוש יחיד**. תני, פירות הארץ שיצאו חוצה לארץ, מתבערין במקומן, דברי ר"ש. ר"ש בן אלעזר אומר, מביאן לארץ ומבערן. דכתיב [ויקרא כה ז] **ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול**. שבזמן הביעור צריך להפקיר את הפירות לחיות ארץ ישראל. אמר רבי יעקב בר אחא. הורי רבי אימי כהן תניא קמיא לקולא שלא צריך להחזיר לארץ. אמר רבי הילא. ובלבד שלא יעבירם ממקום למקום. **תנן**, ואין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר רבי. **שמעתי בפירוש שמביאין מסוריא ואין מביאין מחוצה לארץ**. תמן תנינן. אריסטון הביא בכורים מאספמיא, וקיבלו ממנו. ויביא תרומה? אמר רבי הושעיא. ביכורים באחריות בעלים **להביאם למקדש**. תרומה אינה באחריות בעלים. והכהנים צריכים ללכת לגורן לקחת אם אמר את כן, אף הן הכהנים מרדפים אחריהם לשם:

הדרן עלך פרק שלש ארצות

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ז הלכה א

מתני': כלל גדול אמרו בשביעית. כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעין, ואינו מתקיים בארץ, יש לו שביעית ולדמיו שביעית, יש לו ביעור ולדמיו ביעור. ואיזה זה? עלה הלוף השוטה, ועלה הרנדא ^{נענה}, העולשין, והכרישין, הרגילא ^{חלגלוגה}, ונץ החלב. ומאכל בהמה. החוחים והדרדין. וממין הצובעין. ספיחי איסטיס ^{צמח שמפיקים ממנו צבע תכלת} והקוצה ^{צמח שמפיקים ממנו צבע אדמדם}. יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. יש להן ביעור ולדמיהן ביעור. עוד כלל אחר אמרו. כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה, וממין הצובעין, ומתקיים בארץ. יש לו שביעית ולדמיו שביעית. אין לו ביעור ולא לדמיו ביעור. איזה זה? עיקר הלוף השוטה, ועיקר הרנדא, הערקבלין, והחלבצים, והבוכריא. ומין הצובעים. הפואה והרכפא, יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. אין להן ביעור ולדמיהן ביעור. ר' מאיר אומר. דמיהן מתבערין עד ר"ה. אמרו לו. להן אין ביעור, קל וחומר לדמיהן. קליפי רימון והנץ שלו, קליפי אגוזים והגלעינין. יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. הצבע צובע לעצמו. לא יצבע בשכר, שאין עושין סחורה בפירות שביעית, ולא

בבכורות, ולא בתרומות, ולא בנבלות, ולא בטריפות, ולא בשקצים, ולא ברמשים. ולא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק. אבל הוא לוקט [דף יח עמוד ב] ובנו מוכר על ידו. לקח לעצמו והותיר, מותר למוכרו. לקח בכור למשתה בנו או לרגל, ולא צריך לו, מותר למוכרו. צידי חיה עופות ודגים שנתמנה להן מינין טמאין, מותר למוכרו. ר' יהודה אומר. אף מי שנתמנה לו לפי דרכו, לוקח ומוכר, ובלבד שלא תהא אומנתו לכך. וחכמים אוסרין:

גמ': **תנן, כלל גדול אמרו בשביעית. כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעין. צביעין לאדם מנין** שיהא עליהן קדושת שביעית? נישמענא מן הדא כתיב[ויקרא כה ו] **והיתה שבת הארץ לכם לאכלה. ותני, לכם, כל שהוא צורך לכם.** כגון אכילה ושתייה וסיכה וצביעה. ואם התורה התירה להשתמש במאכלי אדם לצבע, משמע שצבע זה דבר חשוב, ולכן אף על מינים שעיקרם לצבע חל קדושת שביעית. וכן ההפך דבר שאסור לעשות בפרות שביעית, מינים שעיקרם לאותם דברים האסורים, לא חלה עליהם קדושת שביעית. **יצאת מלוגמה רטיה למכה שאינה אלא לחולים. יצאת אלונתין משקה מין ודבש שאינה אלא לתפילין מיעוט שהם מפונקים.** רבי יונה בעי. ולמה יצאת מלוגמא שאין עליה קדושת שביעית? **מפני שאינו שווה לכל והתני, דן, וצר, וזרע איסטיס שכובשים אותם בשמן ומפיקים בשם יקר,** קדושת שביעית חלה עליהן, **אף שהם רק לעשירים.** מיי כדון? לכם. השוה לכולכם, ואלו ראויים לכל אדם אם היה לו כסף. **אבל מלוגמה ואלונתין ראויים רק לחולים.** אמר רבי יוסי, רבי אילא שמע את הדין שקדשת שביעית חלה אף על מיני הצובעים מן הדא דכתיב, תהיה כל תבאתו. תהיה אף להדלקת הנר ולצבוע בה צבע. ולא נמצא מאבד את אוכלי אדם? תיפטר בצביעין לצורך האדם ומותר. רבי מנא אמר. תיפטר באוכלי בהמה לאדם, ולית שמע מיניה כלום. **צמחים שמיעדים לצבעין לבהמה, מהו שיהא עליהן קדושת שביעית? נשמיענא מן הדא דתנן, עיקר הוורד, ועיקר האנה, ועיקר האוג, שעיקרן לצבעי בהמה, אין בהן קדושת שביעית.** מיני כביסות, מהו שיהא עליהן קדושת שביעית? נשמיענא מן הדא דתנן, היירעין והבורית והאוהל, יש להן קדושת שביעית. בשמים, מהו שיהא עליהן קדושת שביעית? נשמיענא מן הדא דתנן, הפרח לבן ופרחי האורז, אין עליהן קדושת שביעית. חברייא אמרי, דר"ש היא. דר"ש אמר. אין לקטף שביעית, מפני שאינו פרי. וכיון שעל העץ אין קדושת שביעית, אף לשרף אין קדשת שביעית שהשרף בטל אגב העץ. **אמר רבי שמואל בשם רבי אבהו.** תפטר דברי הכל היא, בהדא נסורתא לא מדובר בפרח שיש לו ריח אלא בצמח עצמו שאין בו ריח. מיני אדלקות מהו? מה אית לך? כגון ההן פקיעה שמכנים ממנו שמן פקועות. וההן וורד, תני בה תלת מילין. עלין שלו. יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. יש להן ביעור ולדמיהן ביעור. פיקה שלו מקום חיבור העלים. יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. אין לו ביעור ולא לדמיהן ביעור. עיקר שלו. אין לו שביעית ולא לדמיו שביעית. אין לו ביעור ולא לדמיו ביעור. ר' ירמיה בעי קומי ר' אבהו. מהו לכבוש מן ההן וורד? א"ל. וכי יש לו מלאכה אחרת? תני רבי חייא. **עלי הוורד אוכל אדם הוא, ואסור.** הורי רבי מנא. ורדים שאין להם שימוש אחר מותרים. ואלו שהם למאכל אסורים. ארוסטי מין ורד שרי, קיטריטון שרי, מורסינטן שרי, דרמינן שרי, איטרוטירון אסור, דיומדין אסור. ציפורי שאלין לרבי אימי. מהו להטן לתת פירות שישארו לחים בחוחין שהם מאכל בהמה? אמר להם, אתון אמרין בשם רבי חנינא עלי קורקסייה שרי להתן בהם אף שהם מאכל חיות, ואף זה כן. אמר רבי יאשיה לעובדה התיר להם. אמר רבי יאשיה, אין לך מיוחד לבהמה אלא חציר בלבד, ואעפ"כ כשלקחו להטן, מותר להטן בו. ותני, חציר וכל שאר ירקות שלקחן להטן בו, מותר להטין בהן. חישב עליהן לאכל אדם, אסור להטן בהן. תני בר קפרא. מותר להטין, ואסור לסחוט אותם וליבש את מימיהם כדי להפיק סממנים אסור שיש עליהן קדושת שביעית. ואוכלי בהמה, אין עליהן קדושת שביעית? ואת אמר עושין מהן מלוגמא לאדם. אמר רבי יוסי. שמעינן שעושין מהן מלוגמא לאדם, וכי שמעינן שמותר לסוחטן ולעשות מהן סממנים לאדם? לא התירו אלא מלוגמא שהיא שימוש בצמח עצמו אבל לסלוט צמח שאינו עומד לסחיטה וליבש את מימיו כדי להפיק ממנו סממנים אסור. תמן תנינן. לולבי זרדין ושל עדל, ועלי לוף שוטה, אין מטמאין טומאת אוכלין עד שימתיקו על ידי אור וכדומה, לפי שהן מרין. ותורמסין לאו אינון מרין? שנייא היא תורמסין, שעיקרו אוכל אדם כמו שחיטה לא ראוייה כמות שהיא. אבל דבר שלא ראוי לאדם כמו לולבי זרדים שאינם ראויים לאדם, מחשבה לבד לא הופכת אותם לאוכל. לא צורכה דא מה שכן אפשר להסתפק אם חשב עליהם לאכילה, האם קדושת שביעית חלה עליהן אף קדם שימתיקו או שכמו שאין טמאת אוכלים חלה עליהם קדם שימתיקו, אף קדשת שביעית לא חלה עליהם. לא כן אמר רבי יוסי ברבי חנינא, עולשין חשובות הן לטמא טומאת אוכלין בשביעית. ואיתמר טעמא שכיוון שלא מצוי ירקות גינה, אדם חושב עליהם

בשביעית לאכילה, אף שבשאר שנים אינם מטמאים טמאת אכלין. ואמרינן דהדא אמרה, עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוץ לארץ לארץ. אבל משהתיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ לארץ, היא שביעית היא שאר שני שבוע. אף הכא אן הבדל בן שביעית לשאר שני שבוע. כמו שבשאר שני שבוע אינם מטמאים טמאת אוכלים כל עוד לא מתקו ולא חשב עליהם. אף לענין שביעית לא חלה קדושת שביעית עד שיחשב עליהן וימתקו. וכי מצינו דבר שבתחילה כשהיה מחובר אן קדושת שביעית חל עליהן, ובסוף בתלוש קדושת שביעית חלה עליו. שאתה רוצה לאמר שאחר שימתקו חל עליהם קדושת שביעית? התיבון, הרי [דף יט עמוד א] הסיאה והאיזוב והקורנס שלקטן לעצים, אין קדושת שביעית חלה עליהן. חישוב עליהן לאוכלין, קדושת שביעית חלה עליהן. אמר רבי חנניה. בסאה וקורנית ואזוב זה שונה, שכן אם לקטן לכתחילה לאוכלין, קדושת שביעית חלה עליהן מיד. ואילו אלו, אפילו חשב עליהם אינם מטמאין טמאת אכלין עד שימתקו. הסיאה צתרי. איזוב איזובא. קורנית קורניתא. מהו חלבצין? ביצי נץ חלב. תנן, ר' מאיר אומר. דמיהן מתבערין עד ר"ה. אמרו לו. להן אין ביעור, קל וחומר לדמיהן. אמר להן רבי מאיר. מחמיר אני בדמין מן העיקר. שהשמן של שביעית מדליקין בו. מכרו ולקח בהן שמן, אין מדליקין בו. שגזרו עליו חכמים חומרה יתרה כדי שלא ילזלו בו ויחשבו שהוא חולין. אמר רבי אימי בשם רבי יוחנן. החליף שמן שביעית בשמן שביעית, שניהם אסורים. שגזרו על חליפי שביעית. כיצד הוא עושה? אמר רבי חזקיה בשם רבי ירמיה. מחליף שניהם בשל חולין. ואז קדושת שביעית נשאת עליהם שאחרון נתפס בקדושת שביעית, והראשון נשאר בקדושתו. והסתלק מהם שם חליפי שביעית. החליף יין בשמן. כמה דאת אמר יין של שביעית, אין סכין אותו ואן מדליקין בו. ודכוותה השמן שהחליף תמורתו, אין סכין ואן מדליקין בו. שנינו, לולבי האלה והבוטנים והאטמים אין להן ביעור, אבל לעלין, יש להן ביעור שביעית, מפני שהן נושרין מאביהן. החליף עלין בלולבין. כמה דאת אמר עלין יש להן ביעור, ודכוותיה לולבין שהחליף תמורתם יש להן ביעור. החליף אוכלי אדם באוכלי בהמה. כמה דתימר אוכלי אדם אין עושין מהן מלוגמא, ודכוותה אוכלי בהמה שהחליף תמורתם אין עושין מהן מלוגמא. והתיבין מוכרין אוכלי אדם ואוכלי בהמה בדרך המותרת ליקח בהן אוכלי אדם. אבל לא ימכור אוכלי בהמה. ליקח בהן אוכלי בהמה, וכ"ש שלא ימכור אוכלי אדם ליקח בהן אוכלי בהמה. ואך יתכן שהחליף אוכלי אדם באוכלי בהמה? בהדא קניבתא פסולת דירקא, דמסקין ליה לאיגרא לגג והיא יבשה מן גרמה ונהית מאכל בהמה. שאף שהיא באה ממאכל אדם, מותר להחליפה במאכל בהמה שעומדת לכך. אמר ר"י בשם ר"ש בן יוצדק. ביין מסתפק עד הפסח שהוא זמן ביעורו. בשמן עד העצרת. ובגרוגרות עד הפורים. אמר רבי ביבי בשם רבי חנינא. ובתמרין עד החנוכה. תנן, קליפי רימון והנץ שלו, קליפי אגוזים והגלעינין. יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. אמר רבי אילא בשם ר"ש בר זוא. ר"י וחבורתיה הוו יתבין מקשיין. אמרי, יש להן ביעור או אין להן ביעור? עבר רבי ינאי. אמרי, הא גברא משאליניה. אתו שאלוניה אמר להן. כל דבר שדרכו לינשור, יש לו ביעור. ושאין דרכו לינשור, אין לו ביעור. ואלו, מהן שדרכן לינשור ומהן שאין דרכן לינשור, ולכן שרע תניי מינה ולא כתב, וסמך על הכלל. תנן, הצבע צובע לעצמו. לא יצבע בשכר, שאין עושין סחורה בפירות שביעית. מהו לצבוע בטובת הנייה? מן מה דתני, השלשושית וחלבצין, התגר עושה לעצמו. הדא אמרה, שאסור לצבוע בטובת הנייה. אבל מהמשנה לא יכולנו לדיק מפני שבסיפא נאמר שלא יעשה בשכר. ואפשר להסתפק האם בטובת הנייה מותר תנן, שאין עושין סחורה בפירות שביעית, ולא בכורות, ולא בתרומות, ולא בנבלות, ולא בטריפות, ולא בשקצים, ולא ברמשים. מ"ט? דכתיב [ויקרא יא כח לה] טמאים המה לכם. מה ת"ל וטמאים יהיו לכם? אלא אחד איסור אכילה ואחד איסור הנייה. כל דבר שאיסורו דבר תורה, אסור לעשות בו סחורה. וכל דבר שאיסורו מדבריהן, מותר לעשות בו סחורה. והרי חמור? למלאכתו גדל. והרי גמל? [דף יט עמוד ב] למלאכתו הוא גדל. רבי יהושעיא נסב ויהב היה עושה מסחר בהדין מורייס שאיסורו מדרבנן. ר' חונא נסב ויהב בהדין חלתית שחתכו גוים בסכינים שלהם. שכיוון שהוא חריף נאסר אפילו נחתך בסכין שאינו בן יומו. תנן, ולא יהא לוקח ירקות שדה ומוכר בשוק. אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו. תני, לא יהו חמשה מלקטין ירק ואחד מוכר בשותפות, אבל מוכר הוא שלו ושל חברו דכיוון שמוכר למכור את של חברו מוכר גם את שלו בהבלעה. חמשה אחין מלקטין כל אחד לעצמו ואחד מוכר על ידיהן. א"ר יוסי ב"ר בון. ובלבד שלא יעשוהו האחים פליטר כסוחר קבוע שלא יהא מזבין בה באותו מקום בכל שנה. ואית דבעי מימר, שלא יהא מזבין בהו בכל שעה. תני, החנווני שהיה מבשל ירקות בשביעית, לא יהא מחשב שכרו על דמי שביעית. אבל מחשב הוא על היין ועל השמן שהם של שיטית ועל האבטלה. ר' י

אילא מפקיד לאילין חלטוריא אופים. לא תיהוון מחשבין אגריכון על משחא שהיתה משל שביעית, אלא על חיטיא שהיו משל שישית: תמן תניבן. **סוחרי שביעית פסולים לעדות.** א"ר יהודא. אימתי? בזמן שאין לו אומנות אלא הוא. אבל יש לו אומנות שלא הוא, הרי זה מותר. היאך עבידא? אפילו היה יושב ובטל ממלאכתו כל שני שבוע. וכיון שבאת שביעית, התחיל מפשיט ידו ונושא ונותן בפירות עבירה. אם יש עמו מלאכה אחרת, כשר לעדות. ואם לאו, פסול. אבל אם היה יושב ועוסק במלאכתו כל שני שבוע. כיון שבא שביעית, התחיל מפשיט ידו ונושא ונותן בפירות עבירה. אף על פי שאין עמו מלאכה אחרת, מותר. רבי אבא בר זבדא ורבי אבהו אמרו בשם רבי אלעזר. הלכה כרבי יהודא דמתניתין, שאם יש לו מלאכה אחרת כשר. אקלס שיבחו את רבי אבא בר זבדא בישיבה, על דאמר שמועה בשם זעיר מניה. איכא דתני רבי יהודא לחומרא. היאך עבידא? היה יושב ועוסק במלאכתו כל שני שבועה, ובשביעית התחיל ומפשיט את ידו לישא וליתן בפירות עבירה. אם יש עמו מלאכה אחרת מותר. ואם לאו אסור. אבל אם לא היה עוסק במלאכתו כל שני שבועה, כיון שבא שביעית התחיל ומפשיט ידו לישא וליתן בפירות עבירה. אף על פי שיש עמו מלאכה אחרת, אסור. לא בדא אמרו רבי אבא בר זבדא ורבי אבהו בשם רבי אליעזר הלכה כרבי יודה, אלא על הגרסא הקדמת שהיא לקולה. שכן אם הייתה לו עבודה אחרת לפני השמיטה, בן אם יש לו עבודה אחרת בשמיטה, הרי הוא כשר. **תנן, צידי חיה עופות ודגים שנתמנה להן מינין טמאין, מותר למוכרן. ר' יהודה אומר. אף מי שנתמנה לו לפי דרכו, לוקח ומוכר, ובלבד שלא תהא אומנתו לכך. וחכמים אוסרין. למה חכמים מתירים רק לציידים ולא אף בשאר אדם כן?** אמר רבי יוסי ב"ר בון. תמן אין המלכות אונסת ולוקחת מהציידים מיסים, ברם הכא המלכות אונסת:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ז הלכה ב

מתני': לולבי זרדין והחרובים, יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. יש להן ביעור ולדמיהן ביעור. לולבי האלה והבוטנים והאטדים, יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. אין להן ביעור ולא לדמיהן ביעור. אבל לעליון, יש להן שביעית ויש להן ביעור, מפני שהן נושרין מאביהן. הוורד והכופר והקטף והלוטם. יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. ר"ש אומר. אין לקטף שביעית שאינו פרי. ורד חדש שכבשו בשמן ישן, ילקט את הורד. וישן בחדש, חייב בביעור. חרובים חדשים שכבשו ביין ישן, וישנים בחדש, חייב בביעור. זה הכלל. כל שהוא בנ"ט, חייב לבער מין בשאינו מינו. ומין במינו בכל שהוא. קדם הביעור, שביעית אוסרת בכ"ש במינה. ושלא במינה, בנ"ט:

גמ': תנן, לולבי זרדין והחרובים, יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. יש להן ביעור ולדמיהן ביעור. לולבי האלה והבוטנים והאטדים, יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. אין להן ביעור ולא לדמיהן ביעור. בראשה את אמרת לולבי זרדין והחרובים, יש להן ביעור ואין אוכלין אותם על העיקר היינו אף שעיקר הזרדים מתקיים לעולם, העלים אסורים וחייב לבערם אף שהעץ קיים. והכא בסיפא את אמר לולבי האלה והבוטנים והאטדים אן להם ביעור ואוכלין על העיקר ואן צריך לבער את הלולבים כיוון שהעץ קיים? אמר רבי פנחס. תמן, בלולבי זרדין והחרובים, אם היה משאיר אותם על העץ אין סופן להקשות, והיו נושרים מהעץ. ברם הכא לולבי האלה הבוטנים האטדים אם היה משאיר אותם, סופן להקשות. מכיון שהקשו, נעשו כאביהן והופכים לחלק מהעץ. תני, וכולן שנכנסו מששית לשביעית ששית [דף כ עמוד א] חוץ מן העדל, מפני שהוא כירק. אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. במה שמופיעה במשנה היינו לולבי זרדין והחרובים ולולבי האלה והבוטנים והאטדים לית כאן מששית לשביעית ששית, אלא שביעית. שכן כל אלו שמינו אינם אלא עץ בעלמה. וכל עוד שלא לקט וחשב עליהם לאכילה, לא חל עליהם שם אוכל, ולכן הולכים בהם אחר לקיטה. והתני הסיאה והאיזוב והקורנית שבשדה דינם כעצים ופטורים מן המעשר. וכשנשמרים בחצר חייבים במעשר ובשביעית שהובילו לחצר וחשב עליהם למאכל. אם היתה השנה שגדלו בה שנייה נכנסת לשלישית ולקטו בשלישית, שלישית. מששית לשביעית, ששית. הכא את מני לאחוריה אחר שליש גידול או חנטה כאילן, והכא את מני לקומיה אחר לקיטה כירק? אמר רבי יוסי. שלישית וששית, אף על פי שאין בהן מעשר שני, יש בהן

מעשרות. ובשביעית אין בה מעשר כלל. מוטב שיתן אחד ודאי ולא שנים בספק. דמעשר ירק מדרבנן וכיוון שהסתפקו חכמים בדבר, אמרו חכמים. אם נחייב אותו ליתן גם מעשר עני וגם מעשר שני, ספק אם הוא יתן בכלל, מוטב לחייבו ליתן מעשר אחד, והוא יתן בודאי, ולא לחייבו שנים, וספק אם הוא יתן אפילו אחד. לא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. במה שמופיעה במשנה היינו לולבי זרדין והחרובים ולולבי האלה והבוטנים והאטדים לית כאן מששית לשביעית ששית, אלא שביעית. שכן כל אלו שמנינו אינם אלא עץ בעלמה. וכל עוד שלא לקט וחשב עליהם לאכילה, לא חל עליהם שם אוכל, ולכן הולכים בהם אחר לקיטה. ולמה כאן הסתפקו? הרי גם סאה ואזוב וקורנית, עד שלא הכניסן לחצר וחשב עליהם לאכילה, לא היה להם שם של אוכל, אלא של עצים. ולמה שלא ילכו בהם אחר לקיטה? תמן בסאה ואזוב וקורנית אם נאמר שהם שישית, הרי הם ברשות הבעלים והם חייבים במעשר עני ויש לעני חלק בהם. ברם הכא בלולבי זרדין והחרובים ולולבי האלה והבוטנים והאטדים **אם נאמר שהם שישית, הרי אין בהם חלק לעני, שהם פטורים ממעשרות. אבל אם נאמר שהם שביעית יש להן ברשות עני חלק, שאף הם הפקר בשביעית.** עליו שכבשו עם לולבין. אית תניי תני, בין אלו ובין אלו יש להן ביעור. ואית תניי תני, בין אלו בין אלו אין להן ביעור. ואית תניי תני, עליו יש להן ביעור, לולבין אין להן ביעור. **מ"ד יש להן ביעור, רבי אליעזר. מ"ד אין להן ביעור, רבי יהושע. מ"ד עליו יש להן ביעור לולבין אין להן ביעור, רבן גמליאל. כדתנן, הכובש שלשה כבשים בחבית אחת. רבי אליעזר אומר אוכלין על הראשון. רבי יהושע אומר אף על האחרון. רבן גמליאל אומר כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית.** [דף כ עמוד ב] **תנן, ר"ש אומר. אין לקטף שביעית שאינו פרי.** רבי פדת ורבי יוסה אמרו בשם רבי יוחנן. אתיא דר"ש כרבי יהושע. דתנינן תמן. אמר רבי יהושע. שמעתי שהמעמיד גבינה בשרף האילן של ערלה ובשרף העיקרין מותר. בשרף הפגין, אסור, מפני שהוא פרי. **רואים שהשרף בטל למה שהוא יוצא ממנו.** אמר רבי זעירא לרבי פדת. אם כך, כמה דתימא תמן הלכה כרבי יהושע. **אף הכא אמר הלכה כר"ש? והרי חכמים חולקים עליו** ואן הלכה כמותו דיחיד ורבים הלכה כרבים? אמר רבי יונה. ודמאי היא? כל רבה קטף כל דבר הגדל בעץ הקטף בטל על גבי שרפו, שבשבילו מגדלים את עץ הקטף. אילן אחר אינו בטל על גבי שרפו. ואפילו אם השרף אינו פרי, זה לא סיבה להתיר בשביעית שהרי אוכלי בהמה, קדושת שביעית חלה עליהן, ואין קדושת ערלה חלה עליהן. ואן ראייה שרבי יהושע שהתיר שרף עצי ערלה יסבור כרבי שמעון שמתיר שרף של עץ הקף בשביעית. [דף כא עמוד א] אמר רבי אבין. אית לך ראייה אחורי שרבי שמעון לא אמר בשיטת רבי יהושע. שהרי רבי יהושע אמר משמועה ור"ש בשם גרמיה אמר לה. **דתנן התם, אמר רבי יהושע. שמעתי שהמעמיד גבינה בשרף האילן ובשרף העיקרין מותר. בשרף הפגין, אסור, מפני שהוא פרי. מהו מפני שהוא פרי? שרף פירי, או פגין פירי ואסור כיוון שנהנה מדבר שיצא ממנו? אין תימר שרף פירי, עשה כן בתרומה אסור. ואין תימר פגין פירי, עשה כן בתרומה מותר. למה שהניית תרומה מותרת שתרומה אינה אסורה בהנאה, והניית ערלה אסורה שערלה אסורה בהנאה. תנן, ורד חדש של שביעית שכבשו בשמן ישן של שישית, ילקט את הורד. וישן של שביעית בחדש של שמינית, חייב בביעור. הכא את אמר ילקט את הורד והכא את אמר חייב בביעור. אם טעם אסור, תמיד צריך להיות אסור. ואם אין טעם אסור, תמיד צריך להיות מותר? אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. תרין תניין אינון. אמר רבי זעירא. יכיל אנא פתר לההן ורדי בתרי פתירין. מה שאמרה המשנה שורד חדש שכבשו בשמן ישן אין לו ביעור, בורד של שביעית שכבשו בשמן של ששית, בשנה השביעית והסיר את הורד קדם זמן הבעור. שכשהגיעה זמן הביעור לא היה אלא טעם, ואן צריך לבער. ומה שאמרה המשנה וישן בחדש חייב לבער. בורד שביעית שכבשו בשמן של שמינית. שכבר הגיעה זמן ביעור. והורד נאסר ונותן טעם של איסור, ולכן הכל חייב בביעור:**

הדרן עלך פרק כלל גדול

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה א

[דף כא עמוד ב] מתני': כלל גדול אמרו בשביעית. כל המיוחד לאוכל אדם. אין עושין ממנו מלוגמא תחבושת לאדם, ואין צורך לומר לבהמה. וכל שאינו מיוחד לאוכל אדם. עושין ממנו מלוגמא לאדם, ולא

לבהמה. וכל שאינו מיוחד לא לאוכל אדם ולא לאוכל בהמה. חישב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה, נותנין עליו חומרי אדם וחומרי בהמה. חישב עליו לעצים, הרי הן כעצים. כגון הסיאה והאיזוב והקורנית:

גמ': כלל גדול כו' רבי בון בר חייא בעי קומי ר"ז. אוכלי אדם ואוכלי בהמה היו בפרשה **דכתיב, ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבאתה לאכול**. מה חמית מימר אוכלי אדם אין עושין מהן מלוגמא, ואוכלי בהמה עושים מהן מלוגמא? א"ל כתיב [ויקרא כה ו] והיתה שבת הארץ לכם לאכלה. מיעט. מה מיעט? **שמאוכלי אדם אין עושין מהן מלוגמא. וימעט שמאוכלי בהמה לא עושים מלוגמה ממה שהרי כתוב ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול?** ונדרוש לאכול ולא מלוגמא. אמר רבי בון בר חייא. כל מדרש שאתה דורש ושובר מדרש ראשון, אין זה מדרש. והרי מהמילה לכם לאכלה. למדנו שמאכלי אדם לא עושים מלוגמה, אבל מאוכלי בהמה עושים. ואם נבא ונדרוש מתהיה כל תבאתה לאכול, שממאכל בהמה לא עושים מלוגמה, נמצאנו מבטלים את הדרש הראשון. רבי יוסי לא אמר כן אלא. והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, מיעוט. לך ולעבדך ולאמתך, מיעוט. ומיעוט אחר מיעוט, לרבות אוכלי בהמה שעושין מלוגמא לאדם. ונרבה שמאוכלי אדם יהיה מותר לעשות מלוגמה? כיי דאמר רבי בון בר חייא. כל מדרש שאתה דורש ושובר מדרש ראשון, אין זה מדרש.

רבי מתנייה אמר. **דרש אחד מרבה מלוגמה ממיעוט אחר מיעוט ודרש אחד ממעט מלוגמה לאוכלה ולא מלוגמא.** הכיצד יתקימו שניהם? כשמיעטתה ממלוגמה, אוכלי אדם מיעטתה. וכשריבית מלוגמה, מאוכלי בהמה רביתה. אוכלי בהמה מהו לעשות מהן צבועין לאדם? מה אם אוכלי אדם שאין עושין מהן מלוגמא לאדם, עושין מהן צבועין לאדם. אוכלי בהמה שעושין מהן מלוגמא לאדם, לא כל שכן שעושין מהן צבועין לאדם? מיני מלוגמיות צמחים שעושין מהם מלוגמא מהו לעשות מהן צבועין לאדם? מה אם אוכלי אדם שאין עושין מהן מלוגמא לאדם, עושין מהן צבועין לאדם. מיני מלוגמיות שעושים מהן מלוגמא לאדם, לא כל שכן שיעשה מהן צבועין לאדם? לא צורכה דא יש מקום לספק אלא אוכלי בהמה מהו לעשות מהן צבועין לבהמה? כמה דאת אמר באוכלי אדם שאין עושין מהן מלוגמא לאדם, עושין מהן צבועין לאדם. ודכוותה אוכל בהמה שאין עושין מהן מלוגמא לאדם, עושין מהן צבועין לאדם. ודכוותה אוכלי בהמה שאין עושין מהן מלוגמא לבהמה. אמר רבי יוסי. מי דמי? מפני מה אוכלי אדם עושין מהן צביעה לאדם? שכן צבעי אדם יש להן קדושה. אבל אך יעשה מאוכלי בהמה צבועין לבהמה, שהרי צבועין לבהמה אין עליהן קדושה? תנן, וכל שאינו מיוחד לא לאוכל אדם ולא לאוכל בהמה. חישב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה, נותנין עליו חומרי אדם וחומרי בהמה. ניחא חומרי אדם [דף כב עמוד א] אבל מה הוסיפו חומרי בהמה שלא נאסר משום חומרי אדם? שאסור לשולקן לאכילת בהמה. כיוון שהבהמה יכולה לאכול את זה חי, וכל דבר שנאכל כמות שהו חי אסור לבשלו. תנן, וכל שאינו מיוחד, לא לאוכל אדם ולא לאוכל בהמה. חישב עליו לאוכל אדם ולאוכל בהמה, נותנין עליו חומרי אדם וחומרי בהמה. חישב עליו לעצים, הרי הן כעצים. תני, המוכר מוכר לאוכלין והלוקח לוקח לעצים, לא הכל ממנו של הלוקח להפקיע מקדושת שביעית שחלה בשעה שהמוכר ליקט למכור לאכילה. המוכר מוכר לאוכלין והלוקח לוקח לאוכלין וחישב עליהן לעצים, פשיטא דלא הכל ממנו להפקיע מקדושת שביעית. המוכר מוכר לעצים והלוקח לאוכלין וחישב עליהן לעצים מהו? מה אנן קיימין? הרי ברור שכל עוד אינם שלא אן מחשבתו כלום לכן אם כשנתן לו מעות חשב לאוכלין ואח"כ משך וחשב עליהם לעצים, דמי עצים נתן לו, שהרי משיכה קונה. אם בשמשך ואח"כ נתן לו מעות, דמי אוכלין נתן לו. אלא כי אנן קיימין, בשנתן לו מעות במחשבת אכלין ואח"כ משך במחשבת עצים. ותפלוגתא דרבי יוחנן ור"ש בן לקיש. על דעתיה דרבי יוחנן דהוא אמר אין המעות קונות דבר תורה. דמי אוכלין נתן לו. על דעתיה דר"ש ב"ל דהוא אמר המעות קונין דבר תורה, דמי עצים נתן לו. המוכר מוכר רק לעצים ומקפיד על כך כדי שעל המעות לא יחול קדושה, והלוקח לוקח לאוכלין. היה זה עומד על דעתו וזה עומד על דעתו ונפרדו בלא הסכמה, ולאחר מכן עשו קנין סתם. יבא כהדא. דתנן המוכר דורש מאתים והקונה מוכן במאה, ועמדו על המקח עד שנפרדו. אם לאחר מכן חזרו ועשו קנין, זה אומר על דעת שהמחיר יהיה כפי שקבעתי הסכמתי. וזה אומר על דעת שהמחיר יהיה כפי שקבעתי הסכמתי. אם המוכר תובע ללוקח שהוא חזר וביקש למכור לו, יעשו כדברי הלוקח. ואם הלוקח תובע למוכר, יעשו כדברי המוכר. ואף הכא כן:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ב

מתני': שביעית נתנה לאכילה, ולשתיה, ולסיכה. לאכל כל דבר שדרכו לאכול. ולסוך דבר שדרכו לסוך. ולא יסוך יין וחומץ, אבל סך את השמן. וכן בתרומה ובמע"ש. קל מהן שביעית שנתנה להדלקת הנר:

גמ': כיצד לאכל דבר שדרכו לאכל? אין מחייבין אותו לאכל לא פת שעיפשה, ולא קנובת ירק עלים רקובים, ולא תבשיל שנתקלקל צורתו. וכן הוא שביקש לאכל לא כדרך אכילה כגון תרדין חיין, או לכוס חיטין חיות, אין שומעין לו. כיצד לשתות דבר שדרכו לשתות? אין מחייבין אותו לתקן את הפירות שהתקלקלו ולשתות אניגרון מי סלק שלוקים, ולא איקסגורין מי ירקות שלוקים, ולא יין עם השמרים. החושש בשיניו, לא יהא מגמא חומץ ופולט. אבל מגמא הוא ומבליע. ומטבל כל צרכו ואינו חושש. החושש בגרונו, לא יערענו בשמן. אבל נותן הוא שמן לתוך אניגרון, וגומעה. לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן. החושש את ראשו, או שעלו בו חטטין, סך שמן. אבל לא יסוך יין וחומץ. אין מפטמין שמן של שביעית שחלק מהשמן נבלע בעיקרים והולך לאיבוד. אבל לוקח הוא שמן ערב, בדמי שביעית ואינו חושש. [דף כב עמוד ב] רבי אימי סבר מימר, אפילו מן החשוד. אמר רבי יוסי. לא אמרו אלא בשאינו יודע אם חשוד אם אינו חשוד. הא דבר ברי שהוא חשוד, אסור. מהו לפטם יין של שביעית, כמו שמותר לפטם יין של מעשר שני? נשמעיןא מן הדא דתנן, קל מהן שביעית שנתנה להדלקת הנר. הדא אמרה, שהוא מותר. והתני אסור? אמר רבי אלעזר, דרבי יהודה היא. דתנן, אין מבשלים יין של תרומה מפני שהוא ממעיטו. רבי יהודה מתיר מפני שהוא משביחו. תנן, קל מהן שביעית, שנתנה להדלקת הנר. ותרומה לא נתנה להדלקת הנר? תרומה טמאה נתנה להדלקת הנר. שביעית אפילו טהורה נתנה להדלקת הנר. רבי חזקיה על מסחי. יהב צלוחיתא לזוסימא אודייתא שם של אדם. א"ל. אעל ליה לי לאשונא כדי שיתחמם ויהיה קל לסוך. א"ל. לית אסור? אתא שאל לרבי ירמיה. אתא ואמר ליה. למדתנו ותני כן. אין סכין שמן של שביעית במרחץ. אבל סך הוא מבחוץ, ונכנס. ולא שמן שריפה. לא בביתי כסאות ולא בבתי מרחצאות, מפני בזיון קדשים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ג

מתני': אין מוכרין פירות שביעית, לא במדה ולא במשקל ולא במנין. ולא תאנים במנין. ולא ירק במשקל. ב"ש אומרים, אף לא אגודות. ובית הלל אומרים. את שדרכו לאגוד אותו בבית, אוגדין אותו בשוק. כגון הכרישין ונץ החלב:

גמ': תנן, אין מוכרין פירות שביעית, לא במדה ולא במשקל ולא במנין. למה? כדי שימכרו בזול. וישקלו בליטרא ויתקנו שימכרו בזול? אם אמר את כן, אף הוא אינו נוהג בהן בקדושה. תני פירות חו"ל שנכנסו לארץ, אף שאן בהם קדושת שביעית. לא יהו נמכרין לא במדה ולא במשקל ולא במנין, אלא כפירות הארץ. ואם היו נכרין, מותר. אמר רבי יוסי ב"ר בון. כאילין קורדקיא פרי שניכר שבא מחו"ל דסלקין ומזדבנין מן סוסיא לטבריא. אמר רבי חזקיה בשם רבי אבא בר ממל. זה שהוא מודד בכפישה ונסתיימה לו שנים ושלושה פעמים, אף שאינה כלי מידה, אסור למוד בה. אמר רבי הושעיא. אסור מימר, עבוד מדוד באצבעך. תנן, בכור, לא נשקל בליטרא ולא נימכר באיטליז טבח כהן שנתמנה לו בכור. מהו מקטעתא קופדין בבית, ומזבנתא גוא שוקא? ר' ירמיה סבר מימר, שרא, מן הדא דתנן, את שדרכו ליאגד בבית, אוגדין אותו בשוק. וזה שדרכו להחתך בשוק בשעת מכירה, אם שינה וחתך בבית יהיה מותר למכור בשוק. אמר רבי מנא. כל גרמה היא אמרה דהוא אסור.

שהרי אין דרך בבית לחתוך במשקל קבוע ולכן אסור שלא יהא כעושה סחורה בגופו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ד

מתני': האומר לפועל. הילך איסר זה ולקוט לי ירק היום, שכרו מותר. לקט לי בו ירק היום, שכרו אסור. לקח מן הנחתום ככר בפונדיון, ואמר לו, כשאלקוט ירקות שדה, אביא לך, מותר. לקח ממנו סתם, לא ישלם מדמי שביעית. שאין פורעין חוב מדמי שביעית:

גמ': מה בין האומר לקוט לי, ובין האומר לקוט לי בו? **אמר** רבי אבין בשם רבי יוסי בן חנינא. מהלכות של עימעום היא. שגם לקוט לי היה צריך להיות אסור. אלא שחכמים פקקו על זה והתירו. תמן תנינן. לא יאמר אדם לחבירו. העל את הפירות האילו לירושלים לחלק שנראה כמשלם במעשר. אלא אומר, העלם שנאכלם ונשתם בירושלים. **אמר** רבי זעירא בשם רבי יונתן. מהילכות של עימעום היא. תמן תנינן. שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן בשבת, ובלבד שלא יאמר לו הלוני. מה בין האומר הלוני לבין האומר השאילני? אמר ר' זעירא בשם רבי יונתן. מהילכות של עימעום היא [דף כג עמוד א] פיתן. **אמר** רבי יעקב בר אחא בשם רבי יונתן, מהילכות של עימעום. אמר רבי יוסי. קשייתה קומי רבי יעקב בר אחא. מהו מהלכות של עימעום? אני אומר במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם מותרת, ועימעמו עליה ואסורה. אמר רבי מנא. ויש עימעום לאיסור? **הרי עימעום פרושו פיקפוק וזה שייך להתר. שפקקו באיסור והתירו. ועוד, פת לא כתבשילי עכו"ם היא? וכי כך אנו אומרים, במקום שאין תבשילי ישראל מצויין שם, בדין הוא שיהא תבשילי עכו"ם מותרים ועימעמו עליה ואסרום? אלא כן היה. במקום שאין פת ישראל מצויין, בדין שתהא פת עכו"ם אסורה. אלא שעמעמו עליה והתירוהו מפני חיי נפש. רבנן דקיסרי אמרי בשם רבי יעקב בר אחא, כדברי מי שהוא מתיר. ובלבד מן הפלטר. ולא עבדין כן. **תנן, האומר לפועל. הילך איסר זה ולקוט לי ירק היום, שכרו מותר. לקט לי בו ירק היום, שכרו אסור.** ר"ש בן לקיש אומר. **ברישא מדובר במראה לו את הלוקט, שאומר לקוט לי את אלו שאינו אלא כנותן לו שכר רגלו, אבל כשאומר לו לקוט לי בו הרי זה כאומר תביא מהיכן שתמצא ואני קונה ממך.** רבי יוחנן אמר, אפילו לא הראה לו, אם מצויים שם ירקות כמי שהראה לו. מתני' פליגא על ריש לקיש. דתניא, השוכר את הפועל להביא לו יין לחולה, או תפוח לחולה. אם הביא, חייב ליתן לו שכרו. אם לאו, אינו חייב ליתן לו. אבל אם אמר לו. **הבא לי יין לחולה ממקום פלוני.** תפוח לחולה ממקום פלוני. בין שהביא בין שלא הביא, חייב ליתן לו שכרו, **דשכר רגליו הוא נותן לו.** הרי לא הראה לו אפה בדיוק באותו מקום נמצא היין או התפוח ואעפ"כ חייב לשלם לו. מה עביד לה ר"ש בן לקיש? פתר לה, במראה לו בדיוק מאפה להביא. **מתניתין פליגא על רבי יוחנן.** שאמר שאפילו לא הראה לו, אם מצויים שם ירקות כמי שהראה לו. דתני, לא יאמר אדם לפלוני עני, הא לך דינר זה והבא לי לקט היום. הבא לי פאה היום. שנמצא שהעני זוכה בשביל העשיר. אלא אומר לו. בלקט שתביא לי היום. בפאה שתביא לי היום. הינו שתזכה לעצמך ותתן לי ממנו. וכן אתה מוצא בבבן לוי. והרי לרבי יוחנן אף אם לא הראה לו את אמרת כמי שהראה לו וגם בסיפא היה צריך להיות אסור כמו ברישא? מה עבד לה רבי יוחנן? באמת בכל מקום צריך שיראה לו, ורק בשביעית די שיש שם ירקות אף שלא הראה לו. דקל הוא שהקילו בשביעית שהיא מדרבנן. תנן, לקח מן הנחתום ככר בפונדיון. ואמר לו, כשאלקוט ירקות השדה אביא לך, מותר. תני, רבי יודא ורבי נחמיה אוסרים. מה אנן קיימין? אי דאמר ליה הב לך הב לי קח לך כיכר ותביא לי ירקות בתמורה דברי הכל אסור שהוא פורע חובו. אי בההוא דאמר הב לי, ואם אמצא אביא לך, דברי הכל מותר. כי פליגי בהב לי וברי לי דאנא יהב לך. ר' יהודא ור' נחמיה אוסרין, שאין ירקות שדה מצויין, והנחתום לא סמך על דבריו אלא נתן לו כחוב בעלמה, נמצא שכשמביא לו הירקות, הרי זה פורע חובו בפירות שביעית. וחכמים מתירין מפני שירקות שדה מצויין ואינו פורע אלא בשכר רגלו:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ה

מתני': אין נותנין דמי שביעית בשכר מלאכה לא לבייר, ולא לבלן, ולא לספר, ולא לספן. אבל נותן הוא לבייר לשתות. ולכולן הוא נותן מתנת חנם:

גמ': תני ר' יוסי, אף לא למבייר. מחלפא שיטתיה דרבי יוסי? תמן הוא אמר לוקחין הימנו מים ומלח בדמי שביעית, והכא הוא אמר הכין שאפילו לא לבייר? אמר ר' יוסי. מה פליגי? במים לתשמישו.

אבל **לשתייה**, אף ר' יוסי מודה. **אם כך** הוי מאן תנא אבל נותן לבביר לשתות? ר' יוסי, **דמשמע שאר תשמישים אסור**. אמר רבי יוסי, דברי הכל היא [דף כג עמוד ב] **כאן שמותר, בלוקח מים לאדם, כאן מה שנאסר בבירתא ליקח מים מדובר במים לבהמה**. תני, מעיין של בני העיר. הן ואחרים, הן קודמים לאחרים. אחרים ובהמתן של אנשי העיר, אחרים קודמין לבהמתן. כביסתן וחיי אחרים, כביסתן קודמת לחיי אחרים. אמר רבי יוחנן. מאן תנא כביסה חיי נפש? רבי יוסי. דתני, אין נותנין מהם לא למשרה ולא לכביסה, ורבי יוסי מתיר בכביסה. מחלפא שיטתיה דרבי יוסי? תמן הוא אומר, אין רחיצה חיי נפש, **ואן הבעל יכול להפר אם נדרה אשתו שלא תרחץ, דאן זה עינוי נפש**. והכא הוא אמר הכביסה חיי נפש? אמר רבי מנא. אדם מגלגל מזלזל ואינו מקפיד ברחיצה, ואין אדם מגלגל בכביסה. יהודא איש הוצי, עביד טמר **במערתה** תלתא יומי. **דבעי למיקם על הדין טעמא**, מניין שחיי עיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת? אתא לגבי רבי יוסי בן חלפתא. א"ל, הן הוית? א"ל, עבדית טמיר במערתא תלתא יומין בעי למיקם על הדין טעמא, מניין שחיי עיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת. קרא לר' אבירודימס בריה א"ל, אגיב הדין טעמא. מניין שחיי העיר הזאת קודמין לחיי עיר אחרת? א"ל, **דכתיב** תהיינה הערים האלה עיר ועיר **ומגרשיה סביב**. **תחיינה עיר ועיר**, ואח"כ **ומגרשיה סביבותיה**. אמר ליה, מה גרם לך שלא הצלחתה למצא תשובה? **דלא ילפתה עם חבריך**:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ו

מתני': **תאנים של שביעית, אין קוצין אותה במוקצה כלי מיוחד לכך**. אבל קוצה הוא בחרבה סכין. ואין דורכים ענבים בגת, אבל דורך הוא בעריבה. ואין עושין זיתים בבד ובקוטבי בול עץ כבד, אבל כותש ומכניס לבודידא:

גמ': כתיב [ויקרא כה ה] ואת ספיח קצירך לא תקצור. הא קצירה **שלא כדרך הקוצרים לא נאסר, והרי ספיחים שנזרעו בשביעית אסורים באכילה ולמה שיהיה מותר לקצור אפילו בשינוי?** אמר ר' אילא. אם אינו ענין לספיחי איסור, תניהו ענין לספיחי התר שהתחילו לגדול בשישית. רבי מנא אמר. לכך נצרכה כשעלו מאליהן. שלא תאמר הואיל ועלו מאליהן, יהו מותרין לקצור אפילו כדרך הקוצרים. לפום כן צריך מימר אסור. **כתיב** [ויקרא כה ה] את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי מזירך לא תבצור. מן השמור בארץ אין אתה בוצר. אבל בוצר את מן המופקר. לא תבצור כדרך הבוצרים. מיכן אמרו. תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה כלי מיוחד, אבל קוצה הוא בחרבה סכין. אין דורכין ענבים בגת, אבל דורך הוא בעריבה. ואין עושין זיתים בבד ובקוטבי בול עץ כבד, **אבל כותש ומכניס לבודידא**. ורבתינו התירו לעשות בקוטבי. **תנן, לקח מן הנחתום ככר בפונדיון. ואמר לו, כשאלקוט ירקות השדה אביא לך, מותר. ותני, רבי יודא ורבי נחמיה אסורים**. רבי יוחנן הורי לאילין דרבי ינאי, לטחון ברחיים כר' שמעון. ולעשות בקוטבי כרבנן. רבי יוחנן הורי לאילין דבית רבי ינאי, **שלא יהו נוטלין שכר בדיהן שמן, אלא מעות שאסור לפרוע בפירות שביעית**. כרבי יודא וכרבי נחמיה הורי לון. תני, החמרין והכתפין, כל העושים בשביעית, שכרן שביעית. אמר רבי זעירא. שעוסקים בפירות היתר היא מתניתה. כגון שמכניסים מעט כדרך שלוקחים מן ההפקר. מהו שכרן שביעית? שיהו נוטלין ממה שיהו עושין, שכרן שביעית. משמע שלרבנן מותר, והא דהורי רבי יוחנן לאילין דבית רבי ינאי, שלא יהו נוטלין שכר בדיהן שמן אלא מעות?. כרבי יודא וכרבי נחמיה הורי לון שחולקים ואסורים. רבי הילא אמר. במכתפי פירות עבירה היא מתניתא, כגון שמכניסים את כל השדה כאחד. ומהו שכרן שביעית? כ"י דאמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן, **גבי העושים מלאכה ביי"ג, קנס קנסוהו ששכרם אסור בהנאה כ"י"ג**. אף הכא קנס קנסוהו ששכרו יתפס בקדושת שביעית:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ז

מתני': אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה, שלא יביאנו לידי פסול. רבי שמעון מתיר. והאחרון אחרון נתפס [דף כד עמוד א] בשביעית, והפירי לעצמו אסור:

גמ': תמן תנינן. ובכולן בכל הקרבנות הכהנים רשאיין לשנות באכילתן ולאכולן צלויין שלוקין ומבושלים. וליתן לתוכן תבלי חולין ותבלי תרומה. ר"מ אומר. לא יתן לתוכן. שלא יביא את התרומה לידי פסול. אתיא דיחידאי דהכא שהוא רבי שמעון, כסתמא דתמן. ודיחידאי דתמן שזה רבי מאיר, כסתמא דהכא. **סתמא דהכא ר"מ, וסתמא דתמן ר"ש.** ר"מ ור"ש הלכה כר"ש ומותר להביא קדשים לידי פסול. אמר רבי יוסי אשתאלית לאילין דבית רבי ינאי ואמרי, נהיגין הוינן מבשלין **ירקות שביעית בשמן תרומה** על יד על יד ואוכלין. מאי כדון למה הם אסור? **דסברי הלכה כר"מ.** דר"מ דתמן, היא רבנן דהכא. **תנן,** האחרון אחרון נתפס בשביעית והפירי עצמו אסור. הא כיצד? לקח בפירות שביעית בשר, אילו ואילו מתבערין בשביעית. לקח בבשר דגים, יצא בשר נתפשו דגים. לקח בדגים שמן, יצאו דגים ונכנס שמן. האחרון אחרון נתפס בשביעית והפירי עצמו אסור. בעו מיניה מרבי יוחנן. דמי שביעית מהו שתצא דרך חילול? אמר ליה ולמה לא?

. אמר ר"א. אין שביעית יוצא דרך חילול אלא דרך מכירה. מתניתא מסייע לדין ומתניתא מסייע לדין. מתניתא מסייע לר"י דתנן, כל מי שיש לו מעות מדמי שביעית והוא רוצה לחללן על עיסתו, מחללן. מתניתא מסייע לרבי אלעזר דתנן, מי שיש לו סלע מדמי שביעית והוא רוצה ליקח חלוק. הולך אצל חנווני הרגיל אצלו ואמר, תן לי בזו פירות. והוא נותן לו. והוא אומר לו, הרי פירות האלו נתונים לך במתנה. והחנווני אומר לו, הרי סלע זו נתונה לך במתנה. וחוזר לוקח לו חלוק. **ואם היה אפשר לחלל, למה לא חילל מתחילה על הפירות?** תנן **אן מוסרים מעות שביעית ביד עם הארץ.** רבי יוחנן שתי חמרא של שביעית ואחר כך יהיב פריטוי, כדי שלא לא יתפסו המעות בקדושת שביעית שלא לתת דמי שביעית לעם הארץ. עד כדון רבי יוחנן, דהוא מתייחמון שהוא מוכר ומאמינים לו שישלם. הא שאר כל אדם דלא מתייחמון, מה יעשו? אמר רבי יעקב בר אחא, רבי אבינא מחוי ליה **בחדא ידה שיש לו כסף,** ונסב **בחדא אוחרה.** רבי חזקיה הוה אמר, אומר לו, הב לי מן קומי תניח לפני לא לשם קניין אלא כמתנה, מן גו **דהוה אמר ליה הב לי מן קומי,** כמאן דלא יהיב ליה מן דמי שביעית:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ח הלכה ח

מתני': אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית. ואם לקח, יאכל כנגדן. אין מביאין קיני זבין וקיני זבות קיני יולדות מדמי שביעית. ואם הביא, יאכל כנגדן. אין סכין כלים בשמן של שביעית. ואם סך, יאכל כנגדן. עור שסכו בשמן של שביעית, ר"א אומר ידלק. וחכ"א יאכל כנגדן. אמרו לפני ר"ע. אומר היה ר"א עור שסכו בשמן של שביעית ידלק? אמר להם שתוקו. לא אמר לכם מה ר"א אומר בו. ועוד אמרו לפניו. אומר היה ר"א האוכל פת כותי כאוכל בשר חזיר? אמר להם שתוקו. לא אמר לכם מה ר"א אומר בו. מרחץ שהוסקו בתבן ובקש של שביעית, מותר לרחוץ בה. אם אדם חשוב הוא, לא ירחץ בו:

גמ': **תנן, אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית.** א"ר יוסי. זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית. **דאי לא כן,** מה בין הקונה אשה מה בין הקונה שפחה? תני, שמן של שביעית אין חוסמין בו תנור וכיריים, ולא סכין בו מנעלים וסנדליו. ולא יסוך אדם את רגלו והוא בתוך מנעלו, והוא בתוך סנדלו, אבל סך הוא את רגלו, ונותנו לתוך מנעלו ולתוך סנדלו. וסך שמן ומתעגל ע"ג קטבליא, ואינו חושש. **שנאמר ולא יחלל זזה כבר מחולל.** לא יתננה לא על גבי טבלה של שיש להתעגל בה. רבן שמעון בן גמליאל מתיר שהשיש אינו בולע. [דף כד עמוד ב] עור שסכו בשמן, מה אמר בו ר"א? אמר רבי יוסי, כך אמר ר"א **לא רק העור ישרף אלא גם** עצמותיו של אותו האיש ישרפו. **ולכן ר"ע לא רצה לגלות מה דעת ר"א.** רבי חזקיה אמר בשם רבי אחא. ר"א אמר מותר לכתחילה, ולכן ר"ע לא רצה לגלות את דעת ר"א **שלא יזלזלו בשמיטה.** תנן, ועוד אמרו לפניו. אומר היה ר"א האוכל פת כותי כאוכל בשר חזיר? אמר להם שתוקו. לא אמר לכם מה ר"א **אומר בו.** אמר רבי יוסי, זאת אומרת שאסור ליקח פיתו של עם הארץ שדין הכותים כעמי הארץ. אמר רבי

חזקיה בשם רבי אחא. מתיר היה ר"א חמיצן של כותים לאחר הפסח מיד שהכותים מחליפים עם העכו"ם מיד. **תנן, מרחץ שהוסקו בתבן ובקש של שביעית, מותר לרחוץ בה. אם אדם חשוב הוא, לא ירחץ בו.** הדא דתימר באילין דימוסיי שרוחצים אחרי שכבתה האש והתבן כבר נשרף. ברם באילין פריבטה שהאש קימת, אסור. אם מתחשב הוא, הרי זה לא ירחוץ. ואם הם אדם של צורה, הרי זה לא ירחוץ. כהדא רבי יהושע בן לוי אזל מן לוד לבית גברין בגין מיסחי, שלא רצה להתרחץ בלוד שהיו מסיקין בקש של שביעית. ר"ש בן לקיש הוה בבוצרה. חמתון לגויים שהיו מזלפין להדא אפורדיטי שהיתה במרחץ. אמר לון, אך אתם רוחצים במרחץ הזה, ולית הוא אסור? אתא שאל לרבי יוחנן, א"ל רבי יוחנן בשם ר"ש בן יוצדק. אין דבר של רבים אסור:

הדרן עלך פרק כלל גדול אמרו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ט הלכה א

מתני': הפיגם והירבוזין השוטין, והחלוגלות, וכוסבר שבהרים, כרפס שבנהרות, וגרגים שבנהרות ושל אפר, פטורין מן המעשרות, ונלקחים מכל אדם בשביעית, שאין כיוצא בו נשמר. רבי יהודה אומר. ספיחי חרדל, מותרין. שלא נחשדו עליהן עוברי עבירה. ר"ש אומר. כל הספיחים שהתחילו לגדול בשישית מותרין, חוץ מספיחי כרוב, שאין כיוצא בהן בירקות השדה. וחכמים אומרים, כל הספיחים אסורים:

גמ': **תנן, הפיגם והירבוזין כו'. מה פירוש סירוגין, מה פירוש ולגלוגות, ומי גדול ממי לענין כיבוד, מי שגדול בחכמה או מי שגדול בשנים. כל אלה אצרכת לחבריא.** אמרין, ניסק ונשאל לאילין דבית רבי. סלקון מישאל, ויצאת שפחה של בית רבי ואמרה להן, **היכנסו לפי השנים הגיל.** אמרין, ייעול פלן קדמא ייעול פלן קדמאי. **שרון** עללין קטעין קטעין. אמרה להן. מפני מה אתון נכנסין סירוגין סירוגין? חד ר' הוה טעון פרפחוניה בגולתיה, ונפלו מנייה. אמרה ליה שפחה של בית רבי. ר' נתפזרו חלוגלותיה. מהו כרפס שבנהרות? רבי יוסי ברבי אמר, פיטרוסלין. **תנן התם, הסיאה והאיזוב והקורנס שבחצר אם היו נשמרים חייבים, הא סתמא פטורים.** ולמה לא תנינן במתניתין דידן הסיאה והאיזוב והקורנס עמהן? **ואל תאמר אלו אם היו נשמרים בחצר חייבין.** ואלו אפילו אם נשמרים בחצר פטורים. אלא אילו ואילו, אם היו נשמרין בחצר חייבין. **וגם אל תנסה לתרץ שאילו אם היו נשמרים בגינה חייבים. ואילו אפילו אם היו נשמרים בגינה פטורין.** אלא אלו ואלו אם נשמרים בגינה פטורים, שהשמירה מחמת ירקות אחרים ולא מחמתן. ולמה לא תנינן? אלא אילין הוא שלא תאמר, הואיל ורוב המינין הללו נזרעים בשדה ובאין מן האיסור, אז אפילו אלו שבאים מההרים יהו אסורים. לפום כן צריך מימר מותרים [דף כה עמוד א] מהו שיהו אסורין אלו ששינו במשנה משום ספיחים? נשמענא מן הדא דתנן, רבי יודא אומר, ספיחי חרדל מותרין, שלא נחשדו עליהן עוברי עבירה. **אף אלו, הואיל ולא נחשדו עליהן עוברי עבירה, יהו מותרין.** עד כדון ירקו של חרדל. זרעו מהו? אפשר מימר כן? **כי אם ירקו שהוא העיקר מותר, זרעו לכ"ש? ר"ש בן לקיש הוה בחוקוק.** חמתיו מגלגלין בהדין חרדלא. נפל מיניה והוא לא נסב ליה. אמר רבי בא בר זבדי הורי ר' חוניא בעניהם. מאן דמייתי לי חרדלא, אנא מורי כרבי יודא שמותר. אמר רבי בא בר זבדי הורי ר' חוניא דמן חורין בבית חורן כהדא דר' יודא **ספיחי חרדל מותרים.** עאל ר' יוחנן ודרש כרבנן דהכא שאפילו ספיחי חרדל אסורים. וכרבנן דתמן **דיו"ט ושבת דביצה שנולדה בזה מותרת בזה.** אמר ר' אבא בר זמינא בשם ר' יצחק. מן קומי אילין תרתי מיליאי, נחית ליה ר' יוחנן מציפורין לטבריה. **שלא רצה לחלוק על ר' חוניא שבא לגור בציפורי.** אמר מה אתיתן לי הדין דדינא סבא. דאי אנא שרי בביצה והוא אסיר. אנא אסיר בספיחי חרדל והוא שרי. אמר רבי ווא. אתא עובדא ביו"ט סמוך לשבת קומי רבי יוסי, ובעי מיעבד כרבי יוחנן שהתיר ביצה שנולדה בזה לאכלה בזה. כד שמע דרב ור' חנינא מתפלגין, שרע מינה. דאיתפלגון. שירי פתילה שירי שמן שכבו בשבת, מהו להדליקן ביו"ט? רב ורבי חנינא תרוויהון אמרין, אסור. ור"י אמר. מותר. א"ר יודן קומי רבי מנא. מה **מכפלא משוים דין שירי פתילה לגבי ביצה** בפתילה מכין משבת ליו"ט ובביצה זו הכנה ממילא? א"ל. מן דאנן חמיין דרבנן

מדמיא לה, הדא אמרה היא הדא היא הדא. משום ארבע זקנים אמרו כל הנאכל עירובו בראשון, הרי הוא כבני עירו בשני. שהם שני קדושות **אמר** רב הונא בשם רב, הלכה כארבע זקנים. רב חסדא בעי. מחלפא שיטתיה דרב? תמן **גבי עירובין** הוא עבד לה שתי קדושות **ולכן אם נאכל עירובו בראשון הרי הוא כבני עירו בשני. והכא גבי שיירי פתילה** הוא עביד לה קדושה אחת? דאיתפלגון. שירי פתילה שירי מדורה שירי שמן שכבו בשבת מהו להדליק ב"ט? רב ור"ח תרווייהון אמרין אסור. ור"י אמר מותר. אמר ר' מנא קומי ר' יודן. מה אפכן **ההשוואה** לה פתילה גבי ביצה? וא"ל מן מה דאנן חמיין רבנן מדמיא לה, הדא אמרה היא הדא היא הדא: **תנן, ר"ש אומר. כל הספיחים מותרין** שהתחילו לגדול בשישית, **חוץ מספיחי כרוב** שאפילו אם התחילו לגדול בשישית, אסורים, שאין כיוצא בהן בירקות השדה. ומפני שאין כיוצא בהן בירקות השדה יהו אסורים? **אמר** רבי חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי ב"ר חנינא. מפני שדרכן לגדל אימהות. ומפני שדרכן לגדל אימהות יהו אסורים? א"ר שמואל בר רב יצחק. כל הירק את יכול לעמוד עליו אם חדש שתחיל בשביעית הוא אם ישן שהתחיל בשישית הוא. ברם הכא אי אפשר לעמוד עליו, וגזרו שלא ילך ויביא מן האיסור ויאמר מן האימהות הבאתי וחכמים גזרו על כל הספיחים משום כרוב. אף שחיבים לעקור את הספיחים כדי שלא יקחו מהם אנשים, אין מחייבין אותו לעקור את הלוף בשביעית כמו שמחייבים לעקור שאר ספיחים, אבל מניחו כמו שהוא. אם צימח מוצאי שביעית, מותר, שהולכים אחר לקיטה שהוא גמר פרי שלו. אין מחייבין אותו לשרש הקורנס בשביעית. אבל משקף בעלין היינו שמנתק את העלים שצמחו בשביעית מהשורש, אם צמחו מוצאי שביעית, מותר. כשמנתק את העלים שגדלו בשביעית, הרי הם נרקבים. ולא נמצא מאבד אוכלי בהמה? מאיליהן הן אבודין. ר"ש בן יוחי הוה עבר בשמיטתא וחמי חד מלקט שביעית. א"ל, ולית אסור ולא ספיחין אינון? א"ל ולא אתה הוא מתירן? א"ל, ואין חבירי חלוקין עלי? קרא עליו [דף כה עמוד ב] [קהלת י ח] ופורץ גדר ישכנו נחש, וכן הוות ליה. ר"ש בן יוחי עביד טמיר מאימת המלכות במערתא תלת עשר שנין. והוה אכיל חרובין ותמרים, עד שהעלה גופו חלודה. לסוף תלת עשר שנין אמר. לית אנא נפיק חמי מה קלא בעלמא? נפיק ויתב ליה על פומא דמערתא. חמא חד צייד צייד ציפרין דפרס מצודתיה. שמע ברת קלא אמרה, דימוס רחמים. ואישתיזבה הציפור. אמר, ציפור מבלעדי שמיא לא אבדא. כ"ש בר נשא. כד חמא דשדכן מיליאי, אמר ניחות ניחמי בהדין דימוסין דטבריא. אמר צריכין אנו לעשות תקנה כמו שעשו אבותינו הראשונים דכתביב[בראשית לג יח] ויחן את פני העיר שיהיו עושין איטלזין ומוכרין בשוק. אמר ניכתי טבריא. והוה נסב תורמסין ומקצץ ומקליק וזורק. וכל הן דהוה מיתא, הוה טייף צף המת וסליק ליה מן לעיל. חמתיה חד כותי אמר. לית אנא אזל מפלי צוחק בהדין סבא דיהודאי. נסב חד מית אזל ואטמריה הן דדכי. אתא לגביה ר"ש בן יוחאי א"ל, לא דכית אתר פלן? איתא ואנא מפיק לך מת מן תמן. צפה ר"ש בן יוחי ברוח הקודש שנתנו שם. אמר. גוזר אני על העליונים שירדו ועל התחתונים שיעלו, וכן הוית ליה. מי עבר קומי מגדלא, שמע קליה דספרא אמר. הנה בר יוחי מדכי טבריא, והרי מצאו שם מת. א"ל, יבא עלי אם לא שמעתי שטבריא עתידה להיטהר, ולכן טרחתי כלכך לטהר אותה. אפילו כן לא הימנתי לי. מיד נעשה גל של עצמות:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ט הלכה ב

מתני': שלש ארצות לביעור. יהודה, ועבר הירדן, והגליל. ושלוש שלוש ארצות לכל אחת ואחת. גליל העליון, וגליל התחתון, והעמק. מכפר חנניא ולמעלן, כל שאינו מגדל שקמין, גליל העליון. מכפר חנניא ולמטן, כל שהוא מגדל שקמין, גליל התחתון. ותחום טבריא העמק. וביהודא, ההר והשפלה והעמק. ושפלת לוד כשפלת הדרום שהיא שפלת יהודה. וההר שלה, כהר המלך. ההר שביהודה מבית חוורן עד הים, מדינה אחת העמק שביהודה. ולמה אמרו שלוש ארצות? שיהו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה. ר"ש אומר. לא אמרו שלש ארצות, אלא ביהודה. ושאר כל הארצות כהר המלך. וכל הארצות כאחת לזיתים ולתמרים:

גמ': **כתיב**, ולבהמתך ולחיה וגו' כל זמן שחיה אוכלת מן השדה, הבהמה אוכלת מן הבית. כלה לחיה מן השדה, כלה לבהמתך מן הבית. **אמר** רבי חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בר רבי חנינא. שיערו לומר, אין החיה שבהר גדילה בעמק, ולא גדילה חיה שבעמק בהר. דיקליטיאנס אעיק לבני פנייס. אמרין ליה, אן אזלין. אמר ליה סופיסטה השר שלו, לא אזלין לון. ואין אזלון לון, חזרון לון. ואי בעית מבדקא, אייתי טביין ושלחון לארעא דרחיקא, ובסוף אינון חזרון לאתריהון. עבד כן. אייתי טביין, וחפי קרנתייהו בכסף, ושלחון לאפריקא. ובסוף תלתין שנין חזרו לאתריהון. תני, רשב"ג אומר. סימן להרים, מילין. לעמקים, תמרים. לנחלים, קנים. לשפילה, שקמין. ואף על פי שאין ראה לדבר, זכר לדבר. **שנאמר** [דברי הימים ב א טו] ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה לרוב. אית דבעי מימר, למידת הדין אתמר מיקח וממכר. שהמוכר לחברו שדה בעמק צריך שתגדל תמרים. ואית דבעי מימר לעגלה ערופה איתמר שצריך לערוף בנחל. איזו עמק בגליל? כגון בקעת גנוסר וחברותיה, וכן כיוצא בהן. איזה הר שביהודה? זה הר המלך. ושפלתו זו שפלת דרום. ועמק שלו. מעין גדי עד ירחו. איזה הר שבעבר הירדן? תני, רשב"ג אומר. כגון הרי מכוור, וגדור, וכן כיוצא בהן. ושפלתו. חשבון וכל עריה אשר במישור, דיבון ובמות בעל, ובית בעל, מעון, וכן כיוצא בהן. ועמק שלו. בית הרים, ובית נמרה, וכן כיוצא בהן. **והעמק שלו**, בית הרים ובית נמרה וסוכות, וצפון יתר ממלכת סיחון מלך האמורי אשר מלך בחשבון. בית הרים זה בית רמתה. בית נמרה זה בית נמרון. סכות זה תרעלה. צפון זה עמתו. שפלה שבה, כהר? הר שבשפלה, כשפלה? מן מה דתני הר והרו **סביבותיו**, עמק ועמקו, שפל ושפלתו, הדא אמרה שפלה שבהר כהר, והר שבשפלה כשפלה. אמר רבי יוחנן, מתני' אמרה כן. **דתנן גבי לוד**, וההר שלה כהר המלך. **תנן**, מבית חורון ועד ים, מדינה אחת. המדינה הזו נקראת פרא כורין. אמר רבי יוחנן, עוד היא יש בה הר ושפלה ועמק. מבית חורון ועד אמאום הר. מאמאום ועד לוד, שפלה. מלוד ועד הים, עמק. **אם כך** ניתני ארבע **ארצות**? מעורבות הן **והכל נידון כעמק שביהודה**. תני, אין בסוריא שלש ארצות [דף כו עמוד א] **תנן**, ר"ש אומר. לא אמרו שלש ארצות, אלא ביהודה. ושאר כל הארצות כהר המלך. איתא חמי'. אילין עמק שביהודא, אינו אוכל עד הר יהודא אף שהוא קרוב לו. ועמק שבגליל אוכל עד הר יהודא אף שהוא רחוק הרבה? שהרי לשיטת ר"ש כל שאר הארץ כהר המלך. **תנן**, כל הארצות כאחת לזיתים ולתמרים. תני אף לחרובים. תני אוכלין על התמרים עד שיכלו מיריחו. ועל הזיתים עד שיכלו ממרון ומגוש חלב:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ט הלכה ג

מתני': אוכלין על המופקר, אבל לא על השמור בשדה. רבי יוסי אומר, אף על השמור אוכלין על הטפחין שמסתירים העופות בקן ועל הדיפרא אילן שעושה שני פירות בשנה, אבל לא על הסיתווניות שמבשילות בסתיו. רבי יהודה מתיר כל זמן שביכרו עד שלא יכלה הקיץ:

גמ': **מתנתין** דר"ש. **דאמר ר"ש כתיב** [ויקרא כה יב] מן השדה תאכלו את תבואתה. כל זמן שאת אוכל מן השדה, את אוכל מה **שבבית**. כלה מן השדה, כלה מן הבית. מה טעמא דר"ש **שלא אוכלים על השמור אף שזה קיים בשדה**? את הוא שגרמת לה שלא תאכל על ידי ששמתה שמירה. **מתנתין** דרבי יוסי. דתניא, אין אוכלין על הטפחין שבעכו שהיו הרבה יונים גדלים שם בטפחין. ר"י אמר, אוכלין על הטפחין שבעכו. **תנן**, רבי יהודה מתיר כל זמן שביכרו עד שלא יכלה הקיץ. אמר רבי יוסי. הוינן סברין מימר, מה פליגין רבי יהודה ורבנן? בסיתוונות שלת"ק הרי הם כמין אחר ולא אוכלים עליהם. אבל בדפרין, לא פליגי. אשכח תני, רבי יהודא מתיר בדפרון, והן שבכרו עד שלא יכלה הקיץ. **ולחכמים אפילו לא ביכרו עד שלא יכלה הקיץ** :

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ט הלכה ד

מתני': הכובש ג' כבשים בחבית אחת. ר"א אומר, אוכלין על הראשון שכוון שנתן טעם באחרים הכל יסור. ורבי יהושע אומר, אף על האחרון. רבן גמליאל אומר. כל שכלה מינו בשדה, יבער

מינו מן הבית אבל טעם אינו אוסר. ר"ש אומר, כל מיני ירקות אחת לביעור ואוכלים עליו. אוכלין ברוגילא, עד שיכלו סגריות מבקעת בית נטופה:

גמ': מה טעמא דר"א? הראשון נותן טעם אפילו באחרון. מה טעמא דרבי יהושע? שהאחרון נותן טעם בראשון. וכיוון שבראשון יש חלק שלא הגיעה זמן ביעורו לא צריך לבער. וקשיא על דרבי יהושע. ואין הראשון נותן טעם באחרון? רבן גמליאל אומר. כל שכלה מינו בשדה יבער מינו מן הבית. תני, והלכה כדבריו. חזקיה אמר. מכיון שהתחיל באוצר, כמבוער הוא. אתא עובדא קומי רבי יסא, והורי כחזקיא. ואמר, לא דאנא סבר כוותיה, אלא מן מה דאנן חמיין רבנן עבדין עובדא כוותיה. רבי יצחק בר רדיפא הוה ליה עובדא. אתא שאל לרבי ירמיה, א"ל. אריוותא קמך ואת שאל לתעלייה? אתא שאל לר' יאשיה. א"ל, חמי לך תלתא רחמין חברים, ואפקרה קומיהון. קפודקאי דציפורין שאלין לרבי אימי. בגין דלית לאילן עמא רחים, ולא שאל שלם. איך צורכה מיעבד? א"ל כד תיחמון ריגלא צלילא שאן אנשים ברחוב, תיהוין מפקון לשוקא ומפקרין ליה, וחזרין וזכיין ביה. רבי חגי מפליג לה צלוחין צלוחין שבכל אחד שלוש סעודות. רבי אליעזר מפליג לה צלוחין צלוחין. רבי חזקיה סלק גבי רבי ירמיה. א"ל רבי ירמיה לחזקיה, זכה בהן אוצרה שהגיעה זמן הביעור ואני צריך להפקירו ורבי ירמיה לא ידע שהוא עצמו יכול לזכות בהם אחר ההפקר. א"ל רבי ירמיה לחזקיה. צור לי אילין פריטייא גביך. והחזר לי אותם ואמור לי, הרי מקומו של האוצר מושכר לי בפרוטת אלו, כדי שתזכה בהם בקנין חצר. א"ל לא כן אפקרתן? חזור וזכי אתה בהן אתה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ט הלכה ה

[דף כו עמוד ב] מתני': המלקט עשבים לחים, מותר עד שיבש המתוק. והמגבב ביבש, עד שתד רביעה שנייה. עלי קנים ועלי גפנים, עד שישרו מאביהן. והמגבב יבש, עד שתד רביעה שנייה. ור"ע אומר. בכולן עד שתד רביעה שנייה. כיוצא בו. המשכיר בית לחבירו עד הגשמים. עד שתד רביעה שנייה. המודר הנייה מחבירו עד הגשמים. עד שתד רביעה שנייה. עד אימתי נכנסים עניים לפרדיסות? עד שתד רביעה שנייה. עד אימתי נהנים ושורפים בקש ובתבן של שביעית? עד שתד רביעה שנייה:

גמ': אמר ר' אבין בשם רבי יוחנן. לית כאן עלי קנים, אלא עלי גפנים. דעלי קנים אין להם ביעור. ותני כן. עלי קנים, ועלי האוג, ועלי חרובים, אין להן ביעור, מפני שאין מינן כלה. ר"ז בעי. אמר עד הגשם. האם כיוון שאמר בלשון יחיד די עד שירד גשם אחד? תמן תנינן, האומר הרי עלי עצים, לא יפחות משני גזירין. אמר רבי יוסי ב"ר בון. ר' אבא בר ממל בעי. אמר הרי עלי עץ, מביא גזר אחד? אמר רבי אליעזר. מתניתין אמרה כן, שזה קרבן בפני עצמו וזה קרבן בפ"ע. דתנינן. שנים בידן שני גזירי עצים. תני, רבי יוסי אומר. כל דבר שהוא תלוי ברביעה, עד שתד רביעה שנייה. ושאינה תלוי ברביעה כגון המשכיר בית, עד שיגיע זמנה של רביעה. תני, רשב"ג אומר. שבעת ימים שירדו בהן גשמים ולא פסקו, יש בהן כדי רביעה ראשונה ושנייה. תני רבי חנינא בשם רשב"ג. ולמה נקרא שמה רביעה? שהיא רובעת את הארץ. תנן, אימתי נהנים ושורפים בקש ובתבן של שביעית? עד שתד רביעה שנייה: אמר רבי חנינא. מכיון שתסרח מה שבשדה, הותר מה שבבית לכלותו. תני ר' הושעיה. אפילו לאחר ג' שנים אסור עד שיסרח. תבן של שביעית, אין שורין אותו בטיט. שריין בטיט, בטל. והוא שגבלו. תבן של שביעית, אין נותנין אותו בכר. נתנו בכר, בטל. והוא שישן עליו. תבן של שביעית, מהו שיהא אסור משום ספיחים? רבי לוי שאל לרבי אבא בר זבדי, ושרי. אמר רבי זעירא. ואנא דלא סמכית עלי, אשתאלת לאילין דבית ברסנא, ואמרין. נהגין הוינא כנישין תבן מערב שמיטתא כדי לתת לבהמה, וכד מחסרין, מייתי מן שורייא שהקש שבחומה כבר בטל בטיט. רואים שגם קש נאסר באיסור ספיחין. אמר רבי ירמיה. מתניתין אמרה שהוא מותר. דתני, הצבעין והפטמין לוקחין מורסן מ"מ ואינו חושש. סבר רבי ירמיה מימר, אפילו מן החשוד. לפי שלא גזרו ספיחין במאכל בהמה. א"ל רבי יוסי, לא אמרו אלא בשאינו יודע אם חשוד הוא אם אינו חשוד. הא דבר ברי שהוא חשוד, אסור. אמר רבי שמאי. מתניתין אמרה שהוא אסור. דתנינן תמן, תלתן של שביעית ושל תרומה שנתן בתוך

התבשיל. בתרומה, אם יש בזרע שרק הזרע התקדש. ובשביעית ובכלאי הכרם והקדש, אם יש בזרע ובעץ כדי ליתן טעם. **רואים שאף בעץ שהוא מאכל בהמה כקש יש איסור ספיחים.** אמר רבי מנא. תיפטר שחייב בקדושת שביעית ובביעור, אבל לא לענין ספיחין. ולית את שמע מינה כלום: **איתמר, אמר רבי חנינא. מכיון שתסרח מה שבשדה, הותר מה שבבית. לא נמצא מאבד אוכלי בהמה? תפתר באוכלי בהמה לאדם. שאף קדם היה מותר. וחכמים אסרו שנראה כמאבד אוכלי בהמה, אבל אחר שנסרח בשדה לא גזרו.**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק ט הלכה ו

[דף כז עמוד א] מתני': מי שהיו לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור, מחלק מזון ג' סעודות לכל אחד ואחד. והעניים אוכלין אחר הביעור אבל לא העשירים, דברי רבי יהודא. רבי יוסי אומר. אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור. מי שהיו לו פירות שביעית שנפלו לו בירושה, או שנתנו לו מתנה. ולא הפקירו אותם בזמן הביעור שמן הדין אסורים לכולם. רבי אליעזר אומר, ינתנו לאוכליהן. וחכמים אומרים, אין החוטא נשכר שיחזיק טובה למוריש או לנותן. אלא ימכרו לאוכליהן, ודמיהן יתחלקו לכל אדם. האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה, חייב מיתה:

גמ': **תנן, והעניים אוכלין אחר הביעור אבל לא העשירים, דברי רבי יהודא.** מ"ט דרבי יודא? **דכתיב** [שמות כג יא] **ואכלו אביוני עמך, ויתרם תאכל חיית השדה.** מה טעמא דרבי יוסי? ואכלו אביוני, עמך ויתרם ושאר העם. תני ר"ש אומר. עשירין אוכלין מן האוצר אחר הביעור, שאן חובת ביעור על אוצר בית דין. מ"ט דרבי שמעון? **דכתיב, ואכלו אביוני עמך, ולא עשירים. ויתרם, עד שמביאים יתרם לאוצר בית דין, שאז גם לעשירים מותר. תנן, מי שהיו לו פירות שביעית שנפלו לו בירושה, או שנתנו לו מתנה. רבי אליעזר אומר, ינתנו לאוכליהן. וחכמים אומרים, אין החוטא נשכר, שלא יחזיק היורש טובה למוריש. ר"ש בן לקיש אומר. בפירות עבירה היא מתניתין. והתני, המוצא פירות עבירה, אסור ליגע בהן? שנייא היא מציאה. שנייא היא שנפלו לו על כרחו. רבי יוחנן אמר, בפירות היתר היא מתניתין, היינו שנפלו לו קדם זמן ביעור. בהדא תנינן, ר"א אומר ינתנו לאוכליהן? **למה שלא יאכל אותם בעצמו? ר"א דהוא שמותי מבית שמאי. ותנינן, אן אוכלין פירות שביעית בטובה כדברי ב"ש. ואם הוא יאכל הוא יחזיק טובה לנותן.** בהדא רבנן מתיבין ליה שאין חוטא נשכר? הרי רבנן כב"ה סברי שאוכלים בן בטובה בן שלא בטובה. בשיטתו השיבוהו. בשיטתך שאת אומר **כב"ש שאסור לאכול פירות שביעית בטובה, אך ינתנו לאוכליהן, שאין חוטא נשכר. הרי אוכליהן יחזיקו לו טובה. אלא ימכרו לאוכליהן, ודמיהן יתחלקו לכל אדם.** אמר רבי ביבי. הורי רבי יוסי באילין קונדסיא **אם עבר ולא ביער אף שהם מאכל בהמה, שילכו מעותיהן לים המלח.** רבי מנא שאל לרבי חזקיה. מהו מייבלא בפוניין מאכל בהמה לאשקלון בח"ל? א"ל אסור. רבי חזקיה הוה קאים בשוקא דקיסרין. חמי חד טעון עלל מן איסורי. הפך אפוי דלא מחמיניה תועני ופרקי. כל כך למה? כדי שיעשה מקומו הוכיח, שכולם ידעו ולא יקחו ממנו. שמע רבי יעקב בר אחא ואמר [דף כז עמוד ב] **אשרי אמה דהן ילדת בר כמותו.** רבי יהושע בן לוי הוה מפקיד לתלמידים. לא תזבון לי ירק, אלא מן גינתא דסיסרא. **דסבר יש לגוי קניין להפקיעה מקדושה, וסתם גויים גזלי ארעה מישראל, וחשב שאצל סיסרא היתה הקרקע מעולם ברשות אבותיו.** קם עימיה זכור לטוב א"ל. איזיל אימא לרבך, לית הדא גינתא דסיסרא, דיהודאי הות. **וקטליה ונסביה מיניה.** אין בעיתא מחמרא על נפשך **לא לקנות מגוים, אשתווי לחברו וגם הוא יהיה אסור.** חד בר נש הוה חשיד על שמיטתא. אמר לאיתתיה, אפקין חלתה. אמרה ליה, ההוא גברא חשיד על שמיטתו, ואת אמר אפקין חלתה? א"ל, חלתה מדבר תורה שביעית מדרבן גמליאל וחבריו:**

הדרן עלך פרק הפיגין והריבזין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק י הלכה א

מתני': השביעית משמטת את המלוה, בשטר ושלא בשטר. הקפת החנות אינו משמטת. אם עשאה מלוה קבע לו זמן לפרעון או עשה לו חשבון ופרע חלק, הרי זו משמטת. רבי יהודה אומר. הראשון ראשון משמט. שכר שכיר אינו משמט. ואם עשאו מלוה, הרי זו משמט. רבי יוסי אומר. כל מלאכה שהיא פוסקת בשביעית, משמטת. אינה פוסקת בשביעית, אינה משמטת ששכירות משתלמת לבסוף. השוחט את הפרה וחילקה בר"ה. אם היה החודש מעובר, משמיט. ואם לאו, אינה משמיט. האונס והמפתה והמוציא שם רע וכל מעשה ב"ד, אינן משמיטין. המלוה על המשכון, והמוסר שטרותיו לב"ד, אין משמטין:

גמ': תנן, השביעית משמטת את המלוה, בשטר ושלא בשטר. ניחא שהשמיטה משמטת מלוה שלא בשטר. אבל למה מלוה בשטר משמט? ויעשה כמלוה על המשכון ולא יהא משמט, שהרי יש בו שיעבוד קרקעות והרי הוא כגבוי? אמר ר' יוחנן. תיפתר בשטר שאין בו אחריות נכסים. וכר"מ דאמר אחריות לאו טעות סופר. אבל לרבנן אפילו לא כתב כאילו כתב ויש לו שיעבוד נכסים. אתא עובדא קומי ר"י בשטר שאין בו אחריות נכסים, והורי דמשמט. אמר, מפני שאנו למידין מן ההלכה, וסוברים שהמשנה רק כר"מ אבל לרבנן מלוה בשטר לא משמט, אנו עושין מעשה להוציא ממון? א"ר ירמיה, אפילו כרבנן. בשאין ללוה קרקע. הא יש לו קרקע, אינו משמט. אמר רבי יוסי אפילו יש לו קרקע, משמט. שאינו דבר מסוים כמשכון. אתיא דר"י כדרב. דא"ר אבא בשם רב. ייחד לו קרקע, אינו משמט. לא אמרו אלא ייחד לו, הא לא ייחד לו, משמט. המשעבד שדה לאשתו והלך ומכרה, אם רצתה לגבות ממנו או משאר נכסים בני חורין, גובה. אמר ר' הילא. הורי ר' אלעזר כהך תנייא. חברייא בעיין, לא תגבה אלא מנכסים משועבדין שהרי יחד לה? אמר לון רבי יוחנן. בני חורין לפנייה, ואת אמרת תגבי משועבדין? מתניתין שאמרנו שיכולה לגבות גם מבני חורים, דווקא בשלא אמר לה לא יהא לך פירעון אלא מזה. אבל אם אמר לה לא יהא לך פירעון אלא מזה, אינה גובה אלא ממנה. המשעבד שדה לחבירו והלך ומכרה. ר' אחא אמר, מכורה לשעה, עד שיבאו ויטרפו ממנו. רבי יוסה אמר, אינו מכורה לשעה. חיילי דר' יוסי מן הדא, דתנן, עשה עבדו אפותיקי שורו אפותיקי ומכרו אינו מכור. מי דמי, דווקא עבדו ושורו דמצוי הוא להבריח לכן אינו מכור. אבל שדה אינו מצוי להבריח ויקנה לשעה. הגע עצמך שהיתה מכורה לבעלי זרוע, שאינו יכול להוציא מידם? נמצא שגם שדה עשוי הוא להבריח, ולכן גם בשדה מכירה לשעה אינה מכירה. אמר ר' יודן אבוי דר' מתנייה. מצויין הן [דף כח עמוד א] בעלי זרוע ליפול. תני, הכותב שדה אפותיקי לאשה בכתובתה, ולבעל חוב בחובו. מכרה, הרי זו מכורה, והלוקח יחוש לעצמו. משמע שהשדה מכורה כל זמן שלא טרפו ממנה. וקשה על רבי יוסי שאמר שאינה מכורה לשעה. מתניתין בשאמר לה בסתם, יהא לך פירעון מזו. מה פליגין? כשאמר לו. לא יהא לך פירעון אלא מזו. תנן, הקפת החנות אינו משמטת. אם עשאה מלוה, הרי זו משמטת. רבי יהודה אומר. הראשון ראשון משמט. מאי עשאה מלוה? רב אמר פגמה היינו דפרע חלק, אף על פי שלא זקפה עליו את השאר. זקפה עליו בחוב כגון שקבע לו זמן לפרעון או שסיכם לו את כל החובות, אף על פי שלא פגמה. תני ר' חייא. עד שתפגום ותזקוף. ומפני שהוא מקיף לו פעם שנייה נעשית ראשונה מלוה. אמר ר"א דרבי יהודה היא. דרבי יהודה אומר. הראשון ראשון משמט. דכיוון שהוא ראוי לתובעו על הקניה הקדמת ולא תבעו, נעשת כמלוה ומשמטת. כדתנן, השוחט את הפרה וחילקה בר"ה. אם היה החודש מעובר, משמיט. והרי למחרת זה יו"ט מספק. וכי ראוי הוא לתובעו? וכיוון שאינו יכול לתובעו עד השנה השמינית למה משמט? ואמר ר"א כשלקח ממנו פעמים בר"ה ודר' יודא היא. שכשלקח פעם שניה, נעשת ראשונה כהלואה ומשמט. דכיוון שבא ליקח פעם שניה היה ראוי לתבוע תשלום על הקניה הקודמת. וכיוון שלא תבע, נעשת מלוה גבוי ומשמט. וראוי לתובעו בר"ה? אמר ר' אבא בשם ר' זעירא. במי שהוא ראוי להאמינו שאף שאן לוקחים משכון ביו"ט, זה דווקא ממי שאינו מאמינו, דנראה כפורע חובו ביו"ט, אבל ממי שמאמינו יכול לקחת שנראה שהמשכון אינו אלא לזיכרון, ומכיון שהוא ראוי לתובעו משכון, כמי שהוא ראוי ליתן לו מעות. ונעשת הקניה הקדמת כהלואה ומשמטת. וכן גבי הקפת חנות, הואיל ובקניה שניה הוא ראוי ליתן לו מעות ולא נתן, נעשית

ראשונה מלוה. **תנן**, רבי יוסי אומר. כל מלאכה שהיא פוסקת בשביעית, משמטת. אינה פוסקת בשביעית, אינה משמטת. ר' יוחנן אמר מלאכה שפוסקת בגין שמיטה כגון חרישה שאסורה בשמיטה. ר"ש בן לקיש אומר אפילו סתם מלאכה כגון בניין. על דעתיה דרבי יוחנן. כל מלאכה שהיא פוסקת מחמת איסור מלאכה בשביעית. על דעתיה דר"ש בן לקיש, כל מלאכה שפוסקת מאליה. רבי יוסי כר' יודא. דר' יוסי אמר כל מלאכה שהיא פוסקת בשביעית משמטת, ושאניה פוסקת בשביעית אינה משמטת. דכשפסקה המלאכה, דרך הפועל לתבוע שכרו. ואם לא תבע, כאילו זקפה עליו במלוה. כמו שאמר רבי יהודה גבי חנווני על פינקסו. דכיוון שבא ליקח פעם שניה, היה ראוי לתבוע תשלום על הקניה הקודמת. וכיוון שלא תבע, נעשת מלווה גביו ומשמט. [דף כח עמוד ב] אבל לא בהכרח שרבי יוסי כר' יודא. דאף על גב דר' יודא אמר אין דרך השולחני להיות נותן איסור עד שיטול דינר, מודה הוא בשכר שכיר שאינו אלא לבסוף. ואף אם מלאכה אחת פוסקת, מצפה שאולי ישתמש בו למלאכה אחרת, ולא תובע שכרו. רבי אומר ניסן לא נתעבר מימיו. והא תנינן, עולת חדש בחדשו. חדש והבא קרבנות מתרומה חדשה. ותנן, בר"ח ניסן מביאים קטורת מתרומה חדשה אם בא חדש בזמנו. משמע שיש מציאות שלא בא בזמנו. אם בא, אך באמת מעולם לא בא. רב אמר אלול לא נתעבר מימיו, והא תנינן, השוחט פרה בראש השנה של שמינית, אם היה החדש מעובר, משמט. משמע שיש מציאות שאלול מעובר. אם היה, אבל באמת מעולם לא היה. והא תניא, וכשקידשו את השנה באושא. ביום הראשון עבר ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ואמר מלכויות עם קדושת השם ולא תקע, כדברי ר' יוחנן בן נורי. אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא היינו נוהגין כן ביבנה. ביום השני עבר רבי חנינה בנו של רבי יוסי הגלילי, ואמר מלכויות עם קדושת היום, ותקע כדברי רבי עקיבה, אמר רבן שמעון בן גמליאל כן היינו נוהגין ביבנה. והא תני בראשון ובשני, משמע שהיה ראש השנה יומים. אמר רבי זעירה בשם רב חסדא, אותה השנה נתקלקלה. ואבע"א מהו בראשון מהו בשני? כדאמר ר' אבא בשם רב, שנה ראשונה ושנה השנייה, והא תני ביום הראשון וביום השני, משמע שעשו יומים? אלא מחוורתא כדברי זעירא. קידשוהו קודם לזמנו כ"ט, או לאחר עיבורו ב"ב. יכול יהא מקודש? תלמוד לומר [ויקרא כג ב] אלה מעדי ה אשר תקראו אתם, אותם שהם בזמנם, אלה הם מועדי. שלא בזמנם, אין אלה מועדי. לפני זמנו כ"ט יום, לאחר עיבורו ל"ב יום. ומניין שמעברין את השנה על הגליות שעלו ועדיין לא הגיע? ת"ל [ויקרא כג ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם וכ"ו אלה הם מועדי, עשה את המועדות שיעשו אותן כל ישראל. א"ר שמואל בר נחמן, והן שהגיעו לנהר פרת. ר' יעקב בר אחא ור' אימי אמרו בשם רבי יהודה בר פזי. קידשוהו ואח"כ נמצאו העדים זוממין, ה"ז מקודש. קם ר' יוסה עם ר' יהודה בר פזי א"ל. אתה שמעתה מן אבוך הדא מילתה? א"ל כך אמר אבא בשם ר' יוחנן. אין מדקדקין בעדות החדש אף אם נמצאו העדים שקרנים. אמר ר' אבא בר ממל. עמרם ורב מתנה אמרו בשם רב. המלוה את חבירו על מנת שלא לתובעו, שביעית משמטתו. קס"ד דכיוון שלא יבא לידי לא יגוש, וכל שאינו בלא יגוש אינו משמט. קמ"ל שמשמטת. מדתני, השוחט את הפרה וחילקה בר"ה. אם היה החדש מעובר, משמיט ואמר ר"א דר' יודא היא. בשלקח פעמים בר"ה. דכיוון שלא תבעו נעשה הראשון מלווה. וראוי לתובעו בר"ה? אלא ודאי אף באינו ראוי לתובעו ולא יבא לידי לא יגוש, משמט. כמו שאמר רב. כיוון שההלואה ניתנה להתבע אלא שיש מניעה צדדית שמונעת לתבועה ושביעית משמטת אותה. אמר ר' אבא בשם ר' זעירא. במי שהוא ראוי להאמינו. שאף שאן לוקחים משכון ביו"ט, זה דווקא ממי שאינו מאמינו, דנראה כפורע חובו ביו"ט, אבל ממי שמאמינו מותר, שהמשכון אינו אלא לזיכרון, ומכיון שהוא ראוי לתובעו משכון, כמי שהוא ראוי ליתן לו מעות. ונעשת הקניה הקדמת כהלואה ומשמטת. אף כאן, הואיל דהוא מאמינו, א"צ שיהיה ראוי לתובעו. אלא כיוון דראוי ליתן בעצמו בלא תביעה, קרינן ביה לא יגוש דהוא נוגש בעצמו. אמר רבי יוסי בי רבי בון בשם רב. המלוה את חבירו על מנת שלא תשמיטנו שביעית, השביעית משמטתו שהתנה על מה שכתוב בתורה. והתנינן, מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתן לו מכאן ועד שלשים יום, והוא אומר מכאן ועד עשר שנים. אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלף זוז, בין נותן מכאן ועד ל' יום, בין נותן מכאן ועד עשר שנים. ויש עשר שנים בלא שמיטה? אמר רבי הונא. איתפלגון רב נחמן בר יעקב ורב ששת. חד אמר, במלוה על המשכון. וחרנא אמר, בכותב לו פרזבול [דף כט עמוד א] תני, ל' יום לא איתי. מהו ל' יום לא איתי? שמואל אמר במלוה את חבירו סתם, שאינו רשאי לתובעו עד ל' יום. עאל רב יהודה ואמר טעמא מדכתיב [דברים טו ט] קרבה שנת השבע שנת השמיטה. לא היא שנת השבע היא שנת

השמיטה? מה ת"ל קרבה שנת השבע שנת השמיטה? שלא תאמר, כל שלושים יום אינו רשאי לתובעו. לאחר שלושים יום, בהשמת כספים הוא ולא יגבנו. לפום כן צריך מימר, קרבה שנת השבע שהיא שנת השמיטה, שמשמטת כספים. שאם היה יכול לתובע עד ראש השנה, למה ימנעו מלהלות, הרי רשאים לתובע עד סוף השנה. לא כן אמר רבי אבא בר ממל. דעמרם ורב מתנה אמרו בשם רב. המלוה את חבירו על מנת שלא לתובעו, השביעית משמטתו. אף שאינו תובע ולא קרינן ביה לא יגוש. מה רב בא לחדש לנו? הרי זה בדיוק מה שאמר רב יהודה, שלומדים מהפסוק קרבה שנת השבע. שהרי המלוה את חברו שלושים יום לפני ראש השנה, הרי הוא כמלוה על מנת שלא לתובעו. שהרי בתוך שלושים יום אינו יכול לתובעו. ואעפ"כ השביעית משמטת. אז מה רב חידש?. אשכח תני רבי ישמעאל, שדורש את הפסוק בצורה אחרת קרבה שנת השבע שנת השמיטה. לא היא שנת השבע היא שנת השמיטה? ומה ת"ל [דברים טו ט] קרבה שנת השבע שנת השמיטה? שלא תאמר, כל שש שנים שדהו לפני, כרמו לפני, שאם לא ישלם אני אגבה חובי מהפירות. אבל בשמיטה השדה מופקרת ואן מאיפה לגבות ממנו. ולאחר שש שנים בהשמת כספים הוא, ולא יגבנו. לפום כן צריך מימר, קרבה שנת השבע שנת השמיטה. תנן, האונס והמפתה והמוציא שם רע. אינו משמט. אמר רב יהודא אמר רב. דר"מ היא. דאמר במלוה הדבר תלוי. כדתנן, הקפת החנות אינו משמטת. אם עשאה מלוה, הרי זו משמטת. רבי יהודא אומר. הראשון ראשון משמט שראוי לתובעו. דאי רבי יהודה היא, אף אונס ומפתה ומוציא שם רע ישמט, שהרי ראוי לתובעו. תנן, וכל מעשה ב"ד, אינן משמיטין, אילו גזרי דינים. פשיטא דא מילתא. מלוה שהיא נעשית כפרנית, כגון שתבע את חברו לפני שביעית וכפר בכל ונפטר מלשלם ואחר שביעית הביא עדים שחייב לו. אינה משמטת כיוון שלא היה יכול לנוגשו. כפרנית שהיא נעשית מלוה, כגון שתבע והביא עדים וחיבוהו לשלם וזקפה עליו במלוה, משמטת. רבי ירמיה בעי. אף למידת הדין כן?, לא צורכה דא אלא בזה יש מקום להסתפק מלוה שהיא נעשית כפרנית גובה מעידית כגזלן? כפרנית שהיא נעשית מלוה, גובה בביונוית כבע"ח? תנן, המלוה על המשכון, והמוסר שטרותיו לב"ד, אין משמטין. המלוה על המשכון. שמואל אמר, אפילו על המחט מדכתיב[שם ג] ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידיך, פרט למה שיש לאחיך תחת ידיך. ואשר יהיה לך, את אחיך תשמט ידיך. ולא המוסר שטרותיו לב"ד:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק י הלכה ב

[דף כט עמוד ב] מתני': פרוזבול אינו משמט. זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן. כשראה שנמנעו העם מלהלות זה את זה, ועוברין על מה שכתוב בתורה שנאמר [דברים טו ט] השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמור וגו', התקין הלל הזקן פרוזבול. זהו גופו של פרוזבול. מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני. שכל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדיינים חותמין למטן או העדים:

גמ': כתיב (דברים טו, ג) את הנכרי תיגוש ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידיך. ולא המוסר שטרותיו לבית דין. מכאן סמכו לפרוזבול שהוא מן התורה. ופרוזבל דבר תורה הוא? והרי הלל התקין פרוזבול? כשהתקין הלל, סמכוהו לדבר תורה. א"ר חונא קשייתא קומי ר' יעקב בר אחא. כמ"ד מעשרות מד"ת, אם כך גם שמיטה דאורייתא, והלל מתקין על ד"ת? אמר רבי יוסי. והרי משעה שגלו ישראל לבבל ונפטרו מן המצות התלויות בארץ. ואעפ"כ מצוות שאינם תלויות בארץ נהגות מדאורייתא, א"כ השמטת כספים נהגה בין בארץ בין בחו"ל ד"ת. ולמה הקשה רב חונה רק למ"ד שגם בזמן הזה מצוות התלויות בארץ מדאורייתא? חזר רבי יוסי ואמר, כתיב [שם ב] וזה דבר השמיטה שמוט. בשעה שהשמיטה נהגת ד"ת, השמט כספים נהגת בין בארץ בין בחו"ל ד"ת. ובשעה שהשמיטה נהגת מדבריהם. השמט כספים נהגת בין בארץ בין בחו"ל מדבריהם. תמן אמרין. אפילו כמאן דאמר מעשרות ד"ת, מודה בשמיטה שהיא מדבריהם. דתני כתיב[שם ב] וזה דבר השמיטה שמוט. רבי אומר. שני שמיטין הללו, שמיטה ויובל. בשעה שהיובל נהג, שמיטה נהג ד"ת. פסקו יובלות, שמיטה נהגת מדבריהן. אימתי פסקו היובלות? כתיב[ויקרא כה י] וקראתם דרור

בארץ לכל יושביה. בזמן שיושביה עליה, לא בזמן שגלו מתוכה. היו עליה אבל היו מעורבבים, שבת יהודא בבנימין ושבט בנימין ביהודה. יכול יהו היובלות נוהגין? ת"ל **לכל יושביה. שהיה יכול לכתוב יושביה. למה נאמר לכל יושביה? עד שיהיו כל יושביה במקומם.** נמצאת אומר. כיון שגלו שבת ראובן וגד וחצי שבט המנשה, בטלו היובלות. **מה בן המוסר שטרותיו לבית דין לפרוזבול שהתקין הלל? אמר ר' חזקיה בשם רבי ירמיה. פרוזבול אינו צריך למסור שטרותיו לב"ד ממש, ואפילו השטרות נתונים ברומי. וא"ד אפילו הב"ד ברומי ולא צריך להיות אצלם.** אמר רבי אבא בשם רבנן דתמן. שלושה שדנו ומת אחד מהן, חותמין בשנים. **וכותבים** אף על פי שחתמנו בשנים, דננו בשלושה. אמר רבי חגי. **מתניתין אמרה כן דתנן,** והדיינין חותמין מלמטן או העדים. **משמע שאם מסר דבריו לפני בית דין של שלשה, די בחתימת שנים כמו שני עדים.** ולמידין מידת הדין מפרוזבול? **הרי פרוזבול אינו אלא מסירת דברים.** אשכח תני דמידת הדין למד מפרוזבול. **דתנן, אן כותבים פרוזבול אלא על הקרקע.** אין לו קרקע ולחייבין לו קרקע, כותבין לו פרוזבול. האריך עבידא? ראובן חייב לשמעון, ולוי חייב לראובן. ראובן אין לו קרקע, וללוי יש לו קרקע. כותבין לשמעון על נכסיו של לוי. **משעבדא דרבי נתן.** רואים שלומדים פרוזבול מדיני ממונות וכן להפך

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק י הלכה ג

מתני': פרוזבול המוקדם כשר, והמאוחר פסול. שטרי חוב המוקדמין פסולין, והמאוחרין כשרין. אחד לזה מחמישה, כותבין פרוזבול לכל אחד ואחד. חמשה לוויין מן אחד, אינו כותב אלא פרוזבול אחד לכולן. אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. אם אין לו, מזכהו בתוך שדהו כל שהוא. היתה לו שדה ממושכנת בעיר, כותבין עליה פרוזבול. רבי חוצפית אומר. כותבין לאדם על נכסי אשתו, וליתומים על נכסי אפטרופין. כוורת דבורים. רבי אליעזר אומר, הרי היא כקרקע. וכותבין עליה פרוזבול, ואינה מקבלת טומאה במקומה, והרודה ממנה בשבת חייב. וחכמים אומרים. אינה כקרקע, ואין כותבין עליה פרוזבול, ומקבלת טומאה במקומה, והרודה ממנה בשבת פטור. המחזיר חוב בשביעית. אומר לו, משמט אני. אם אמר לו אעפ"כ, יקבל ממנו. שנאמר [שם ב] וזה דבר השמיטה. כיוצא בו. רוצח שגלה לעיר מקלט ורצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם רוצח אני. אמרו לו אעפ"כ, יקבל מהן. שנאמר וזה דבר הרוצח:

גמ': **תנן,** פרוזבול המוקדם כשר [דף ל עמוד א] מפני שהוא מורע כוחו, **שהפרוזבול מועיל לכל החובות שכבר היו קדם.** והמאוחר פסול, מפני שמייפה כוחו. שטרי חוב המוקדמים פסולין, מפני שמייפה כוחן. והמאוחרין כשרין, מפני שהוא מורע כוחן. **מי מודיע שהשטר מוקדם? אמר שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן, החתומין בשטר ששואלים אותם.** לא כן אמר ר"ש בן לקיש, עשו דברי החתומין בשטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד, **ואך הם נאמנים? הרי כיוון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.** תמן **שאמרה המשנה שעדים החתומים בשטר נעשו כמי שנחקרה עדותם, באותן שאמרו לא חתמנו כל עיקר.** שאינם יכולים לסתור עדותם אחר שחתמו אם כתב ידם יוצא ממקום אחר. ברם הכא אינם עוקרים את עדותם אלא דאמרי על זה החוב חתמנו ולא חתמנו על זה הזמן. **תנן,** שטרי חוב המוקדמין פסולין. רבי יוחנן אמר פסולין ממש. ור"ש בן לקיש אמר אינו מונה אלא משעת הכתב. והתני, פרוזבול בין מוקדם בין מאוחר כשר, ואינו מונה אלא משעת הכתב. ומה שאמרה המשנה שפרוזבול המאוחר פסול הכוונה לגבי הלוואות שנעשו אחר כתיבתו. אם אומר את כן בשטרות, מה בין פרוזבול מה בין שטר? שטר שזמנו כתוב בשבת או ב' בתשרי, רבי יודה מכשיר. ורבי יוסי פוסל. א"ל רבי יודה. מעשה בא לפניך בציפורי והכשרת? א"ל אני לא הכשרתי. ואם הכשרתי ודאי היתה סיבה אחרת שבגללה הכשרתי אבל עכשיו אני פוסל. הוון בעון מימר, מאן דאמר פסול, משום שתולה שהשטר מוקדם. ומ"ד כשר, משום שתולה שהשטר מאוחר. לא זו הסיבה לפסול את השטר אלא מ"ד פסול, משום זיוף, שהשטר מזויף מתוכו. **תנן,** אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. רב אמר והוא שיהא קרקע למלוה וללוה, דחיישינן שמא הלואה ימכור את קרקעותיו. ור' יוחנן אמר, למלוה אף על

פי שאין ללוה. וללוה אף על פי שאין למלוה. אין לו ללוה קרקע, ולחייבין לו קרקע, כותבין לו פרוזבול. אמר רבי אבא בשם רב. מי שאין לו אלא קלח אחד בתוך שדהו, כותבין לו פרוזבול. והתני השותפין והאריסין והאפיטרופין אין להם פרוזבול? אמרי, תמן כל קלח וקלח של שותפות הוא. ברם הכא, הוא שלו. **תנן, כותבין לאדם על נכסי אשתו, וליתומים על נכסי אפטרופין.** מהו ליכתוב לאפטרופוס על נכסי יתומים? נשמעינא מן הדא דתנן, כותבין לאיש על נכסי אשתו, והרי הבעל כאפטרופוס בנכסי אשתו. מהו לכתוב לאשה על נכסי בעלה? נשמעינא מן הדא דתנן, וכן ליתומין על נכסי אפטרופין.

תנן, כוורת דבורים. רבי אליעזר אומר, הרי היא כקרקע. וכותבין עליה פרוזבול. אמר רבי אבהו בשם ר"ש בן לקיש. טעמא דר"א משום דכתיב[שמאל א יד כו] ויבא העם אל היער והנה הלך הדבש. *משמע שהדבש יוצא מהיער אמר רבי מנא, מה את ש"מ? אן מכאן ראה דכוונת הפסוק דחורשא מפיק דבש.* ואילו אמר שלמד מויטבול אותו ביערת הדבש, יאות. אמר רבי יוסי ב"ר בון. ר"ש בן לקיש אמר, שמעה יתה כן [שם כז] ויטבול אותה ביערת הדבש. מה אנן קיימין? אם במחוברת הכוורת לקרקע בטיט, כל עמא מודיי שהוא כקרקע. אם בנתונה על גבי שתי יתדות, כל עמא מודיי שאינה כקרקע. אלא כי אנן קיימין, במונחת על גבי קרקע. ואתיי כיי דאמר רבי זעירא בשם רבי ירמיה. דאמר רבי זעירא בשם רבי ירמיה, כותבין פרוזבול על מקומה של תנור, ועל מקומה של כירה. רבי חונא בר אדא אמר, אף על מקומה של נר. אף בפת כן דמחלוקת ר"א וחכמים שלר"א הרודה פת בשבת, יהיה חייב משום תולש? דבש גידולי [דף ל עמוד ב] כוורת שזה מקומו. פת אינו גידולי תנור. **תנן,** המחזיר חוב בשביעית, אומר לו משמט אני. רב הונא אמר בשפה רפה והימין פשוטה לקבל. **תנן,** רוצח שגלה לעיר מקלט ורצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם רוצח אני. אמרו לו אעפ"כ, יקבל מהו. שנאמר וזה דבר הרוצח. אמר רבי יוסי. הדא אמרה, בר נש דתני חדא מיכלא מסכת. והוא אזל לאתר ואינון מוקרין ליה בגין תרתי. צריך מימר לון, אנא חדא מיכלא אנא חכים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית

פרק י הלכה ד

מתני': המחזיר חוב בשביעית, רוח חכמים נוחה הימנו. הלוח מן הגר שנתגיריו בניו עמו, לא יחזיר לבניו. ואם החזיר, רוח חכמים נוחה הימנו. כל המטלטלין נקנין במשיכה. וכל המקיים דברו, רוח חכמים נוחה הימנו:

גמ': **תנן, הלוח מן הגר שנתגיריו בניו עמו, לא יחזיר לבניו. ואם החזיר, רוח חכמים נוחה הימנו.** רבי אלעזר אומר, ובלבד לבניו. רבי יוסי בעי. מהו ובלבד לבניו? אם יש לו בנים, מחזיר לבנים. ואם אין לו בנים, מחזיר לבנותיו. שלא תאמר, הואיל ואין ירושת הגר דבר תורה, יחזיר לבניו. ואם אין לו בנים לא יחזיר לבנות. כיוצא בו. מי שמת סוף משפחתו, ואין לו יורש אלא אמו, לא יחזיר. ואם החזיר, רוח חכמים נוחה הימנו. הגזלן שעשה תשובה וביקש להחזיר את הגזילה, המקבל ממנו אין רוח חכמים נוחה הימנו משום תקנת השבים. אמר רבי חייא בשם ר"י. **תנן, וכל המקיים דברו, רוח חכמים נוחה הימנו.** הנושא והנותן בדברים, זמנין דאת אמר אין רוח חכמים נוחה הימנו אם עדין לא נתן מעות, וזמנין דאת אמר אין מוסרין אותו אלא למי שפרע כשנתן מעות והיה חסר רק משיכה. **ר"ז ורבי אבהו אמרו** בשם רבי יוחנן. **ביקש לקנות קרקע ונתן עירבון טבעת לחבירו, וביקש לחזור בו, חוזר בו. משום דקניין אן כאן** שלא נתן את הטבעת בתורת קנין, אף משכון אן כאן שהרי ניתן עבור קנין וכיוון שאן קנין גם משכון אן כאן. רבי זעירא בעי קומי רבי אבהו נתן לו זהוב מהו? אם כיוון שאן בזה לקנות הקרקע, ודאי נתן לו משום משכון ויכול לחזור בו, או שכיון שנתן לו מטבע קנה ונעשה השאר כחוב? א"ל טבעת נאמר במשנה ולא זהוב. מה בין זהוב מה בין טבעת? שזהוב דרכו להשתנות שדרכו להוציא ויכול להחזיר לו אחר והוי כתחילת פרעון, טבעת בעינו הוא. רבי יעקב בר זבדי ורבי אבהו אמרו בשם רבי יוחנן. אמר ליתן מתנה לחבירו, וביקש לחזור בו, חוזר בו. קם רבי יוסי עם רבי יעקב בר זבדי. אמר ליה, והא מדכתיב הן צדק יהיה לך, דרשינן שיהיה הן שלך צדק ולא שלך צדק. וכאן היכן לאו צדק והן צדק? אמר ליה, בשעה שאמר, הין של צדק היה שבאמת התכוון לתת. רב פליג. דרב אמר, כד אנא אמר לבני ביתי ליתן מתנה לבר נש, לית אנה חוזר בי. מתניתא פליגא על רב [דף לא עמוד א] דתנן,

אימתי אמרו המטלטלין נקנין במשיכה? ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם. אבל ברשות הלוקח, כיון שקיבל עליו. וברשות המוכר, לא קנה עד שיגביה או עד שימשוך את הכל מרשות הבעלים. ברשות זה שהיו מופקדים אצלו, לא קנה, עד שיזיכנו בהן, או עד שישכיר לו את מקומן.

משמע שיכול לחזור עד שיעשה קנין. מה עבד לה רב? דרב אמר, כד אנא אמר לבני ביתי ליתן מתנה לבר נש, לית אנה חוזר בי. כאן שהעמידו עמו, דהוי כבמעמד שלושטן, כאן בשלא העמידו עמו. נמצא שרב מקל יותר מרבי יוחנן.

שארב תמיד יכול לחזור אם אן קנין. ולרבי יוחנן דווקא במתנה מרובה יכול לחזור בו, אבל במתנה מועטת אינו יכול לחזור בו. תדע לך. דחד בר נש אפקיד מקצת דמים ערבון על מילחא ויקרת. אתא לגביה רב, א"ל, או יתן לו כנגד כל עירבונו, או ימסור לו למי שפרע. מחלפא שיטתיה דרב? תמן הוא אמר כד אנא אמר לבני ביתי ליתן מתנה לב"נ לית אנא חזר בי. וכאן הוא אמר הכין שיכול לחזור ורק כנגד הערבון חייב? תמן למידת הדין. ומה דרב נהג, למדת חסידות:

הדרן עלך פרק שביעית משמטת וסליקא עלה מסכת שביעית.